Fericita mea robie

Szilâgyi Sândor

Lampadarul de Aur
Titlul original: **Boldog rabsâgom**
Szilâgyi Sândor

Cuprins

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României SZILÂGYI SÂNDOR
Fericita mea robie / Szilâgyi Sândor; trad.: Domnica Iovin; ed.: Szabo Zoltân. - Oradea : Lampadarul de Aur, 2004. ISBN 973-8090-27-X
I. Iovin, Domnica (trad.)
II. Szabo Zoltăn (ed.)
821.511.141-94=135.1

Prezentare

Cartea lui Szilâgyi este o expunere a unor trăiri, o mărturisire de credinţă, şi nu un act de acuzare. El nu poate răspunde de faptul dacă istoria sa, scrisă fără pic de ură, fără cuvinte acuzatoare, apasă pe conştiinţa contemporanilor săi.
Szilâgyi Sândor nu se afirmă înaintea noastră ca un erou de roman, înaltul său eroism numai prin credinţă poate fi recunoscut. Autorul îşi împărtăşeşte doar propriile sale experienţe şi ne pregăteşte şi pe noi pentru a suporta greutăţi neaşteptate. Neobosit, el şi-a îndeplinit misiunea şi pentru aceia care s-au aflat în serviciul neomeniei. El însuşi scrie: „.. .în împrejurimile oraşului Bruxelles, într-o noapte, un câine a trezit pe locatarii unei case învecinate al cărei acoperiş era în flăcări, şi astfel toţi au putut să scape. Din întâmplare, vecinul era hingher. Ştiu, şi pe noi din toate părţile vor să ne zdrobească, dar mie mi-ar plăcea să mântuiesc pe toţi hingherii mei".
Cartea este un fragment de istorie încă nescrisă, a unei epoci inumane, care obligă pe oricine să adauge propriul său fragment. Manuscrisul a colindat Apusul de ani de zile, fără să-i fi venit rândul la publicare până acum. Religioşii au găsit-o prea politică, politicienii au găsit-o prea religioasă.
Căpeteniilor adunărilor reformate maghiare din exil le-ar plăcea ca această carte să fie un instrument al împăcării între creştinii maghiari, saşi şi români.
Tibor Sipos

Prefaţă

Motto: *„Ce spune Biblia? Daţi Cezarului ce este al Cezarului... Aceasta e-adevărat. Dar numai atât. Dacă Cezarul cere partea care este a lui Dumnezeu, aceea nu i-o putem da niciodată ".*
Szilăgyi Sândor
în anul Domnului 1958, în a doua zi de Rusalii, a fost arestat preotul reformat ardelean Szilâgyi Sândor. Din cei 20 de ani de pedeapsă cu închisoarea, la care a fost condamnat, a executat 2265 de zile (6 ani, 2 luni şi 2 săptămâni).
Cartea nu este un jurnal de închisoare, ci un ciclu de mărturii. Locurile şi oamenii slujesc doar de cadru, pentru ca el să-şi poată expune trăirile sale adânci: aşa cum el însuşi relatează, această robie a petrecut-o în prezenţa necurmată a Domnului Isus Cristos. S-ar putea pentru unii să sune ciudat, dar lui Szilâgyi amintirea celor mai inumane împrejurări din viaţă îi face plăcere. în mod real, el a trăit, împreună cu ceilalţi fraţi ai săi preoţi, punerea în lanţuri a apostolului Pavel. Ajuns în celulă cu cătuşele la picioare, a citat colegilor săi din Epistola către Efeseni: „îmi port solia în lanţuri". Acest citat biblic, aşa cum a răsunat acolo în închisoare, a copleşit atât de mult pe Kiss Sândor, care, pentru că primise „numai" 15 ani de condamnare, rămăsese fără cătuşe, încât a zis: „Mă uit cu jind la acele lanţuri!". Aceste lanţuri, pe care şi alţii le-au purtat atunci, l-au făcut să se simtă ridicat la rangul de ambasador. Păcat că ceilalţi tac.
Aşadar, cartea nefiind un jurnal de închisoare, nu furnizează comunicări de date personale. într-un singur capitol, intitulat *Ziua Procesului,* găsim date precise cu privire la el şi la celelalte persoane judecate atunci împreună, şi comunicăm şi noi unele. în procesul comun au fost judecaţi cinci preoţi: Visky Ferenc - 22 ani, Dezsi Zoltăn - 20 ani, Karczagi Sândor - 20 de ani, Antal Sândor - 8 ani, Szilâgyi Sândor — 20 de ani muncă silnică. Odată cu ei au mai fost judecaţi: Jakab Sândor, Kiss Săndor, Papp Antal, agricultori, precum şi Patocs Erzsebeth, funcţionară, fiecare condamnaţi la câte 15 ani. Procesul a fost scurt şi sentinţa s-a pronunţat îndată. De ce a fost pedeapsa atât de neobişnuit de aspră? După părerea lui Szilâgyi Sândor, pentru o şi mai largă
răspândire a Evangheliei. în decursul procesului a reieşit şi că, în casele şi familiile preoţilor, întrunirile lunare de părtăşie frăţească, pioasă, erau interzise. Această „propagandă religioasă" interzisă constituia o „activitate subversivă" împotriva orânduirii de stat socialiste şi o „distragere a clasei muncitoare de la muncă".
Numele acestor oameni care au suferit îl recomand în atenţia celor ce vor elabora mai târziu istoria Bisericii. Cu siguranţă, într-o vreme mai bună, aceste nume se vor preda la teologie împreună cu cele ale martirilor din veacuri trecute! Nu va lipsi nici numele episcopului evanghelic Argay Gyorgy, care i-a păzit atât de bine pe preoţii încredinţaţi lui, încât nici unul dintre aceştia n-a ajuns la închisoare din pricina râvnei sale. (Szilâgyi Sândor a rămas preot suplinitor până la pensionare, fără să fi putut fi ales vreodată preot parohial de vreo biserică).

Noutatea cărţii

Cu ce îi suntem datori stăpânirii? După părerea lui Szilâgyi, nu numai cu supunere, ci şi cu responsabilitate. La fel şi oamenilor care exercită puterea. Atunci când deţinătorii puterii devin cruzi şi calcă în picioare dreptul legitim şi adevărul, ei abuzează în mod vădit de puterea pe care au primit-o de la Dumnezeu, şi îi aşteaptă o judecată aspră. Szilăgyi a făcut şi al doilea pas, după supunere, faţă de cei ce s-au purtat inuman cu el şi cu colegii săi, faţă de cei ce i-au torturat şi i-au batjocorit, ofiţeri de poliţie şi paznici de închisoare: i-a avertizat că va urma odată o dare de socoteală. Aceasta este noutatea în cartea sa, cel de-al doilea pas. Interesul pentru potrivnici, scopul mântuirii lor. Desigur, nu a fost neînsemnată îndrăzneala necesară pentru acest pas. Bunăoară, să răspunzi în felul acesta unui gardian înarmat, care îţi vorbeşte cu batjocură şi dispreţ la adresa lui Cristos: „îl vei vedea şi tu. Pentru că este scris că fiecare va trebui să se înfăţişeze înaintea Lui. Şi tu vei sta aşa odată!".
Nu e de mirare că anchetatorii adesea au amuţit auzindu-i răspunsurile, şi nu le-a mai rămas decât să apese pe sonerie şi să ordone: „Condu-1 afară!". Iar lui, să se întoarcă nespus de fericit în celula sa.

Spiritul ecumenic al cărţii

în sfârşit, trebuie să menţionăm puterea de încurajare a cărţii, în privinţa spiritului creştin ecumenic.

Este impresionantă scena în care, în barăcile de muncă forţată, în saivanele de oi, ucenicii lui Calvin şi ai lui Ignaţiu de Loyola se roagă

împreună. Până şi cu adventiştii rigizi, Szilăgyi s-a putut uni în serviciul divin. Creştinii maghiari şi români se regăsesc pentru că realizează că suferă pentru Acelaşi Cristos. Realizează că au acelaşi Păstor. Umorul trist al lucrurilor este că şi staulul este tot unul singur: un ocol încăpător, pentru 500 de oi, din patrimoniul trecut al statului.

De ce ne preocupă pe noi această chestiune, care tratează evenimente de acum 25 de ani, şi care aparţin trecutului? Stăpânitorii de astăzi nu se simt răspunzători de judecăţile din trecut. Când se va sfârşi odată, într-adevăr, epoca fărădelegii?

Acum, în România nici nu se mai condamnă preoţii la câte 20 de ani. Acum îi omoară, ca pe Pălfy Geza, parohul de 43 de ani din Odorheiul Secuiesc, sau îi accidentează mortal, cum au făcut cu Hadhăzy Ivân, preot reformat, de 36 de ani.

Odată, într-un stadion s-au stins luminile. Oamenii aşteptau confuzi în întuneric. Apoi, cineva a aprins un băţ de chibrit, după care s-au aprins zece, o mie, zece mii. Şi terenul s-a luminat! „Nimeni nu aprinde lumina ca s-o pună sub obroc." Arzi ca să luminezi! Szilâgyi şi-a aprins făclia, să aprindem împreună cu el o sută, o mie, milioane şi să fie în sfârşit lumină!

Fericita mea robie

Pe cei care ne-au născut în Cristos trebuie să-i privim ca pe nişte părinţi, ne învaţă Calvin. Pe temeiul acestor cuvinte, eu declar ca părinte al meu pe Viktor Jânos, prin scrierile căruia aşa l-am cunoscut pe Cristos, ca Unul de care au nevoie oamenii. (1 Corinteni 3:9-17). Numai El ne împlineşte nevoile.

Cu ani în urmă am citit un comentariu al lui Viktor la Epistola către Filipeni, pe care îl intitulase: „O robie fericită". Urme adânci mi-a lăsat în suflet ceea ce am văzut că este în stare să facă Cristos! Să facă fericită viaţa unui deţinut! Eu întotdeauna îmi închipuisem că deţinuţii nu pot fi decât în cea mai îngrozitoare situaţie, dar iată că Domnul şi pe aceea a schimbat-o în fericire în viaţa apostolului Pavel. Aşa 1-a arătat pe El Viktor Jănos!

Sfânta Scriptură învaţă că „Isus Cristos este Acelaşi, ieri şi azi şi în veci (Evrei 13:8). George Miiller a spus că el de aceea a putut să săvârşească lucruri neobişnuite, pentru că a luat pe Dumnezeu „pe cuvânt", pe care nimic nu-L poate lega, decât propriile Sale făgăduinţe. Pe acestea poate clădi orice suflet care se încrede în El, pentru că El a spus: „Cu nici un chip n-am să te las, nicidecum nu te voi părăsi". Cu deplină siguranţă putem spune: „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme, ce poate să-mi facă omul?!". Şi: „Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, care v-au vestit Cuvântul; uitaţi-vă cu băgare de seamă la sfârşitul felului lor de vieţuire şi urmaţi-le credinţa" (Evrei 13:5-7).

Ce bine mi-a prins mie, cel cu o inimă atât de laşă, să citesc aceste cuvinte şi altele ca acestea, să pornesc pe urmele apostolilor şi ale condamnaţilor la galere, şi să experimentez realitatea veritabilă a Cuvântului, în robia fericită a celor 2265 de zile. Amintirea acelei vremi vreau s-o eternizez, spre slava lui Dumnezeu, aşa cum mi-a reîmprospătat-o Duhul Sfânt. Cer binecuvântarea peste cititorii mei, ca inima să le fie deplin fericită în robia lui Cristos, cum îi sunt şi eu, un rob din ce în ce mai fericit.

El a fost „în cer" şi cât a trăit pe pământ, şi cât s-a pregătit pentru moartea de cruce, aşa cum citim în Ioan 3:13. Aceasta o putem vedea şi în viaţa multor urmaşi ai Săi. Slavă lui Dumnezeu, aceasta a fost şi este şi experienţa mea, când rămân în El. Da, pentru că în El, harul Său dumnezeiesc şi orice binecuvântare mi se descoperă, tocmai ca şi noi

împreună cu El, încă de aici de pe pământ, în orice împrejurare să fim ca în cer! De aceea spune Domnul; „Rămâneţi în Mine şi Eu voi rămâne în voi" (Ioan 15:4), iar apostolul Pavel îl binecuvântează pe Tatăl Domnului nostru Isus Cristos, pentru binecuvântările Sale duhovniceşti, în locurile cereşti (Efes.l:3).

Ca unul care, prin mine însumi, n-aş putea avea nici credinţa în El, nici iubirea de oameni, le cer de la El pe amândouă, iar El mi le dă cu plăcere. Aşa am putut trăi, retrăi şi eterniza în

ordine cele de faţă! Vino cu mine, frate drag, printre amintirile mele! Vino şi vezi ce a putut să facă Domnul Isus Cristos, Mântuitorul lumii, cu un om al zilelor noastre, care, mai mult decât oricine, poate să spună precum apostolul Pavel: „Sunt cel dintâi dintre păcătoşi", pentru că am fost mai preacurvar decât David, mai tăgăduitor decât Petru şi mai vânzător decât Iuda, aşa că în viaţa mea s-au putut împlini cuvintele scrise în Evanghelia după Luca 7:47: „Păcatele lui, care sunt multe, sunt iertate, căci a iubit mult. Dar cui i se iartă puţin, iubeşte puţin".
Apoi, pune la o parte cele scrise de mine, desparte-te de mine şi priveşte în sus la gloria cerească a lui Cristos!
Doresc oricărui cititor să cunoască realitatea vie a cuvintelor Sale: „De aceea v-am spus aceste lucruri, ca să aveţi pace în Mine. în lume veţi avea necazuri, dar îndrăzniţi! Eu am biruit lumea" (Ioan 16:33).
A Lui să fie slava în vecii vecilor, Amin!
Benesat, 12 mai 1976
Szilăgyi Sândor, pastor suplinitor

Arestarea mea

La 26 mai 1958, a doua zi de Rusalii, mi-am încheiat slujba în parohia pe care o aveam în grijă la Sântana şi tocmai discutam cu o fată cu inima întristată, încercând s-o consolez cu primele cuvinte din versetul 10 al capitolului 2 din Apocalipsa: „Nu te teme de nimic din ce ai să suferi"! Deodată mi-a venit gândul că celelalte cuvinte, care urmează, se referă la mine: „Iată că Satana are să arunce în temniţă pe unii din voi ca să fiţi încercaţi. Fii credincios până la moarte şi-ţi voi da cununa vieţii". Cu aceste cuvinte în cuget am ajuns la Arad, unde fiul meu, Imre, era pastor asistent. De câteva săptămâni băteam la maşina de scris lucrarea lui de definitivat, şi acum doream s-o continuăm.
Fiul meu mi-a împărtăşit cu bucurie vestea că avusese o slujbă binecuvântată în biserica plină până la refuz, predicând din textul de la Ezechiel 36:16-31. Timpul, însă, ne presa şi astfel ne-am văzut de lucru până la miezul nopţii. După ce ne-am rugat, tocmai ne pregăteam de culcare, când s-au auzit bătăi la uşă şi un glas care întreba dacă Szilăgyi Sândor este aici? Când am deschis uşa, doi tineri au păşit îndată înăuntru, spunând că în după-amiaza aceea nişte hoţi ne-au jefuit casa, dar ei i-au prins şi toate hainele furate de ei sunt la poliţie, de aceea să merg cu ei, ca să le primesc înapoi. Tare suspect mi s-a părut lucrul, şi chiar dacă aşa era situaţia, de ce nu au aşteptat până dimineaţă?! Pentru că doream ca şi fiul meu să poată şti ce va fi cu mine, am zis:
- Vino şi tu cu noi, doar şi tu ai acolo haine, pe care numai tu le cunoşti.
Astfel, amândoi am ieşit în stradă, unde ne aşteptau mai mulţi, printre care un ofiţer, care de încurcat ce părea, ne conducea când pe dreapta când pe stânga. Cam la 200 de metri staţiona o maşină. Unul dintre însoţitorii noştri 1-a întrebat pe şofer:
- N-ai vrea să ne duci până la poliţie, dacă tot eşti aici?
- Desigur, cu plăcere, răspunse acela.
Când ne-am aşezat în maşină am spus fiului meu:
- Aşa că ştii despre ce este vorba?
- Ştiu, tăticule, răspunse el.
- Doar atât vreau să-ţi mai spun - am adăugat - că în prima zi de Rusalii am vorbit despre versetul: „Vă este de folos să mă duc" (Ioan 16:7), şi acum văd că se potriveşte aici.

La poliţie, după câteva minute ne-au despărţit pe unul de celălalt. Pe mine m-au urcat într-o maşină şi noaptea la ora două m-au coborât acasă la Pâncota. Soţiei mele, trezită din somn, doar atât am avut voie să-i spun:
- M-au adus acasă! Deschide uşa!
Cei patru bărbaţi au început percheziţia. Ştiam că mă vor duce şi multă vreme nu voi avea Biblie în mână. Tocmai de aceea m-am aşezat să învăţ pe dinafară textul din care predicase Imre. Percheziţia nu m-a tulburat, ştiam că nu vor găsi material care să-mi îngreuieze situaţia, de aceea mă străduiam să strâng Cuvântul în inima mea. Patru ore cât a durat percheziţia

numai cu acest text m-am îndeletnicit ca să-1 citesc. Dar din pricina tensiunii nervoase, doar esenţa am reţinut-o: (1) Mi-aţi pângărit Numele pe pământ, (2) între neamuri; (3) M-am îndurat din pricina Numelui Meu cel sfânt; (4) voi pune în voi o inimă nouă şi un duh nou şi vă veţi scârbi de voi înşivă pentru urâciunile voastre.
Am slăvit pe Domnul pentru aceste înştiinţări, care mai târziu au fost pentru mângâierea multora din părtaşii mei la robie. Dimineaţa la ora 6, cu percheziţia încheiată, oamenii securităţii au luat cu ei doar câteva plicuri, pe care m-au pus să semnez că au fost găsite la mine. Mi-au zis că mă duc pentru 24 de ore, să dau o declaraţie. în prezenţa a doi martori, au făcut inventarul bunurilor mele pe care, în schimbul unui proces verbal, le-au lăsat în grija soţiei mele, inclusiv ceasul de mână şi verigheta. Aş fi dorit, împreună cu soţia, să-mi fac un pachet cu alimente.
- Pentru ce? au obiectat ei, pentru 24 de ore?
N-am vrut să-i jignesc îndoindu-mă de seriozitatea vorbelor lor, totuşi mi-am luat cu mine ceva de-ale mâncării pentru o zi. Am citat soţiei mele cuvintele Domnului Isus: „Vă este de folos să mă duc", şi am ieşit în stradă.
Ajuns în maşină L>am implorat pe Domnul:
- Domnul meu Isus, spune-mi ceva cu care să-mi pot lăsa liniştit aici soţia şi copiii şi să pornesc pe acest drum necunoscut! Răspunsul a sunat în duhul meu: „Eu voi ruga pe Tatăl şi El vă va da un alt Mângâietor care să rămână cu voi în veac!" (Ioan 14:16).
- Mulţumesc, Domnul meu! Asta ne ajunge fiecăruia, numai ţine-ne în aceasta până la capăt!
Am parcurs tot drumul într-o odihnă deplină. După aproximativ 30 de km am ajuns într-o capitală de raion (Ineu), unde am staţionat o oră bună în curtea securităţii. înainte de a porni de acolo, ne-au legat la ochi şi ne-au ordonat că nu avem voie să scăpăm o singură vorbă, orice s-ar întâmpla.
După câteva minute aud cum cineva este condus la maşină şi i se ordonă să urce. Dar respectivul se împiedică şi întrebă cu glas tare unde să pună piciorul.
— Linişte! Nu v-am spus că nu aveţi voie să scăpaţi nici o vorbă? Mi-am dat seama că fratele meu, pastorul Dezsi Zoltân, era cel
care s-a aşezat lângă mine. Maşina a pornit, iar eu mă rugam într-una: „Doamne, fii cu noi!". După un timp ne-am oprit undeva şi aud că se deschide o poartă. Coborâm şi, cu ochii legaţi, suntem conduşi mai departe.
— Ia-ţi legătura de pe ochi! — se aude comanda.
Am descoperit că mă aflam într-o cameră, în faţa unor ofiţeri de securitate. M-au dezbrăcat, mi-au desprins placheurile de pe talpa pantofilor şi mi-au scos şi şireturile. Eram gol-goluţ, ca un nou născut; m-au pus să ţin gura larg deschisă şi se uitau de parcă ar fi vrut să vadă până la capătul intestinului gros. Precis se gândeau că şi acolo aş fi putut ascunde ceva. După ce m-am îmbrăcat, m-au condus, din nou legat la ochi, într-o celulă goală, doar cu două paturi de beton cu câte o saltea de paie, o oală de noapte, şi pe perete un regulament scris, în care am citit următoarele: „Obligaţia deţinutului este ca, la deschiderea uşii, să stea cu faţa la perete şi cu spatele spre uşă. Până nu primeşte alt ordin trebuie să rămână aşa, şi numai după închiderea uşii poate să se întoarcă şi poate să se mişte prin celulă". Iată ce instrucţiuni aveam de respectat acum! Spre seară am primit un cearşaf, o pernă umplută cu paie şi o pătură. Mi s-a adus la cunoştinţă că n-am voie să dorm decât cu faţa la lumina becului şi amândouă mâinile să fie deasupra păturii. De dormit, n-am voie să dorm decât după „stingere" până la deşteptare, în cursul zilei este interzisă odihna pe pat, nici măcar să moţăi şezând pe pat. Desigur, în prima noapte, la lumina puternică a becului, foarte puţin am putut dormi, astfel că a doua zi m-am trezit destul de obosit. Când am încercat să dormitez şezând, gardianul mi-a poruncit să mă ridic şi să mă plimb.

Primul interogatoriu

Nu-mi mai amintesc dacă s-a petrecut înainte sau după amiază, pentru că, din păcate, n-am putut ţine un jurnal. Ne-au luat totul. M-au dus sus la etaj, cu ochii acoperiţi. Ajunşi într-o cameră, mi-au luat ochelarii aceia negri de circulaţie, m-au aşezat la perete şi am început următorul dialog cu ofiţerul anchetator:
- Ei bine, ce crezi, pentru ce eşti aici?

- Pentru Isus Cristos!
14
15
- Cum adică, pentru Isus Cristos?
- Pentru că am vestit Evanghelia Sa într-un cerc mai larg decât cel permis de legile în vigoare.
- Dacă ştiai că nu ai voie, de ce-ai făcut-o?
- Pentru că Acela căruia I s-a dat toată puterea în cer şi pe pământ mi-a spus: „Du-te!".
- Sunt curios cum te va scăpa acest Dumnezeu puternic din mâinile noastre.
- Deocamdată nici nu aştept aşa ceva. Abia am aşteptat să mă arestaţi.
- Cum adică? Dumneata ai ştiut că te vom aresta?
- Am ştiut.
- De unde?
- Cu ani în urmă, dumneavoastră v-aţi străduit aşa de mult să mă urmăriţi, încât aţi reuşit să forţaţi pe unul din credincioşii care umblau în casa noastră zi de zi să accepte să fie în serviciul dumneavoastră, să vă declare cine vine pe la mine, ce-am vorbit cu oamenii, ce-am predicat. Dar eu, după o vreme, l-am eliberat din serviciul dumneavoastră şi l-am convins să vă comunice că mi-a mărturisit acest secret, şi, în felul acesta, nu vă mai poate servi. Atunci, cu inima strânsă, m-am rugat: „Doamne, eu mă tem că voi fi arestat!". La care, Isus mi-a răspuns: „Da, te vor duce înaintea împăraţilor şi dregătorilor pentru Numele Meu şi pentru Evanghelia Mea". Şi M-a întrebat: „N-ai fi dispus, pentru Mine, care am murit pentru păcatele tale şi pentru ale acelora înaintea cărora vei merge, să duci Evanghelia?". „Ba da, Domnul meu", i-am răspuns. „Pentru Tine, care ai murit pentru mine, şi pentru oameni, sunt gata oriunde să duc Evanghelia!". Acum a venit vremea pentru aceasta şi de aceea sunt aici!
- Cum adică? Nu noi te-am arestat?
- Ba da, numai că dumneavoastră sunteţi doar instrumente în mâna Atotputernicului Dumnezeu, care, acum, aici vrea să mă vadă!

N-a ştiut ce să-mi răspundă, mi-a mai pus câteva întrebări neînsemnate şi m-a trimis înapoi în celula mea.

Mare nevoie am avut de Dumnezeu, în celula aceea, întunecată, aspră, cu o ferestruică sus de tot, ale cărei jaluzele acopereau cerul şi la care nici nu puteam ajunge. Uneori mai puteam întrezări prin ea o crenguţă din vârful unui pom, care se legăna uşor, sau câteodată mai apărea o stea. Nimic pe pereţii goi, doar butonul soneriei, care producea un semnal luminos în afară, dacă înăuntru se ivea vreo nevoie. In marea singurătate, era ceva plăcut dacă se rătăcea vreo muscă, sau dacă se urca pe perete vreun păianjen.
16

Dumnezeu este cu mine

Dacă această îngrozitoare singurătate ar fi pus stăpânire pe mine, n-aş fi putut-o suporta din punct de vedere psihic. Dar de ani de zile ştiam că ceea ce a spus Domnul Isus este o realitate: „Eu sunt cu voi"... Astfel, tot timpul pe care-1 parcurgeam conştient era plin de El. Primele mele zile de închisoare au fost dominate de cuvintele de la Ioan 3:16: „Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe unicul Său Fiu", iar astăzi îşi dă alţi fii, printre care şi pe mine. Inima îmi era în perfectă armonie cu această dispoziţie a lui Dumnezeu, potrivit cu un mare adevăr ce îmi rămăsese adânc întipărit în conştiinţă cu mulţi ani înainte: „Secretul fericirii constă în a trăi în aşa fel în lume, ca şi cum ar exista numai Dumnezeu, iar experienţele cu oamenii, fie bune, fie rele, deopotrivă, să le primeşti din mâna Lui". Am descoperit, însă, un secret şi mai mare al fericirii, acela de a nu vrea nimic şi a avea totuşi tot ce vrea Dumnezeu, numai de dragul că El vrea! Astfel, pe temeiul adevărului Sfintelor Scripturi şi a acestor gânduri revelatoare, am fost conştient că nu stau în faţa unor evenimente iraţionale şi nici a unor simpli oameni, că nu o voinţă sau o putere omenească mă ţine în mână, ci Dumnezeu care îmi este Tată în Cristos. El hotărăşte totul, iar eu sunt în acord perfect cu El, vreau totul aşa cum îmi rânduieşte El!

Trăiesc din amintirea istoriei reformatorilor

Minunată mi-a fost dumnezeiasca purtare de grijă, care m-a mângâiat şi m-a întărit în situaţia în care ajunsesem. Timp de 22 de ani, cât am fost preot la Pâncota, nu mi-am putut rupe din timpul meu liber, ca să mă ocup de probleme istorice, dar chiar cu câteva luni înainte de a fi

arestat, aşa cum am mai spus, fiul meu Imre lucra la teza lui teologică de definitivat, şi-şi alesese pentru lucrare chiar tema: „Istoria bisericii reformate din Pâncota". Astfel, din sursele cercetate, am aflat că reforma din Oradea a fost rezultatul lucrării a doi studenţi din Wittenberg, care apar în foile matricole ale vremii ca fiind originari din Pâncota. După ce s-au întors de la studii şi au început să activeze, au fost alungaţi din Pâncota. în drumul lor spre Oradea au propovăduit tot timpul Evanghelia, şi au ajuns acolo tocmai într-o mare zi de sărbătoare, când o mare mulţime ieşea din catedrala catolică. Au vestit Evanghelia acestei mulţimi, care a primit-o cu bucurie, astfel că trezirea de atunci din Oradea este rodul muncii lor.

Multă vreme au continuat să activeze pe acel câmp care se deschisese. Mi-a picat bine la suflet că şi eu ajunsesem din Pâncota

la închisoare în Oradea, şi m-am putut ruga cu o râvnă şi mai aprinsă pentru sufletele din Oradea şi pentru întărirea credinţei fraţilor. Domnul să folosească şi viaţa şi slujba mea aşa cum crede de cuviinţă, El, care cu secole înainte şi-a ales unelte dintre tinerii din Pâncota.

Mă hrănesc din amintirea condamnaţilor la galere

A fost, de asemenea, un dar preţios din partea lui Dumnezeu că citisem cu ani înainte cartea „Victimele curţii marţiale din Bratislava din anul *161 A",* şi câte ceva despre suferinţele condamnaţilor la galere. Unul din personajele cărţii spunea: „Scrie, fiule, că noi suferim cu bucurie ca să lăsăm urmaşilor noştri moştenirea Evangheliei". Acum, prin harul lui Dumnezeu, acelaşi lucru îl puteam trăi şi eu în sufletul meu: „Primesc totul, cu bucurie, pentru urmaşii noştri!". Astfel de gânduri din Cuvântul lui Dumnezeu şi din trecutul istoric binecuvântat al Bisericii, toate, toate mă întăreau. Ce bine că citisem până atunci de 15 ori Biblia, şi învăţasem multe versete pe dinafară, care mi-au fost de cel mai bun folos în timpul detenţiei, când ne-a fost cu totul interzis să avem vreo Biblie sau orice alt material scris.

Mi-am presimţit arestarea

Când, cu câţiva ani înainte, au fost condamnaţi 40 de preoţi în Bulgaria, mi-am zis: „Dacă şi în România vine rândul pentru aşa ceva, atunci şi cu noi, «betaniştii», va fi la fel". Am scris între ghilimele, pentru că noi nu ne-am organizat niciodată sub acest nume. Ba chiar sub nici un alt titlu. Dorinţa noastră a fost să-L cunoaştem şi să-L urmăm pe Cristos, aprofundarea adevărului Evangheliei şi a mărturisirii noastre de credinţă, şi acestea să fie răspândite în sânul bisericii reformate. Am devenit şi mai sigur de arestarea şi judecarea noastră când am citit o dată într-o revistă a Reformaţilor din Ungaria, că „betanismul" este considerat un curent de trezire de provenienţă americană. Dar mi-a prins atât de bine să cred învăţătura crezului nostru: „Toate făpturile sunt în mâna Lui într-o aşa măsură, încât nu pot face nimic fără voia Lui, nici cea mai mică mişcare". Am fost convins că şi ordinul de arestare cu privire la mine nu putea fi semnat decât numai cu permisiunea Lui. In această voie a Domnului am învăţat, din ce în ce mai mult, să stau liniştit. Multă putere am câştigat în acele câteva ore de meditaţie şi rugăciune zilnică.

Satan vrea să mă îngrozească

în primele zile, în conştienta nevinovăţiei noastre, am tras nădejde că nu va dura mult până să fim eliberaţi. Noi nu instigasem pe nimeni, niciodată: ba mai mult, îndemnasem pe oricine la ascultare de voia lui Dumnezeu şi, după Cuvântul Sfintelor Scripturi, la supunere faţă de stăpânire. Bineînţeles că noi preoţii foloseam fiecare prilej ca să ne întâlnim o dată pe lună şi să ne aşezăm în tihnă la Cuvânt. Cam de două ori pe an ne adunam împreună câte două parohii, cu ocazia vreunui botez, a vreunei nunţi sau onomastici, dar niciodată nu ne-am îndeletnicit cu altceva decât cu Cuvântul lui Dumnezeu.

De aceea speram la achitarea noastră. însă, când am înţeles în timpul anchetelor că ne tratau ca membri ai unei organizaţii religioase subversive, citându-ne paragrafe de lege care prevedeau 5, 10, 15 ani de închisoare, am fost şocaţi.

Când mă gândeam ce va fi cu soţia mea, cu copiii mei, dacă şi numai pentru câţiva ani ne condamnă, simţeam că o povară insuportabilă se lasă asupra mea.

- Doamne, înnebunesc la gândul acesta, am strigat odată în sinea mea.

La care El a răspuns:
- Ce faci? Nu-ţi aduci aminte cum ai pornit? Nu ţi-am spus: „Eu voi cere Tatălui să vă dea alt Mângâietor care să rămână cu voi în veac"?! Tu fii atent la Duhul Mângâierii şi nu lua în seamă duhul cel rău care vrea să te piardă.
- Ai dreptate, Doamne, am zis, iartă-mă că am făcut aşa. Nu mai vreau altceva decât să ascult de Duhul Tău Mângâietor.

De atunci înainte, chiar dacă mă cuprindea vârtejul mistuitor al unor astfel de gânduri, refugiul meu necontenit a fost Domnul Isus, iar El a avut întotdeauna pentru mine cele mai scumpe încurajări. Iată una care mi s-a părut minunată.

Ce înseamnă cele zece zile de urgie

La început am amintit cum mângâiam pe cineva cu versetul din Apocalipsa 2:10, mai precis, îi citasem doar prima parte a versetului, cealaltă simţind că se referă la mine: „Iată că Satana are să arunce pe unii din voi în temniţă şi veţi avea un necaz de zece zile".

Mai întâi am luat textul în mod literal şi mă gândeam că după zece zile voi fi liber. După ce au trecut cele zece zile, am încercat să interpretez altfel: Domnul Isus a postit de patru ori câte zece zile, aşadar, „Doamne,

vor fi patruzeci de zile, sau oare mai mult?". Răspunsul Său a fost: „Nu ai fost atent la cuvintele Mele. Eu am vorbit de zece zile de urgie. Tu cât crezi că poţi fi în necaz lângă Mine?". „Ce să zic, Domnul meu, să socotesc cam 10 minute pe zi, sau viaţa cu Tine este numai fericire neîntreruptă?". M-am pus pe calcule de tot felul şi mi-am obosit mintea, pentru că m-am legat de numărul zece şi n-am înţeles că nu anii şi zilele contează, ci prezenţa Lui. El dă fiecărei clipe pe care o umple durata veşniciei, seninul cerului şi dulceaţa păcii Sale. De aceea mi-a spus „cât timp cred că pot fi în necaz în prezenţa Sa?". Cuvântul Său complet este „Fii credincios până la moarte şi îţi voi da cununa vieţii". Pe drumul acesta nu se socoteşte vremea şi nu se cântăreşte necazul, ci se are în vedere Numele Său şi greutatea veşnică de slavă! Un mare câştig pe care mi 1-a adus acest necaz a fost sfinţirea mea reală ca preot, fără de care aş fi rămas cu lipsuri mai greu de calculat decât zilele de necaz!

Care este Dumnezeul meu?

Cu prilejul unei anchete am fost întrebat:
- Ce fel de Dumnezeu ai, care te lasă în mâinile noastre? -Al harului!
- Cum adică?
- Este scris: „Vouă vi s-a dat harul nu numai să credeţi în El, ci să şi pătimiţi pentru El" (Filipeni 1:29). Astfel, şi acesta este un har.
- Har, har... mormăi nervos ofiţerul.

Cu adevărat a fost un har să am experienţa reală de a fi fost învrednicit să sufăr pentru Numele Lui, şi nu doar să mă bucur de iertarea păcatelor mele. Este un privilegiu ca suferinţa să fie spre slava lui Dumnezeu.

Amintirea unui gest brutal

Odată, a intrat cineva în celula mea, şi l-am primit conform instrucţiunilor, cu faţa la perete, stând mut în poziţia de drepţi, până când persoana din spatele meu şi-a terminat percheziţia. Deodată am simţit cum mă prinde de guler, mă scutură zdravăn şi-mi sâsâie printre dinţi cu o ură aprigă:
- Pune-ţi mâinile la spate!

Mi-am ţntors inima spre Domnul şi I-am auzit cuvintele: „Dacă vă urăşte lumea, să ştiţi că pe Mine M-au urât înaintea voastră" (Ioan 15:18). întărit şi mângâiat, am rămas în pacea lui Dumnezeu şi m-am putut ruga ca fiinţa aceasta să capete har şi binecuvântare.

Duşmani?

Cu prilejul unei alte anchete, am întrebat eu:
- Ce căutăm noi aici? Noi, care niciodată n-am fost împotriva ordinii de stat, nu ne-am revoltat şi nici pe alţii nu i-am instigat?
- Voi credincioşii sunteţi idealişti, pe când noi comuniştii suntem materialişti! Idealismul este contra materialismului, aşadar suntem duşmani.

- Bine că ştiu, am zis, cel puţin ştiu ce trebuie să urmez!
- Şi anume ce? - întrebă deosebit de curios anchetatorul.
- Urmez ceea ce a spus Domnul Isus: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri". Dumneavoastră ne puteţi duşmăni pe noi, dar noi pe dumneavoastră niciodată! Noi nu putem face altceva decât să vă iubim.
A tăcut, a rămas pe gânduri şi m-a trimis în celulă. Eu, însă, am rămas să trăiesc în această dragoste, s-o cer necurmat de la Domnul pentru toţi cei ce s-au făcut vrăjmaşii Lui şi ai noştri.

Dumnezeu mă ţine în frâu

Văzând totuşi, cât de nedrept suntem priviţi şi trataţi, mi s-a iscat în cuget întrebarea: Oare care ar fi cea mai dreaptă şi practică atitudine a mea faţă de aceşti oameni ai puterii? Ca un fulger mi-a venit în minte răspunsul din Cuvânt: „Oricine să fie supus stăpânirilor celor mai înalte; căci nu este stăpânire care să nu vină de la Dumnezeu. De aceea, cine se împotriveşte stăpânirii, se împotriveşte rânduielii puse de Dumnezeu" (Romani 13:1-2).
Am rămas şocat în conştiinţa mea de cuvintele Scripturii şi m-am îngrozit la gândul că aş putea să mă ridic împotriva lui Dumnezeu. Dar, având clare aceste gânduri, avea să-mi fie mult mai uşor să răspund la întrebările din cursul următoarelor anchete. Aşa am şi spus:
- Când am zis că Dumnezeu este Acela care ne ţine sub controlul Său, într-adevăr, nu de frica dumneavoastră nu ne revoltăm şi nu instigăm la împotrivire. Dacă toţi ar gândi ca noi, comunismul ar sta în picioare până n-ar mai fi decât un singur comunist.
Ofiţerul meu a simţit sinceritatea cuvintelor mele şi m-a lăsat în pace pentru un timp, cu acuzaţiile interminabile.

Distrageţi oamenii de la muncă

Când, după un şir lung de anchete, n-au mai putut să găsească acuzaţii politice, deodată anchetatorul meu îmi zice:

- Cu întrunirile voastre de părtăşie distrăgeaţi oamenii de la muncă. Am zâmbit în sinea mea la aceste cuvinte, căci mi-am adus aminte
de acuzaţiile ridicate împotriva lui Moise şi Aaron: „Şi împăratul Egiptului le-a zis: Moise şi Aaron, pentru ce abateţi poporul de la lucrul lui?" (Exod 5:4). Şi i-am răspuns:
- Aceia care se adună împreună cu noi la Cuvântul lui Dumnezeu sunt mult mai conştiincioşi la muncă decât aceia care n-au nevoie de acest Cuvânt.
întors în celulă, am mulţumit lui Dumnezeu pentru sensul atât de real şi apropiat pe care l-am prins din acest verset, şi pentru că ofiţerul ne-a distins cu o acuzaţie precum cea care-i fusese adresată lui Moise.

(Care a fost scopul?

Altă dată, în timp ce se desfăşura ancheta cu privire la adunările noastre prilejuite de diverse acte ceremoniale, ofiţerul mă întrebă:
- Spune sincer, care v-a fost scopul principal la întrunirile acelea? Distracţia sau religia?
- Cu siguranţă, Cuvântul lui Dumnezeu! i-am răspuns.
- Asta am vrut să ştiu. Cândva, şi comuniştii au folosit asemenea împrejurări pentru răspândirea ideilor lor, pe când voi aţi urmărit propaganda religioasă.
Cuvântul acela, „propagandă", tare mi-a jenat urechea şi ar fi putut sădi teamă în mine dacă nu m-ar fi întărit conştiinţa trimiterii lui Cristos, căci întotdeauna numai această poruncă a Sa mă mişcase din loc.
Toată lucrarea întreprinsă de noi fusese etichetată ca „activitate subversivă", dar pentru noi mai important este ce spune Dumnezeu.
Cuvântul, însă, aşa mă încurajează: „Nu numiţi uneltire tot ce numeşte poporul acesta uneltire, şi nu vă temeţi de ce se teme el, nici nu vă speriaţi!" (Isaia 8:12). O, ce binecuvântare înseamnă aceasta, după ce au aruncat de atâtea ori asupra noastră acuzaţia: „crimă de uneltire împotriva orânduirii socialiste". Pot să ne înfioreze oricât în felul acesta, pentru noi rămâne ce spune Dumnezeu.

Caut ceea ce s-a pierdut

Ca şi în atâtea alte rânduri la anchete, îmi este dat iarăşi să aud cuvinte defăimătoare la adresa credinţei şi a Sfintei Scripturi.

— Vă rog, nu vorbiţi aşa despre Biblie, în care fiece cuvânt poartă pecetea Duhului Sfânt! am protestat eu împotriva vorbelor de ocară.
— Eu nu văd nici un fel de pecete.

- Dar ea este acolo, cine are ochi o vede!
-Atunci arată măcar una! zice anchetatorul, şi întinzându-şi mâna scoate dintr-un sertar o Biblie şi mi-o pune în mâini.
Mi-a tresăltat sufletul de bucurie că din nou pot avea o Biblie în mână şi pot citi din ea. Am început să caut cu vădită aprindere textul de la Ezechiel 36:16-31, despre care îmi vorbise ultima dată fiul meu Imre.
- Nu răsfoi atâta, citeşte acolo unde eşti! a urlat anchetatorul la mine. O singură foaie aş mai fi avut să întorc şi aş fi găsit capitolul dorit, dar n-am vrut să-1 enervez pe ofiţerul meu, şi astfel m-am oprit, iar privirea mi-a căzut pe versetul 16 din capitolul 34, căruia i-am dat citire cu glas tare:
- „O caut pe cea pierdută"!
- Aş fi curios cum te caută Dumnezeu pe tine, cel pierdut, zise el, şi râse batjocoritor.
- Vă rog, pe mine m-a găsit, am răspuns.
- Atunci cine e cel pierdut?
- Dumneata, am zis arătând spre el. Pe dumneata te caută Dumnezeu
prin mine!
N-a mai răspuns nimic, a apăsat pe butonul soneriei, am fost luat şi dus în celulă. Dar acolo, am simţit că pătrund tot mai adânc în sfera puterii cuvintelor din Biblie pe care le citisem şi tot mai clare mi se făceau: Dumnezeu are un scop precis cu robia mea! El caută pe cei pierduţi şi între cei ce mă ţin prizonier, şi între cei închişi împreună cu mine! O, de ar fi fost acesta scopul întregii mele vieţi! La gândul acesta mi s-a umplut inima de o amărăciune dureroasă: Vai, cât de puţin am căutat! Măcar de-acum, cât voi mai trăi, să caut pe orice tărâm pe cei pierduţi, ca să nu pot fi acuzat că mi-am trăit viaţa în deşert.

Am primit o lecţie

Şi înainte îmi plăcea să vorbesc despre Domnul Isus ori de câte ori aveam prilejul, dar acum cu atât mai mult ardea în mine dorinţa să nu scap nici o posibilitate de a spune despre Domnul meu.
Odată, tocmai pentru acest lucru a strigat la mine anchetatorul:
- Nu mai tot vorbi aici despre Isus! Răspunde numai la ce te întreb! Dacă eu vorbesc, eşti obligat să mă asculţi ceasuri în şir, dar tu n-ai voie să vorbeşti decât ce te întreb eu. Ai înţeles? O să te frângem noi!
Doamne fereşte să mă frângeţi, am zis în sufletul meu, cutremurat la gândul cuvintelor cardinalului Mindszenty, care mi-au venit atunci în minte: „Dacă voi ajunge să vorbesc altceva decât ce spune credinţa, atunci aflaţi că mi-aţi distrus nervii!". „Doamne Isuse, nu mă lăsa!"

m-am rugat, gândindu-mă la ce ar putea urma! Mi s-a dat o lecţie grea! Ancheta a continuat, dar la un moment dat, răspunzând la o întrebare, m-am trezit zicând:
- .. .L-am pregătit pentru moarte pe fratele meu mai mare...
- Adică, dumneata obişnuiai să pregăteşti oamenii pentru moarte?
- Da, am răspuns.
- Ei bine, cum procedai?
- Ştiţi dumneavoastră, până moartea nu se apropie prea mult de sufletul omului, omul se simte tare, dar în pragul morţii se cutremură. Nu ştie ce este dincolo de moarte şi se teme.
- Dar de ce?
- Pentru că e păcătos. Frica a pătruns în conştiinţa omului prin păcat. Cuvântul acesta - „mi-a fost frică" - Adam 1-a spus după ce a căzut... Tocmai de aceea trebuie să le vorbesc acelora

care suferă de frică din cauza păcatului, despre Acela prin care Dumnezeu a rezolvat problema păcatului, despre Mântuitorul. Oricine care se întoarce spre El şi-I cere îndurare găseşte, prin credinţă, pacea, atât pe pământ cât şi pentru veşnicii!
O bună bucată de vreme am vorbit despre mântuirea care este în Cristos, când deodată ofiţerul şi-a adus aminte de ordinul pe care mi-1 dăduse! - Taci! încetează!
Am tăcut, dar spre bucuria şi întărirea mea mi-a răsunat în cuget Cuvântul: „Poate fi ucis trupul, dar nu poate fi ucis sufletul". Lecţia primită mi s-a părut mai uşoară. Şi mie pot să-mi ucidă trupul, dar nu-mi vor putea ucide sufletul, şi aceasta îmi este în totul de ajuns! Domnul meu, îţi mulţumesc!

„A fost omorât în trup, dar a înviat în duh"

După întâmplarea de mai sus, am început să înţeleg şi mai bine cuvintele acestea de la 1 Petru 3:18-19. Cu cât îmi dau mai mult la moarte trupul, cu atât îmi va fi mai viu duhul. Acelaşi Duh, Care L-a însufleţit pe Domnul Isus în orice suferinţă, mă va anima şi pe mine. Domnul Isus a propovăduit Evanghelia în locurile cele mai respingătoare, chiar şi în închisorile infernului (1 Petru 3:19-20). Sunt convins că de aceea m-a adus Dumnezeu aici, ca şi eu să fac acelaşi lucru. Este adevărat că eu n-am venit aici de bunăvoie, nici de plăcere, dar ştiu că-mi creşte tot mai mult plăcerea de a sta aici. Şi chiar dacă aş avea posibilitatea să ies, n-aş dori-o, atâta vreme cât nu-mi expiră mandatul de la Dumnezeu şi cât ar mai exista un singur suflet la care să ajungă Cuvântul Său prin mine. Atât securiştii, care n-au voie să meargă la vreo biserică sau să citească Biblia, cât şi colegii de închisoare, au atâta nevoie de harul Domnului Isus Cristos!

Un pumnal mi se înfige în inimă

Unul din anchetatori m-a întrebat odată aşa:
- Dar fiul popii (adică fiul meu) ce face, ce gânduri are?
Ca o groaznică străpungere de pumnal mi-a sfâşiat inima această perfidă întrebare. Dumnezeul meu, ce să spun?! Dacă spun adevărul, îl vor aduce şi pe el aici! Dacă mint, îmi încarc cugetul cu păcat şi dezonorez Numele lui Dumnezeu! „Nu vreau să păcătuiesc, Domnul meu!" a izbucnit din inima mea.
- Să ştiţi că şi el îl iubeşte pe Mântuitorul ca şi mine, tatăl său, am răspuns spontan, după îndemnul primit de sus.
- E în ordine, atunci îl arestăm şi pe el!
- M-am gândit şi la această alternativă! am răspuns. Când m-am socotit cu privire la soarta mea, am zis: „Doamne, Tu ai murit pentru mine, şi eu sunt gata să mor pentru Tine!". Când m-am gândit la fiul meu, privind la Tatăl ceresc am zis: „Tată, Tu ai dat pe singurul Tău Fiu pentru mine, şi eu îţi jertfesc pe fiul meu pentru slăvirea Ta!".
- Nu vorbi aşa aici! a urlat la mine ofiţerul.
- Vă rog, n-am făcut decât să vă răspund la întrebare.

Mulţumire pentru mama mea

Până atunci numărasem printre amintirile amare ale copilăriei mele severitatea cu care m-a crescut mama, care de-a lungul anilor nu m-a lăsat nici în uliţă să mă joc cu copiii. în lunile de vară mă punea pe malul iazului din capătul grădinii, în stufăriş, să păzesc raţele, ca să nu strice semănăturile. Luni şi chiar ani de zile, a fost pentru mine o grea încercare să fiu astfel ţintuit locului.
Acum, îmi amintesc acele vremuri în lumina feţei lui Dumnezeu, văd că şi acelea m-au pregătit pentru starea mea de robie, să pot suporta mai uşor să stau între cei patru pereţi. Pentru prima dată în viaţa mea am fost recunoscător pentru severitatea cu care fusesem crescut.

Plăcerea mea

Odată, în liniştea singurătăţii mele, am auzit glasul lui Dumnezeu: „Acesta este Fiul Meu preaiubit, în care îmi găsesc toată plăcerea Mea!". Cu ochii Duhului privind la El, mi-a izbucnit bucuria în inimă: „Tată, şi pentru mine, împreună cu Tine, Fiul Tău este toată plăcerea mea!".
Aceasta este realitatea indestructibilă care face robia fericită!

O duminică deosebită

E sâmbătă după amiază, iar eu sunt iarăşi la anchetă! între timp, sunt auditoriul involuntar al unei convorbiri telefonice, din care aflu că a doua zi un grup se pregăteşte pentru o excursie şi se fac aranjamente pentru maşini şi alte lucruri. Ofiţerul meu era foarte absorbit de treaba asta. Mă bucuram în gândul meu că astfel pot fi sigur că mâine voi avea o zi liniştită şi o voi petrece în întregime închinată lui Dumnezeu

A doua zi de dimineaţă m-am rugat: „Doamne, ce bine e că azi nu mă vor deranja şi toată ziua voi fi cu Tine!". înainte de amiază, timpul a trecut în ceasuri fericite de adâncă meditaţie, când, aproape de ora doisprezece, se deschide uşa şi mi se întind ochelarii negri. „O, Doamne, totuşi nu mă lasă în pace nici azi?!" Cu această strângere de inimă, îmi leg ochelarii şi plec încotro sunt condus. Constat cu surprindere că nu sunt dus la etaj, ci în jos. Oare acum voi ajunge în faţa vreunui alt ofiţer?

Deodată simt pietricele sub talpă. Puţin, cât am putut privi pe sub marginea ochelarilor, am întrezărit jocul unei raze de soare. Am simţit adierea vântului şi foşnetul frunzelor. După trei luni de celulă, această mică libertate într-o lume exterioară m-a ameţit.

Deodată, zgomotul unui automobil m-a trezit din beţie! Fii atent, te duc undeva! Iar în clipa următoare am fost împins printr-o uşă:

- Dă-ţi jos ochelarii!

M-am văzut între patru pereţi înalţi de câţiva meti, deasupra lor o plasă de sârmă, iar suprafaţa să fi fost de patru metri pătraţi. Am privit derutat în jur şi mă întrebam ce poate fi.

- Plimbă-te, aud ordinul.

O, acesta este, deci, locul de promenadă. N-am ştiut până acum că aici se mai şi plimbă oamenii! Repede mi-am dat jos de pe mine hainele şi pe jumătate gol am început să fac gimnastică, să-mi strâng în corp cât mai mult aer şi lumină.

- îmbracă-te! răsună alt ordin.

Neliniştea mea că mă vor duce în altă parte Domnul a schimbat-o în bine, şi tot restul zilei s-a scurs în strălucire lăuntrică. Aici, omul învaţă să preţuiască bucuriile mărunte ale vieţii!

Luni, iarăşi sunt dus la anchetă.

- Ei, cum ţi-ai petrecut ziua de ieri?
- Am avut parte de o experienţă minunată!
- Cum adică?
- Pentru că am ştiut că dumneavoastră sunteţi în excursie!
- De unde ai ştiut?

26

- Doar nu în auzul urechilor mele aţi vorbit la telefon şi aţi organizat totul?
-Ai dreptate! Am fost la pădure şi ne-am distrat cu femei!
- Tocmai de aceea m-am rugat pentru dumneavoastră!
- Cum adică, de aceea?
- Pentru că şi eu am avut parte de o mică libertate şi am văzut soarele, dar Domnul Isus este lumina celulei mele şi timpul ce-L petrec în ea este o binecuvântare. Şi dacă această viaţă înfrumuseţată de El se termină, aştept cu bucurie o viaţă şi mai frumoasă, cerească! Pentru mine moartea este un câştig, dar dumneavostră vă gândiţi la moarte numai cu frică şi nelinişte. De aceea vă compătimesc şi mă rog să cunoaşteţi viaţa în Cristos!

Cuvintele despre viaţa liberă de afară, cu care a vrut să-mi amărască sufletul, s-au oprit şi fără nici o altă vorbă m-a trimis înapoi în celulă, unde m-am întors cu mare bucurie!

O atitudine dispreţuitoare

într-o anchetă, ofiţerul îmi demonstra ce unitate există între comunişti! Pentru unul singur de-al lor, arestat, ei organizează tot felul de manifestaţii de protest, în diverse ţări din lume. Am înţeles ce vrea să spună, ca să mă demoralizeze: „Pentru voi nu mişcă nimeni nici măcar un deget, sunteţi izolaţi şi părăsiţi". Ce să mai zic de dispreţul pe care mi-1 arăta?!

Dar nu m-a putut descumpăni, pentru că ştiam prea bine că nici pentru Domnul meu n-au venit să-L apere cele douăsprezece legiuni de îngeri şi nici ucenicii Lui n-au organizat manifestaţii! Şi totuşi, acest Isus, care S-a lăsat prins şi a murit în slăbiciune, întăreşte şi astăzi milioane de inimi, şi însăşi inima mea! Ba mai mult, chiar şi experienţele prin care mă trece

vor fi o mărturie a harului Său pentru mulţi!

S-a terminat cu singurătatea

După ce s-au scurs vreo trei săptămâni de la toate acestea, m-am trezit că, pe lângă mine, mai apărea în celulă câte un deţinut, fie dintre cei mai vechi, fie vreunul nou-nouţ.

Primul a fost Oprea Miu, un tânăr care suferea de cancer cerebral şi se plângea încontinuu de dureri de cap groaznice. Zi şi noapte cerea calmante, dar din păcate îl ajutau prea puţin. Din pricina aceasta, tânărul înflăcărat îşi blestema mama care-1 născuse pe lumea în care avea atâta de suferit.

între timp, mi-a povestit tristul său destin. Era fiul unui fost factor poştal orădean, şi mai avea patru fraţi. După bacalaureat a fost repartizat la ţară, ca secretar la sfatul popular. I se dăduse acest post pentru că avea origine socială sănătoasă, ca fiu din părinţi săraci. Pe el, însă, nu politica îl interesa, ci mai degrabă muzica şi literatura. Vorbea într-un stil splendid, impecabil. Dar, observându-se că nu dă nici un randament pe teren politic, a fost dat afară din serviciu, şi astfel a rămas fără pâine. Situaţia dificilă 1-a făcut protestatar. A început să scrie versuri provocatoare, pe care le lipea pe pereţii caselor de la periferia oraşului. Desigur, a fost prins şi condamnat la şapte ani de puşcărie, pe care îi şi executase, cu câţiva ani în urmă.

Pentru el închisoarea era o amintire groaznică. Când, după şapte ani, s-a eliberat, n-a fost în stare să păşească afară în stradă, ci a rămas aşezat nemişcat pe cufărul său, în poarta închisorii. Paznicii l-au luat de braţ şi l-au condus o bucată de drum. Când a ajuns acasă, a sărutat pereţii.

Nu putea suporta să vadă gratii. Până şi în casa cumnatului său a deschis colivia şi a dat drumul la nişte păsărele. Cu mare efort s-a instruit şi a ajuns la radiodifuziunea bucureşteană, s-o acompanieze pe sora sa, cântăreaţă de muzică populară. Dar se ducea la serviciu ocolind orice stradă pe care se aflau garduri cu grilaj.

- Vezi, i-am spus cu un prilej, mie gratiile îmi amintesc totdeauna de crucea lui Cristos, de la Golgota.

M-am străduit să-1 încredinţez cu privire la singura sursă de salvare din orice nenorocire umană, şi în fiecare zi îl îmbrăcam, îl schimbam şi îl îngrijeam, pentru că era de multe ori într-o stare când nu se putea întoarce de pe o parte pe alta. Când era chemat la anchetă, îl sprijineam până la uşă.

- Acum, pentru ce eşti iarăşi arestat? l-am întrebat. Mi-a spus că din cauza unor legături de prietenie, deşi de data aceasta n-au organizat şi n-au instigat pe nimeni.

Am continuat să mă îngrijesc şi de trupul şi de sufletul lui, tratament la care el reacţiona când aşa, când aşa, fie arătându-mi recunoştinţă, fie împotrivindu-se cuvântului Evangheliei.

Nu peste mult, mi l-au luat, şi mi-au adus un fost plutonier de miliţie, pe nume Lupu. Acest nefericit om, de-a lungul anilor, îşi cam pierduse mintea. în momentele sale de luciditate mi-a spus că, în urmă cu 8 ani, zisese un banc politic despre Ana Pauker şi Vasile Luca, şi pentru aceasta a fost reţinut la miliţia din Oradea. Un miliţian a fost pus cu el în cameră, să-1 păzească, dar într-o zi 1-a îmbătat pe acesta, 1-a adormit, apoi a

sărit pe geam de la etaj şi a fugit. Opt ani a pribegit dintr-un loc în altul, timp în care se căsătorise cu o fată adventistă. în ascunzătoarea sa, citea mult Biblia. Devenise foarte cunoscător într-ale Bibliei, dar după atâţia ani de peregrinare clandestină, nervii îi cedaseră şi avea un comportament ciudat, neobişnuit.

In primul rând, opunea rezistenţă oamenilor de ordine, apoi nu voia să recunoască şi să execute instrucţiunile regulamentului. într-o noapte, nu ştiu de câte ori a sunat ca să ceară medicamente, fără să accepte în ruptul capului să doarmă cu faţa la lumina becului şi cu mâinile deasupra pe pătură. S-a întors cu faţa spre perete şi şi-a tras pătura peste cap. Gardianul a chemat ofiţerul de serviciu ca să-1 constrângă la respectarea regulamentului. Oricât au ţipat la el şi l-au ameninţat, a rămas neînduplecat şi le-a replicat:

- Nu mă chinuiţi, că tot nu mă supun! Nu sunteţi voi dumnezeii mei!

Văzând atâta încăpăţânare, l-au lăsat în pace.

Dar mie, cu acest prilej, mi s-a creat posibilitatea să-mi cer iertare pentru un păcat. Chiar cu

câteva zile înainte, eul meu neînstare să se smerească îndeajuns mă instigase şi pe mine. Mi s-a părut insuportabil ca eu să fiu obligat să stau cu faţa la perete, când, de dimineaţă, colegul meu de celulă lua în primire mătura şi lopata prin ferestruica de serviciu din uşă. Gardianul mi-a impus acest ordin cu pumnii ridicaţi ameninţător. Subit, m-am simţit foarte ofensat şi m-am repezit înfuriat la uşă. M-am postat cu capul în dreptul ferestruicii şi am strigat:
- Loveşte-mă, dacă vrei!
Nu m-a lovit, dar ofiţerul de serviciu m-a trimis să fac un duş rece, care, în dimineaţa aceea, a fost tare greu de suportat. Mi-a părut nespus de rău că m-am degradat în aşa fel. Dar, mai presus de orice, am deplâns faptul că, în loc să-L arăt pe Mielul Isus, am arătat ţapul din firea mea, gata să dea din coarne. Am încercat să-i cer iertare gardianului.
- Noi nu suntem popi, ca să dăm iertare, a mormăit supărat. în noaptea aceasta, când veniseră să-1 disciplineze pe colegul meu, am prins ocazia şi am cerut iertare ofiţerului de serviciu, mărturisindu-i că am regretat mult că nu m-am purtat aşa cum mă învaţă Domnul Isus.
- E în ordine, mi-a răspuns el calm şi liniştitor.
Dimineaţa următoare, însă, gardianul care nu voia să se împace cu mine, m-a întrebat cum pot să mai stau cu un astfel de om, căci este de-a dreptul imposibil şi să dormi alături de el, când toată noaptea te deranjează!?
-Aveţi dreptate, am răspuns domol, dar pentru că Cristos locuieşte în inima mea, pot şi trebuie să-L iubesc.
29
De atunci încolo şi faţa şi atitudinea i s-au schimbat cu privire la mine.
în schimb tovarăşul meu Lupu a devenit tot mai intolerant faţă de mine, pentru că am încercat să strecor puţin câte puţin din dragostea Domnului Isus până şi în inima oamenilor stăpânirii. A ajuns până acolo, încât a cerut să fie mutat de lângă mine şi astfel ne-am despărţit. Dar, iată cum şi acest lucru mi-a prilejuit o mărturie:
în vremea cât fusesem singur în celulă, într-o dimineaţă luasem cu mine o bucată de hârtie igienică de la WC, pentru că m-am gândit să am ceva hârtie la mine în celulă, în caz de nevoie, pe lângă oala de noapte. Dar paznica, o femeie foarte vigilentă, a observat şi m-a obligat să pun hârtia la loc. Când Lupu a fost luat de lângă mine şi a venit iarăşi la rând de serviciu gardiană cu pricina, m-a întrebat surprinsă:
- Dar unde-i Lupu?
- A fost mutat în altă celulă, am răspuns.
- Nu te-ai temut că te omoară?
- Nu, pentru că eu sunt sub puterea sângelui lui Isus Cristos, şi Acesta mă ocroteşte îndeajuns ca să fiu liniştit.
Când a auzit aşa ceva, a plecat repede mai departe, iar eu am slăvit pe Dumnezeu că am putut spune chiar şi numai atât unui suflet!
Mi-a rămas în minte încă o întâmplare ciudată. Odată am spus unui paznic:
- Dumneata eşti cel mai bun la suflet dintre paznici!
- Vai de mine, numai asta să nu spui, mai bine zi că-s cel mai rău! îmi răspunse speriat.
Aşadar, într-un loc bun am ajuns, mi-am zis, dacă aici avantajul este de partea celui mai rău.
După plecarea lui Lupu am avut plăcerea să primesc un alt coleg, lucru care era de preferat singurătăţii. în celula mea a ajuns un ţăran român cu o faţă tare speriată. Am încercat imediat să-1 liniştesc cu puterea cuvintelor Domnului Isus:
- Nu te teme, crede!
Când a auzit aceste cuvinte, a căzut în genunchi, şi-a făcut cruce şi a început să se roage cu glas tare, slăvind pe Dumnezeu că a ajuns într-un astfel de loc. S-a rugat lung, iar eu mă simţeam destul de stânjenit, la gândul că se aude afară. Ştiam că sunt foarte supravegheat prin vizetă, iar ceea ce se petrecea acum putea să însemne pentru mine pedeapsa cu izolarea. Mă gândeam să-1 temperez, să-i şoptesc să termine, dar n-am avut tăria de suflet să întrerup o manifestare atât de sinceră, ci m-am rugat şi eu ca mai degrabă să fim păziţi. Dumnezeu S-a îndurat şi ne-a acoperit.
30
îndată ce şi-a încheiat rugăciunea, omul meu mi-a cerut să-i vorbesc despre Domnul Isus şi aceasta a dorit tot timpul cât am fost împreună. Cu dragă inimă i-am vorbit, cu atât mai mult

cu cât aceasta era suprema mea bucurie. De altfel, şi acest nefericit, din pricina lui Lupu fusese închis, pentru că nu-1 denunţase. Aceasta era singura lui vină.
Peste câteva zile l-au luat şi pe acesta de lângă mine. Din nou, m-am rugat şi m-am încredinţat Domnului, să-mi hotărască El soarta, aşa cum binevoieşte El. Primesc cu dragă inimă şi singurătatea, şi tovărăşia oricui, dacă voia Lui este să mă folosească în viaţa altora.
Spre seară se deschise uşa şi, când m-am întors cu faţa de la perete după ce s-a închis, în faţa mea stătea un bărbat înalt, puţin cărunt, care se prezentă:
- Sunt Szâmado Erno.
- Scriitorul?
- Da. Mă cunoaşteţi?
- Am citit câteva versuri religioase scrise de dumneavoastră, care mi-au plăcut în mod deosebit, am răspuns.
- Dar dumneavoastră cine sunteţi?
- Sunt Szilâgyi Sândor, preot reformat.
- Slavă Domnului că în sfârşit întâlnesc un preot! - zise el bucuros. De trei luni, de când sunt arestat, mă macină gândul de ce nu li se permite astăzi preoţilor, ca altădată, să viziteze închisorile şi să predice, şi iată că acum chiar dau peste unul.
- Ştiţi, acum chiar şi preoţii sunt închişi, fapt care, din cel mai sigur punct de vedere, este mult mai bun.
- Ce vreţi să spuneţi? zise nedumerit.
- La ce v-ar folosi dumneavoastră, dacă eu ca om liber aş putea pătrunde aici doar pentru o oră, două? Oricine ar putea spune că mie îmi vine uşor să vorbesc ca om liber, fără să ştiu ce înseamnă viaţa în închisoare! Dar aşa, pentru că şi eu trăiesc aici ca deţinut, Cuvântul lui Dumnezeu are o putere reală, mult mai eficientă. I-am vorbit despre finlandeza Matilda Wrede, supranumită, ‚îngerul deţinuţilor", care s-a mutat la închisoare, s-a îmbrăcat cu haine de deţinut, a mâncat ce li se dădea deţinuţilor, ca să poată vesti Cuvântul Evangheliei fără să i se reproşeze că vorbeşte prea uşor despre libertate. I-am spus şi că, înainte să fiu închis, îmi oferisem concediul de vară, să-1 petrec la canalul Dunăre-Marea Neagră, să lucrez acolo ca să mă pot apropia de deţinuţi, dar nu mi s-a aprobat. Şi acum, iată că sunt aici fără să ştiu pentru cât timp!
Ne-am înţeles foarte bine. în fiecare zi, înainte de masă ne ocupam de literatură, după masă de Cuvântul lui Dumnezeu. Inimile ni s-au sudat bine de tot.

Dar a venit ziua când am fost dus în faţa ofiţerului meu de anchetă, care mi-a adus la cunoştinţă că cercetările asupra mea au luat sfârşit. Mi-a pus în faţă declaraţiile, ca să le citesc şi să semnez că le recunosc drept ale mele. După ce am semnat, mă întrebă:
- Ei, te-ai rugat astăzi?
- M-am rugat!
- Dar pentru mine nu, aşa-i?
- Greşiţi, zilnic m-am rugat şi pentru dumneavoastră!
- Te-ai rugat ca Dumnezeu să mă prăpădească mai repede?
- Nu. Azi, de exemplu, m-am rugat ca şi dumneavoastră să cunoaşteţi pacea lui Dumnezeu care întrece orice pricepere.
N-a răspuns nimic, ci m-a trimis în celulă. Când s-a închis uşa în urma mea, Erno s-a uitat lung la mine şi m-a întrebat:
- Ce-i cu tine Sândor, de străluceşti aşa?
I-am istorisit convorbirea cu (ofiţerul şi după ce m-a ascultat până la capăt, mi-a zis:
- Nu se poate să te condamne pe tine, ca unul care ai vorbit aşa cu aceşti oameni!
- Omeneşte ai dreptate, i-am răspuns, pentru că n-am făcut nimic pentru care să merit a fi judecat şi condamnat, dar trebuie să ne gândim că Dumnezeu m-a folosit până acum aici în închisoare, şi, dacă aceasta este voia Lui şi pe mai departe, mă vor condamna. Eu vreau să slujesc aici atâta timp cât vrea şi El!
- Poate ai dreptate, mi-a răspuns el, pe gânduri.
în clipa următoare s-a deschis uşa şi am fost transferat din închisoarea securităţii la

penitenciarul propriu-zis, de executare a pedepsei.

Viaţa în închisoare

32

Se părea că transferul înseamnă o oarecare uşurare pentru mine, şi într-o anume măsură condiţii mai puţin stricte. Nu mai eram legat la ochi atunci când eram dus undeva, fie în ţarcul de plimbare, fie la WC. De remarcat că aici plimbările erau zilnice, pe când dincolo am fost scos o singură dată, după trei luni de celulă.

Nu voi uita niciodată ce impresii puternice am trăit în timpul plimbărilor, când vedeam un firicel de iarbă printre pietricele, sau nişte frunze luate de vânt: chiar şi o frunză de salcâm printre ele. Ba m-am bucurat să văd şi nişte coji de prune scăpate din ghearele deţinuţilor de drept comun. A fost o delectare! Ce să mai povestesc ce-am simţit o dată, când am ajuns într-o celulă din care, printre jaluzelele găurite ale ferestruicii, am zărit nişte flori! Niciodată nu mi-aş fi putut închipui că aceste mărunţişuri ale vieţii sunt atât de preţioase.

Aici, am putut fi mai mulţi împreună. In patru paturi dormeau opt inşi. Numărul deţinuţilor politici era atât de mare, încât trebuia să ne înghesuie cât mai bine. Acest lucru mi-a deschis însă o posibilitate mai largă de a sluji sufletelor oamenilor.

In orice caz, am dat peste unii împietriţi, alţii împotrivitori, alţii indiferenţi, dar adesea am pătruns şi la inimi însetate. Printre români am întâlnit mai multă foame duhovnicească decât printre ai noştri. Ce-i drept, ei alcătuiau proporţia cea mai mare şi în ţară, şi ca atare şi în închisoare. Printre ei, mi-a plăcut mult de un funcţionar de poştă. Acesta se îmbătase şi cântase fostul imn regal într-o cârciumă, şi de aceea era închis. Acest om a primit Evanghelia cu inima deschisă!

M-a uimit extraordinara îndemânare a deţinuţilor de a comunica unii cu alţii prin codul Morse, ale cărui semnale se băteau în pereţi sau în ţevile de calorifer. Eu eram cât se poate de nepriceput şi de neinstruit în acest domeniu, dar, prin alţii, puteam prinde câte o informaţie când despre unul, când despre altul dmtre fraţii mei, plasaţi în alte celule. Pe noi, cei din grupul zis al „betaniştilor" ne-au separat unii de alţii cu mare stricteţe, până la proces. Totuşi, odată am reuşit să comunic cu Visky Feri şi să înţeleg că este chemat la interogatoriu. El a mai transmis ceva, dar prea încet şi nu s-a putut desluşi. Am fost, însă, cât se poate de bucuros că eram atât de aproape unul de altul, doar un perete ne despărţea.

33

Peste câteva săptămâni, cu câteva zile înainte de data de 6 septembrie, mi s-a comunicat în scris că această dată era fixată pentru proces. Cât despre ideea lui Oprea Miu, că vom fi duşi în faţa unei comisii de anchetă şi vom putea trata cu avocaţii, nici pomeneală!

Ultima întâlnire cu Stănculescu

Aşa se numea fostul meu ofiţer anchetator, care în seara de 5 septembrie m-a căutat în închisoare să-mi comunice că a doua zi urma să aibă loc procesul.

- Mulţumesc, ştiu deja.
- De unde?

-Am primit în scris spre luare la cunoştinţă, acum câteva zile!

- Ai dreptate, uitasem, a zis. Dar acum, cum te simţi?
- Mi-e plină inima de bucurie în Domnul! - am răspuns.
- Ce vrei să spui?
- Ştiţi, în aşteptarea procesului am meditat asupra celor scrise de apostolul Pavel într-o situaţie asemănătoare. Nu ştia în ce parte i se vor îndrepta sorţii, dar pentru că viaţa sa era Cristos, moartea îi era un câştig! Varianta rămânerii sale în viaţă o vedea în folosul fraţilor şi tot atât de fericit privea şi varianta cealaltă, aceea a condamnării sale la moarte, pe care a exprimat-o în felul acesta: „Şi chiar dacă va trebui să fiu turnat ca o jertfă de băutură peste jertfa şi slujba credinţei voastre, eu mă bucur şi mă bucur cu voi toţi. Tot aşa şi voi bucuraţi-vă, şi bucuraţi-vă împreună cu mine!" (Filipeni 2:17-18). Dumnezeu care a dăruit apostolului Pavel această bucurie, mi-a făcut şi mie acest dar! Iată, mâine voi fi judecat şi nu ştiu ce va urma, dar eu mă bucur în Domnul Dumnezeul meu!
- Eh, dumneata aşa vorbeşti totdeauna, zise el cu un gest de dispreţ.
- Vă rog, nu vă supăraţi, n-am vrut să vă jignesc, am răspuns la întrebarea pe care mi-aţi pus-

o. M-aţi întrebat ce mai fac şi v-am răspuns că mă bucur. Dacă v-aş fi spus că sunt descurajat sau disperat, aş fi minţit. Eu v-am spus întotdeauna adevărul, şi aşa am făcut şi acum. Dacă nu m-aţi fi întrebat, nu v-aş fi spus nimic.
- Poţi să pleci! - mi-a spus, pentru ultima dată.
Aşa ne-am despărţit, evident fără să dăm mâna. Un deţinut politic nu avea parte de acest gest de respect şi omenie. Niciodată nu ne-am mai întâlnit, cu toate că eu am căutat prilejul după ce ne-am eliberat. Mai ales când fiul meu Aii s-a mutat pe aceeaşi stradă cu clădirea securităţii din Oradea şi mă duceam să-1 vizitez, mult am dat târcoale pe acolo cu nădejdea să-1 pot vedea, să-i spun că pacea şi bucuria care

mi-au îmbogăţit robia mă îmbogăţesc şi acum, şi oricând. în schimb, .un mângâiat nu odată zidurile acelei case de chin şi am slăvit pe I)umnezeu pentru tot harul şi binecuvântările pe care mi le-a dat ca să le pot da şi altora.

6 septembrie, ziua procesului

Soţia mea scumpă s-a născut în ziua de 5 septembrie, zi care acum ne leagă în aducerea aminte. M-am rugat fierbinte pentru ea, pentru că (ocmai ziua ei de naştere era umbrită de tristeţe, de faptul că trebuia să se pregătească să vină la procesul meu.
Dimineaţa am fost scoşi din celulă cu un preaviz foarte sever şi cu ordinul să nu ne uităm unii la alţii, necum să schimbăm vreo vorbă, îndată după ce m-au pus într-un colţ al unui autocamion, mi s-a strâns inima de durere să-1 văd pe scumpul meu frate Papp Anti nespus de abătut iar pe Dezsi Zoii de-a dreptul zdrobit. Vai, cum să fac să le torn un pic de speranţă şi de bucurie în inimă?! Deodată, am început să zâmbesc cu privirea aţintită în ochii cruzi şi sălbatici ai gardianului nostru.
- Da' tu ce rânjeşti, mă? întrebă furios.
- Zâmbesc, pentru că în dragoste nu este frică; ci dragostea desăvârşită izgoneşte frica!... (1 Ioan 4:18).
Desigur, el n-a înţeles nimic din tot ce-am spus, şi din păcate nici Anti, pentru că nu ştia româneşte, dar faţa lui Zoii s-a luminat de un zâmbet larg, care părea gata să se transforme într-un râs tare şi sănătos, de bucurie, cum obişnuia înainte. Acum, însă, nu era momentul! Autocamionul porni.
Am fost duşi la tribunalul din Oradea şi depuşi într-o sală. Eram: cinci preoţi, trei agricultori şi o fată de profesie funcţionară. Visky Ferenc (Francisc), Dezsi Zoltân, Karczagi Săndor, Antal Sândor şi eu -preoţii, şi de asemenea cei trei ţărani, am primit 20 de ani muncă silnică. Odată CU ei au mai fost judecaţi: Jakab Săndor, Kiss Sândor şi Papp Antal, şi sora noastră Patocs Erzsebeth. Şi aici orice conversaţie era strict interzisă, dar, sala fiind mică, iar noi înghesuiţi unul într-altul, am reuşit să vorbim în şoaptă şi să ne îmbărbătăm unii pe alţii. Eu stăteam lângă Patocs Erzsebeth şi am constatat cu bucurie că era într-o stare foarte bună, puterea lui Dumnezeu o ţinea tare. La aceasta, am adăugat câteva versete şoptite la urechea ei, care au avut un efect în plus, spre slava lui Dumnezeu şi mulţumirea noastră.
înainte de începerea procesului, am fost chemaţi pe rând afară din sala aceea şi, în prezenţa procurorului, ni s-a prezentat un avocat al

apărării, dar nu ni s-a dat nici o posibilitate de a ne consulta cu acesta. Care a fost rostul acelei întâlniri inutile de o clipă, nici astăzi nu înţeleg. A început procesul. Eram chemaţi pe rând în faţa instanţei. Primul a fost Visky Feri, considerat capul mişcării noastre, apoi a urmat Papp Anti. Eu nici nu ştiu al câtelea am fost, căci mintea îmi era ocupată cu nişte cuvinte pe care tare doream să le spun în faţa juriului, dar nu pentru ei, ci pentru îmbărbătarea soţiei şi a scumpilor mei copii.

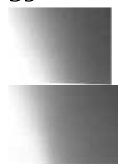
în sfârşit, când mi-a venit rândul, mi s-a pus în vedere cu mare stricteţe că n-am voie să mă uit la nimeni, mai ales la familie, cu atât mai puţin să vorbesc. Oricât mă zorea de la spate gardianul meu în faţa instanţei, tot am zărit-o pe soţia mea între cei doi fii ai noştri.
După ce mi s-au luat datele personale, nu mi s-a mai pus vreo altă întrebare, ci doar ordinul să iau loc la o parte. Aşteptam, doar-doar urmează procesul propriu-zis. între timp, s-a intercalat un proces scurt al unui soldat dezertor, astfel că mie mi s-a ivit ocazia să-mi arunc uşor-uşor privirea în spate, ca măcar cu un zâmbet să-i întăresc pe ai mei. Deodată procesul s-a întrerupt pentru o pauză şi am fost duşi înapoi în sala iniţială. Acolo, cu o furie îngrozitoare, cu pumnii strânşi ameninţător, gardianul mi-a aţinut calea:
- Cum de-ai îndrăznit să te uiţi în spate?! Nu cumva să mai încerci o dată!
Dar când ne-au adus înapoi în sala de judecată, oricât de fără curaj, tot nu m-am putut opri să nu arunc o privire de o clipită spre dragii mei. Mă ardea gândul — oare ce este în inima lor: frică, îngrijorare, sau licăreşte vreo nădejde?
A început discursul acuzării, din care am reţinut consternat că ne puneau în legătură cu evenimentele revoluţiei din Ungaria (1956), ca şi cum aşa ceva urmărisem să facem şi noi. „Ştii şi singur prea bine că nu-i adevărat nimic din ce spui", vorbeam în sinea mea cu procurorul, dar era clar că era nevoie o acuzaţie gravă pentru o sentinţă grea.
Apoi, a luat cuvântul apărarea, în limita unui timp foarte scurt. Avocatul numit din oficiu pentru mine, având în vedere că mai apăra pe încă doi, a cerut 15 minute. I s-au acordat doar cinci minute, apoi l-au întrerupt şi l-au redus la tăcere. Văzând acestea, m-am îndoit de-a binelea de spusele dinainte ale lui Oprea Miu, cum că la proces voi avea voie să vorbesc oricât. Nici n-aş fi avut pretenţie la prea mult, doar cât să depun o mărturie sinceră despre Domnul meu.
Ah, şi în cele din urmă, când m-au lăsat să iau cuvântul, după trei vorbe au strigat la mine:
- Nu eşti aici ca să ne popeşti! şi m-au aşezat jos.
36
După aceasta, m-au întrebat doar ce legături am avut în cazul lui fcpp Antal. Când s-au lămurit că el nu avusese nici un amestec cu noi, işa-zişii „betanişti", şi nu poate fi pus în rând cu noi, iarăşi m-au obligat s;i stau jos. Mai departe, evenimentele s-au desfăşurat cu repeziciune, ca într-un film derulat cu acceleratorul.
Audienţa a fost poftită afară din sală pentru câteva minute, iar noi, deţinuţii aflaţi în aşteptarea condamnării, am rămas. Dar, spre marea mea fericire, au uitat uşa deschisă şi astfel prin dreptul ei s-au perindat copiii şi soţiile noastre, folosind admirabil prilejul. Aşa s-au postat unul după altul şi fiii mei şi, la urmă de tot, şi soţia mea, draga de ea, cu mâinile împreunate pentru rugăciune. Aşa m-a făcut să înţeleg unde ne este nădejdea şi tăria.
Deliberarea tribunalului n-a durat mult, pentru că totul era regizat mai dinainte, astfel încât sentinţele s-au pronunţat mult prea repede şi uşor: Visky Francisc - 22 ani, Dezsi Zoltân - 20 ani, Karczagi Sândor
- 20 de ani, Antal Săndor - 8 ani, Szilâgyi Săndor- 20 ani, Kiss Sândor
- 15 ani, Jakab Sândor - 15 ani, Papp Antal - 15 ani, Patocs Erzsebeth
- 15 ani, toţi - muncă silnică.
Când am auzit eu de 20 de ani, asupra mea s-a lăsat o imensă povară! Mă copleşea mila de cei dragi ai mei! Cât de îngrozitor trebuie să fi fost pentru ei să audă aşa ceva! Nu mi-a mai rămas nici o putere să încerc să mă întorc spre ei, cu o privire de încurajare. Dar imediat am fost poftiţi afară din sală, era imposibil să sper să mai pot vorbi cu ei.
Oricât au mai încercat familiile noastre să ceară un vorbitor cu noi, sau dreptul la un pachet, nu li s-a aprobat. Li s-a promis, dar în zadar. Au alergat de la unii la alţii din comandamentul închisorii, însă nimeni nu le-a venit în ajutor. Deţinuţii politici nu mai aveau nici un drept, din primul moment care a urmat condamnării.
Pe noi ne-au mai pus să semnăm o cerere de recurs, pe care, în ce mă priveşte, doar din smerenie am semnat-o. Dacă ar fi fost după mine, n-aş mai fi semnat nimic, după ce am văzut batjocura ce s-a făcut la adresa justiţiei, într-un proces în care nici apărarea, nici acuzatul nu au fost ascultaţi, şi s-au pronunţat pedepse atât de îngrozitor de grele. Am simţit cum creşte în mine mândria omului cel vechi şi, ca s-o frâng, am luat tocul şi, după colegii mei, am semnat şi eu formularul cererii de recurs.

Ne-au pus în camion în grabă şi ne-au dus înapoi la puşcărie. Priveam spre oraşul aglomerat, dar, ce minune nesperată, pe podul Crişului nici ţipenie de om, doar trei fiinţe scumpe: cei doi fii ai mei, la braţ cu draşa mea soţie. Abia îşi ţâra paşii! Primise de ziua ei un cadou prea greu. In timp ce goneam pe lângă ei, mă gândeam „Ce-ar fi dacă
37
aţi şti pe cine duce acest camion?! Dar e mai bine că nu ştiţi, căci şi mai grei v-ar face paşii! Aşa, doar eu vă mai pot vedea încă odată, căci iată că maşina coteşte spre penitenciar şi-am să rămân îngropat acolo, departe de voi, mulţi ani!".
Harul lui Dumnezeu ne-a făcut şi pe noi părtaşi la suferinţele pentru Cristos: nu doar închisoarea şi sentinţa măsluită în chip diabolic, ci şi desfăşurarea pripită şi ilegală a procesului. Nu pot decât să slăvesc pe Domnul că nu doar acţiunea oamenilor se poate vedea în cursul evenimentelor, ci deasupra tuturor lucrurilor se află mâna binecuvântată şi cârmuitoare a lui Dumnezeu. Aşa putem găsi şi noi plăcere, ca şi apostolul Pavel, în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Cristos! (2 Corinteni 12:10).
Aşa am învăţat, în astfel de situaţii, să binecuvântez pe cei ce ne-au blestemat şi pe cei ce s-au făcut instrumente atât în mâna puterii de stat cât şi a bisericii, ca să ne facă să suferim. E o favoare să putem spune şi noi ca Iosif în Egipt: „Voi, negreşit, v-aţi gândit să faceţi rău, dar Dumnezeu a schimbat răul în bine, ca să împlinească ceea ce se vede azi, şi anume, să scape viaţa unui popor în mare număr" (Geneza 50:20). Pentru orice har şi binecuvântare Numele Său să fie slăvit în veci!

120 de zile de tihnă duhovnicească

Când eram în libertate, nu puteam avea mai mult de una sau două zile de părtăşie şi meditaţie duhovnicească, mai mulţi la un loc, în afara programului de cult oficial. Ce-i drept, foloseam ocaziile la nunţi, botezuri sau onomastici, ca să ne venim la Izvorul Cuvântului Vieţii şi inimile ni se umpleau de o bucurie cerească. Aceasta, însă, n-a fost pe placul căpeteniilor noastre religioase şi astfel am ajuns la închisoare. Acum, iată că pe noi toţi cei opt bărbaţi ne-au închis în aceeaşi celulă. Era foarte mică şi putea cuprinde doar patru paturi, dispuse câte două în formă de L şi suprapuse. Ne înghesuiam câte doi într-un pat, care era mult prea îngust pentru două persoane.
între timp au mai îngrămădit pe lângă noi încă alţi doi deţinuţi, încercând să ne convingă să dormim trei într-un pat. Greu s-au lămurit că era imposibil, aşa că seara aduceau o saltea de paie, o puneau jos pe podea în locul strâmt dintre paturi şi cei doi musafiri se culcau acolo. Bine că acest lucru n-a durat mult, şi aşa am rămas mai departe noi, cei opt, împreună. De dimineaţa şi până seara, Cuvântul lui Dumnezeu ne vorbea şi ne umplea de putere şi bucurie. Mi-a rămas o amintire preţioasă, când, într-o dimineaţă, Visky Feri a spus: „Iacov a iubit-o atât de mult pe Rahela, încât cei şapte ani munciţi
38
pentru ea i s-au părut doar câteva zile". Să-L iubim şi noi pe Domnul nosiru tot atât de mult, iar anii pe care va trebui să-i petrecem aici vor /bura ca nişte zile uşoare şi puţine.
în ce mă priveşte, eu am adus vorba de cazul condamnaţilor la galere, i .ne în 1674 şi-au primit sentinţa pe viaţă, dar în 1676 au fost eliberaţi |C olandezi, zicând că asta îmi hrăneşte speranţa că nici noi nu vom petrece toţi anii condamnării noastre în închisoare.
La aceasta Visky Feri mi-a răspuns cu fermitate:
- Dar de George Miiler nu-ţi aduci aminte, că a împlinit opt ani de închisoare?! Ştii, eu mă încred în Domnul şi mă încredinţez Lui! Doresc să stau aici cât timp mi-a rânduit El! Este singurul gând care îmi face bine!
în fiecare dimineaţă, careva dintre noi spunea un verset din Cuvântul lui Dumnezeu, cu care începeam ziua şi care ne întărea în credinţă. Dar n-am fost lipsiţi nici de senzaţia sinistră pe care ne-o dădea zornăitul lanţurilor de la picioarele condamnaţilor la moarte, care se perindau uneori prin dreptul celulei noastre, printre care a fost şi preotul Sass Kâlmân şi tovarăşii lui. WC-ui era exact lângă noi, aşa că în fiecare dimineaţă pe dinaintea uşii noastre se făcea defilarea tuturor locatarilor celorlalte celule. Nevoile fiziologice din restul zilei le rezolvam într-un butoiaş acoperit, pe care-1 aveam acolo cu noi în celulă, şi care era cu atât mai greu de suportat cu cât conţinutul lui se golea doar a doua zi de dimineaţă.

Hrana care ni se dădea era din zi în zi mai proastă, iar foamea ne chinuia din ce în ce mai groaznic. Dimineaţa primeam 50-60 de grame de pâine, şi o aşa-zisă cafea neagră, iar la amiază cel mai adesea obişnuita supă de fasole, care nu era altceva decât o zeamă întinsă de apă cu câteva boabe plutind prin ea. Odată, m-am gândit să pun deoparte raţia de pâine de dimineaţă, vreo două-trei zile la rând, şi apoi s-o mănânc toată deodată, ca să mă simt şi eu o dată sătul.
între timp, mă uitam la cei mai mari şi mai voinici dintre noi, al căror organism cerea mai multă alimentaţie - pentru aceştia foamea era şi mai chinuitoare. Eu suportam relativ mai uşor acest post forţat. Dar Duhul lui Dumnezeu mi-a adus aminte Cuvântul: „Postul adevărat nu este acela care îţi place, ci acela când dai ultima ta bucătură celui flămând". Atunci n-am mai fost în'stare să-mi adun rezerve de pâine, şi pe aceea care o aveam am întins-o fraţilor mei chinuiţi. Ei sărmanii n-au vrut s-o primească, dar când le-am spus ce Cuvânt mi-a vorbit, au luat-o. Am slăvit pe Domnul că a biruit în mine această socoteală egoistă.
Eram nespus de bucuros şi aduceam slavă lui Dumnezeu pentru că îmi umplea tot mai mult inima cu puterea Cuvântului Său. Aşa am fost

pregătit să fiu dus, peste câteva săptămâni, în faţa unei comisii de control şi acolo am stat drept şi cu zâmbetul bucuriei pe buze.
- Ce, dumneata mai ai chef să zâmbeşti, cu 20 de ani de condamnare? m-au întrebat surprinşi.
- Da, pentru că eu sunt mai fericit cu Mântuitorul meu în închisoare, decât cei liberi fără El.
Am observat că le-am stârnit interesul cu ceea ce am spus, dar tocmai atunci a intrat un ofiţer superior, interogatoriul meu s-a întrerupt şi am fost trimis înapoi în celulă. Dar am fost atât de fericit pentru că am putut mărturisi şi numai atât unor astfel de oameni! Ce minunat este Isus Răscumpărătorul!
Cu alt prilej, am putut să răspund unui gardian cârcotaş, care tot timpul voia să ne ţină sub teroarea că vom putrezi în închisoare: -Atât vom sta aici, cât va fi voia lui Dumnezeu!
- Care Dumnezeu? Noi suntem dumnezeii voştri! urlă el cu furie.
- Pe noi Dumnezeu ne-a adus aici şi numai atât ne va ţine, cât va voi El! Şi nici noi nu vrem să fim eliberaţi nici o clipă mai devreme decât a rânduit El!
- Ce vorbeşti că vrei sau nu vrei?! Să ştii că orice ordin va veni, să stai sau să pleci, îl vei executa, fie că vei vrea, fie că nu vei vrea!
L-am ascultat zâmbind şi, chiar şi acum când mă gândesc în urmă, îl compătimesc că n-a înţeles câtuşi de puţin din ceea ce i-am spus.

Prima sărbătoare a naşterii Mântuitorului petrecută în închisoare

Iată ce ne-a fost dat să mai trăim: se apropia seara de Ajun. S-a ivit în noi toţi dorinţa să sărbătorim Cina Domnului, pe acest fond de sfântă intimitate spirituală. Dar cum să procedăm? Având în vedere că, din când în când, ni se dădea câte o bucăţică de marmeladă pe lângă pâine, am luat-o şi am dizolvat-o în apă, şi aşa problema a fost rezolvată. Eu fiind cel mai în vârstă din grup, am primit sarcina să împart cina sfântă. Harul lui Dumnezeu ne-a umplut inimile şi Duhul Slavei S-a odihnit peste noi. Ingeniozitatea unora a făcut să avem şi un desert delicios: felii subţiri de mămăligă prăjite, drese cu un strat subţire de marmeladă între ele, ne-au fost prăjitura de sărbătoare, din care fiecăruia i-a ajuns o porţie mică.
Dimineaţa, ca de obicei, s-a pornit circulaţia la WC. O întrebare grea îmi presa conştiinţa: „Doamne, Dumnezeul meu, oare ceilalţi colegi de suferinţă au avut parte astăzi de Cuvântul Tău?!". „Fă-le tu parte!", a răsunat răspunsul.
M-am aşezat strâns lipit de uşa celulei noastre, şi cum aceasta era în imediată apropiere de uşa WC-ului, ori de câte ori uşa se deschidea, cu şopteam de zor:
- Nu vă temeţi, căci astăzi vi s-a născut un Mântuitor, care este Cristos-Domnul!

Aceleaşi cuvinte le-am pronunţat şi în limba română, pentru ca şi inima deţinuţilor români să primească vestea cea bună!
Nu ştiu de câte ori am putut lansa mesajul divin, când deodată se deschise ferestruica de control, iar eu, speriat, m-am tras la o parte. Gardianul mă apostrofă pe un ton aproape înţelegător:
-Vezi că o păţeşti!
Am tăcut, dar şi astăzi mă doare inima de ce n-am continuat, căci s-au mai perindat mulţi care s-ar fi putut hrăni cu puterea Cuvântului lui Dumnezeu. Oare numai atât să fi fost voia lui Dumnezeu?! Regret că şi acum sunt prea neputincios să disting clar linia voii Lui!

Cuvintele mele, pricină de poticnire?

Legătura mea cu Domnul Isus se adâncea tot mai minunat şi din plinătatea aceasta am condus eu părtăşia noastră duhovnicească de dimineaţă, pe tema cuvintelor spuse de Domnul: „Adevărat vă spun, că nu este nimeni, care să fi lăsat casă, sau fraţi, sau surori, sau tată sau mamă, sau nevastă, sau copii, sau holde, pentru Mine şi pentru Evanghelie, şi să nu primească acum, în veacul acesta, de o sută de ori mai mult" (Marcu 10:29-30).
Am mărturisit, printre altele, că eu experientez acest lucru chiar acum, şi văd cum Domnul îmi dă însutit înapoi pentru ce-am lăsat pentru El. La aceasta, însă, Antal Sanyi, care avea un stomac mai slab şi-1 chinuia tare foamea, a ripostat nervos:
- Eu nu fac experimentez asta deloc! Ba încă pot să spun că, dacă aceste comori spirituale numai în închisoare mi le poate da Dumnezeu, atunci să-mi aducă aici şi soţia şi copiii!
Un murmur de dezaprobare s-a ridicat printre noi toţi.
- Cum adică? Ai vrea să fie şi soţia şi copiii aici, cu tine în închisoare?
- Nu, nu le doresc închisoarea, dar dacă asta-i logica, că aici pot fi câştigate mari bunuri spirituale, atunci să fie şi ei aici, chiar cu preţul acesta! - răspunse sarcastic.
Mintea omului firesc este sucită şi suceşte ş: adevărul. După eliberare, pe parcursul anilor am auzit că Domnul S-a îndurat de Antal Sanyi, la fel şi de Kiss Sândor, şi că le-a îndreptat cugetul şi

le-a întărit paşii pe calea cea dreaptă. Ba chiar cu Kiss Sândor m-am întâlnit personal, şi mi-a mărturisit:
-Acum înţeleg perfect ce-ai spus atunci!
De fapt, prin harul lui Dumnezeu, eu trăiam ce a spus apostolul Pavel împăratului Agripa: „Să dea Dumnezeu ca nu numai tu, ci toţi cei ce mă ascultă astăzi, să fiţi cum sunt eu, afară de lanţurile acestea" (Fapte 26:29).
Slăvesc pe Cel ce mi-a făcut parte şi de lanţuri şi de har, dar pentru ceilalţi doresc numai harul, nu şi lanţurile.

Altă pricină de poticnire

într-o zi, dis-de-dimineaţă, mă trezi zgomotul de pe coridor. Auzeam agitaţie, mişcare şi uşi trântite. Imediat mi-am dat seama că se face percheziţie. Mi-a venit în minte că un poştaş, căruia îi împărtăşisem mult din Cuvântul Adevărului, se afla în celula învecinată, căci aflasem cu o zi înainte, ascultând la uşă. Ce fericit aş fi fost să-i mai pot transmite ceva, să fie întărit şi mângâiat! M-am rugat în sinea mea: „Doamne, Te rog, rânduieşte Tu să pot ajunge în dreptul uşii de la celula poştaşului!".
în clipa următoare se deschise şi uşa celulei noastre şi se auzi ordinul:
- Strângeţi-vă lucrurile şi ieşiţi afară!
Am sărit primul din pat şi m-am grăbit să-mi iau locul dorit, pe coridor, chiar în dreptul uşii poştaşului. Am continuat sa mă rog: „Doamne, te rog, ia paznicii de aici şi du-i puţin mai departe, să pot şopti ceva prin uşă!". Nici prin gând nu-mi trecea că Domnul îmi va da mai mult decât am cerut şi nu se uită la credinţa mea mică.
Un gardian se adresă celorlalţi cu o precizare ironică:
- Ăştia sunt fii Domnului!
- Ce vorbeşti!? se sesizară ceilalţi.
- Vă spun, ăştia sunt fii Domnului! repetă el şi mai batjocoritor.

- Ce sunteţi voi, mă?!
Atât mi-a trebuit! Cu o bucurie irezistibilă sar în vorbă:
- Ştiţi, toţi care L-au primit pe Domnul Isus au primit dreptul să se numească fii ai lui Dumnezeu! Noi am făcut întocmai şi într-adevăr suntem copiii lui Dumnezeu! Dar oricine poate fi copil al lui Dumnzezu, numai să-L primească pe Fiul Său prin credinţă! - am spus destul de tare ca să se audă în tot coridorul şi în toate celulele.
Brusc, se ordonă linişte, şi, după ce am fost percheziţionaţi cu toată atenţia, am fost trimişi înapoi în celulă. Aici, Antal Sanyi din nou mă luă în primire foarte supărat:

- Ăştia o să ne omoare pe toţi odată din cauza ta! Dar Visky Feri remarcă mai indulgent:
- A fost bine ce-ai spus, numai că a fost prea tare!
Când însă le-am deschis inima şi le-am explicat ce s-a petrecut, au înţeles, mi-au dat dreptate şi s-au liniştit.
Şi până astăzi, ba până în veci, aduc slavă lui Dumnezeu pentru ceea ce s-a petrecut.

O schimbare

Pe neaşteptate, cinci dintre noi au fost scoşi din celulă: Dezsi Zoii, Karczagi Sanyi, Kiss Sândor, Jakab Sândor şi eu. Pe toţi aceştia ne-a mutat într-o altă celulă, unde am mai găsit trei deţinuţi, astfel că nu ni s-a schimbat cu nimic situaţia. Tot opt inşi înghesuiţi în patru paturi. Aici, unul din gardieni m-a pus şef de cameră, ceea ce am acceptat fără obiecţiune. Dar n-am putut înţelege deloc atitudinea acestui gardian, care ţinea cu orice preţ să se lege de mine.
- Nu ţii ordine în cameră! mi-a spus o dată. Nici la curăţenie nu-ţi stă gândul! Ia uită-te pe sub paturi să vezi câtă murdărie. M-am aplecat sub paturi, am tras cu palma pe podea şi, cum nu rămăsese pe ea nici o urmă de praf, i-am arătat că nu este aşa cum a spus. Atunci a tăcut îmbufnat.
Dar altă dată, cu prilejul unei percheziţii, în timp ce toţi stăteam înşiraţi pe coridor, se auzi întrebarea:
- Cine este aici şef de cameră?
M-am prezentat. Unul din executanţii percheziţiei trase cu degetul peste regulamentul de ordine interioară şi mă întrebă:
- Ce-i asta?
- Praf, am răspuns. Procedă în acelaşi fel şi cu rama de sus a uşii şi iar îmi arătă degetul plin de praf:
- Pentru asta ai să faci izolare!
„Zarea" sau izolarea era spaima deţinuţilor. Nu numai pentru că însemna singurătate, beznă, cel mai incomod spaţiu posibil, în aşa fel că trupul suferea cea mai obositoare poziţie, dar şi cea mai crudă înfometare. O zi, primeai o singură raţie obişnuită, iar două zile nimic, doar o jumătate de cană cu apă lâncedă şi cu sare. Acesta era ritmul la „zarcă" şi depindea şi ce număr de zile ţi se dădea. Aceasta mă aştepta pe mine acum, pentru praful găsit în celulă. Deşi gardianul care nu mă putea suferi, şi care de mult aştepta să-mi vină rândul la „zarcă", mă teroriza încercând să mă sperie, pacea lui Dumnezeu îmi umplea inima

Puşi în lanţuri

într-o zi, pe noi, cei condamnaţi de la 20 de ani în sus, ne-au pus în lanţuri. Ne-au nituit la picioare cătuşe grele, care aveau între ele doar câteva verigi groase, astfel că nu puteam face decât paşi foarte mici. Aşa cum stăteam jos, pe pământ, până să mi se pună cătuşele, mi-au venit în minte cuvintele apostolului Pavel: „Al cărei sol în lanţuri sunt" (Efeseni 6:20). Ridicându-mă ca să mă întorc cu lanţurile în celulă, mi-am zis fericit în sinea mea: „Prin ceea ce ne-au făcut oamenii, Dumnezeu ne-a ridicat la rangul de diplomaţi!". Când am ajuns la fraţii mei şi le-am citat cuvintele apostolului Pavel, au prins atât de bine sensul, încât Kiss Săndor care, fiind condamnat „numai" la 15 ani şi nu primise lanţuri, a spus: „Mă uit cu jind

la acele lanţuri!".
Punerea în lanţuri însemna pregătirea pentru un transfer în alta parte. într-adevăr, în toiul nopţii ne-au încărcat într-un autocamion şi ne-au dus la gară. Acolo am aşteptat o bună bucată de vreme „cazaţi" într-o magazie de mărfuri. Dar pentru că vagonul penitenciar nu sosea, ne-au dus înapoi la închisoare şi ne-au ţinut aşa, cu lanţurile, zile în şir. în vederea plecării ne îmbrăcaseră în hainele noastre civile, astfel că purtam în picioare pantofi şi şosete subţiri, prin care cătuşele m-au ros până la sânge. Nu ne puteam dezbrăca, cu hainele şi cu lanţurile dormeam, aşa săream din patul de sus, aşa ne duceam la plimbarea în ţarc, aşa făceam fiecare mişcare. Şi pentru că transportarea noastră în altă parte s-a tot amânat, ne-au scos lanţurile. Rămăsesem deocamdată la Oradea, iar eu îmi aşteptam acum executarea pedepsei cu izolarea.

O seară cu binecuvântări bogate

m

i

într-o seară, mi s-a umplut inima de un har şi de o bucurie deosebită. Am simţit o nevoie arzătoare să îngenunchez şi să mă rog, în timp ce toţi ceilalţi stăteau liniştiţi pe pat. Deodată am auzit cum se deschide vizeta şi cu toţii la rând, şi eu, am sărit şi am luat poziţia de drepţi. Paznicul îşi băgă capul prin ferestruică şi întrebă:
- Ce făceai, mă?
- Mă rugam, am răspuns.
- Aici nu e biserică, n-ai voie să te rogi!
Apoi închise iritat ferestruica, iar eu, plin de pace şi de bucurie, am îngenunchiat iarăşi, şi am continuat să mă rog. Dar asta 1-a enervat rău de tot şi, aproape smulgând ferestruica din loc, a urlat furios înăuntru:
- Nu ţi-am spus că aici nu e biserică şi nu ai voie să te rogi?!

Atât mi-a trebuit ca să folosesc prilejul. Aflasem cu câteva zile în urmă, în timpul unei plimbări, că prietenul meu Szămado Erno se află în celula de vizavi şi nu-mi doream altceva mai mult decât să-i transmit un Cuvânt care să-1 întărească. Am sărit la ferestruică şi am strigat:
- Pentru mine oriunde aş fi este biserică! Şi puşcăria îmi este biserică, şi nu voi înceta să mă rog Domnului Isus!
- O să-ţi dăm noi rugăciune! - a zis gardianul, şi a început să-mi noteze datele. Dar chiar în clipa următoare a sunat stingerea şi totul s-a oprit aici.
Karczagi Sanyi mă întrebă tremurând:
- Ce va fi cu tine, nenişorule?
- Nu te teme pentru mine, frăţioare! Sunt fericit că am putut striga numele Domnului Isus în bezna de infern a închisorii, aşa ca să-L audă şi să se lumineze nu numai sufletul lui Erno, ci şi al tuturor deţinuţilor de pe culoar!
Dimineaţa la deşteptare, îmi spune iarăşi Sanyi:
- Vai nenişorule, toată noaptea n-am dormit de teamă ce are să fie cu tine!
- Nici eu n-am dormit, frăţioare, dar de bucurie, de mare bucurie că am putut să spun ce am spus!
Şi gardianul s-a bucurat să-mi spună:
- Ei, Szilăgyi, văd că tu mai ai o pedeapsă cu izolarea, ce zici să-ţi dăm două şi să le execuţi una după alta?!
- Dacă va voi Dumnezeu, le voi executa!

- Află că noi vrem, nu Dumnezeu, şi le vei face!
Peste câteva zile, într-o dimineaţă mi se face comunicarea că după-amiază începe izolarea. Fraţii şi colegii mei mă compătimeau atât de mult, încât şi-au rupt de la gură porţia lor de mămăligă şi mi-au dat-o mie, să am ceva rezerve pentru zilele de înfometare crudă care vor urma. Apoi, mi-am desfăcut şireturile de la încălţăminte şi odată cu ele am predat tot ce aveam asupra mea care ar fi putut fi folosit spre strangulare, şi aşa am fost condus către celula de izolare.
Pe drum, gardianul de serviciu mă întrebă:
- Ce-ai făcut? Dar ofiţerul îi răspunse că nu făcusem nimic, decât că n-am avut grjă de curăţenie. Probabil că nu citise decât primul proces-verbal de trimitere la izolare. în schimb, gardianul insistă:
■ - De ce n-ai avut grijă? Vezi, acum ajungi la izolare! îţi trebuia aşa ceva?!
- Ştiţi, am răspuns, pentru cei ce-L iubesc pe Dumnezeu, toate lucrează împreună spre binele lor!
- Ce Dumnezeu, nici un Dumnezeu! O să stai la izolare mult şi bine!

Când am ajuns sus la etaj, gardianul responsabil cu izolarea îi aduse la cunoştinţă ofiţerului care urma să mă dea în primire că izolarea este plină de pedepsiţi. Aşa că am fost condus în celulă, spre uimirea şi bucuria fraţilor mei! Ba încă, peste câteva zile, pe neaşteptate, am fost transferaţi la Gherla!
- Ce se va întâmpla cu izolarea mea? am zis.
- Nu-ţi face iluzii, mi-au zis fraţii, hârtiile merg după noi, şi o vei executa acolo unde vom ajunge!
Dar asta nu s-a întâmplat niciodată! N-a fost voia lui Dumnezeu!

Gherla

La Oradea ne-au înghesuit într-un vagon penitenciar, cu locuri foarte strâmte, pe care se putea sta doar şezând. Unul din scaune era rabatabil, şi acela era WC-ul, situaţie cu care eram de acum bine familiarizaţi. Ajunşi la destinaţie, ne-au debarcat departe de gară şi apoi ne-au încărcat într-un camion. Cu lanţurile la picioare, am stat ghemuiţi unul într-altul, chirciţi, ca să putem fi acoperiţi cu o prelată, ca o marfă oarecare, până să ajungem în curtea închisorii. Am coborât foarte anevoie.
Aici, l-am observat pe fratele Moisescu, profesor român, Creştin după Evanghelie, care, fiind mic de statură şi cu lanţurile la picioare, se chinuia să coboare din camion. M-am întors să-1 ajut. Dar în clipa când l-am lăsat jos, m-am trezit cu o palmă ca un trăznet. N-am înţeles pentru ce, şi am privit întrebător spre cel ce mi-a dăruit-o atât de generos. Acela, fără nici o explicaţie, mi-a arătat şirul tovarăşilor mei care se depărtau, pe când eu rămăsesem în urmă. Aşa a început viaţa mea de puşcăriaş la Gherla.
Curtea în care ne-au strâns pe toţi noii sosiţi era cuprinsă din toate părţile de zidurile înalte ale clădirii închisorii, şi-am văzut deasupra noastră plase de sârmă între balcoane, la fiecare etaj. Mă gândeam că acelea erau acolo şi pentru deţinuţi, ca să nu poată să sară şi să se sinucidă, dar poate şi pentru siguranţa gardienilor, în caz de vreo tentativă asupra lor. Am privit cutremurat în ce loc am ajuns.
Am început să mă rog, şi îndată mi-am adus aminte cuvintele lui Iacov: „Aici este casa lui Dumnezeu, aici este poarta cerurilor" (Geneza 28:17). Dumnezeu este Tatăl meu, deci aici eu sunt acasă! Şi dacă sunt acasă, atunci şi poarta cerurilor se va deschide negreşit, aşa că va fi minunat! Groaza şi teama mi-au dispărut, şi aşteptam tot ce va urma cu inima plină de pace.
în primele zile ne-au pus sub carantină, ca nu cumva să fi adus cu noi vreo boală contagioasă. Şi, bineînţeles, pentru ca totul să fie cât mai greu pentru noi şi cât mai uşor pentru ei, ca să nu aibă prea mult spaţiu şi

mobilier de dezinfectat, ne-au îngrămădit o sută de oameni într-o singură cameră mult prea

mică pentru un astfel de număr. Nu exista nici un pat, iar pe jos betonul gol. Ziua mai era cum mai era, dar seara, când ne dădeau câteva saltele de paie, era imposibil să ne culcăm toţi, aşa că dormeam cu schimbul. O parte stăteau în picioare cât timp ceilalţi dormeau... Nu ne-a trebuit mult să înţelegem că regimul de detenţie de la Gherla era deosebit de aspru.
Când se deschidea uşa, trebuia să fugim cât mai repede la peretele opus, să ne înşiruim acolo cu spatele spre uşă şi să stăm nemişcaţi până trecea controlul. Eram atât de mulţi, încât oricât ne-am fi înghesuit unul într-altul, tot ocupam prea mult loc, aşa încât cei care rămâneau mai la urmă primeau lovituri grele cu bastonul de cauciuc. Era o groază când se deschidea uşa, fiecare, înnebunit, se străduia să ajungă cât mai departe de uşă, căci altfel bastonul mare, gros şi negru lovea nemilos, pe spate, în cap, oriunde.
Mila şi compătimirea pentru cei care primeau loviturile m-au făcut să aud în conştiinţă glasul Duhului: „Poate tu eşti aici unul care are cea mai multă bucurie în Domnul, şi aceasta te-ar face în stare să suporţi mai uşor loviturile, decât cel slab şi lipsit de credinţă. De ce n-ai face-o?!".
Mi-a fost cu neputinţă să rezist la glasul acesta şi, cu primul prilej, de bună voie m-am lăsat încet să ajung în urma celorlalţi şi am aşteptat să lovească bastonul. Dar, minune! Nu ştiu precis ce a fost. N-am simţit decât o atingere a bastonului, care mă împingea uşor spre perete. Să-i fi venit greu gardianului să lovească un om încărunţit, care abia îşi ţâra picioarele, sau am primit loviturile şi nu le-am simţit?! Ceea ce ştiu sigur este că Acela Care mă purtase şi până atunci din minune în minune, şi din har în har, a fost cu mine!
Mi-am adus aminte ce mi-a spus un preot credincios din Salonta, încă înainte de arestare, când i-am destăinuit că tare mă tem de lovituri şi de suferinţe: „Cel care are o credinţă ca a ta, pe acela Dumnezeu îl va ajuta să treacă prin orice situaţie!". într-adevăr aşa s-a şi întâmplat, binecuvântat să fie Domnul pentru minunile Sale! Chiar şi cuvintele apostolului Pavel îmi sună deosebit: „Cunosc un om în Cristos, care acum paisprezece ani a fost răpit până la al treilea cer (dacă a fost în trup nu ştiu; Dumnezeu ştie) şi care a auzit cuvinte care nu se pot spune" (2 Corinteni 12:2-4).

Mai mult de o sută cincizeci de deţinuţi la un loc

După un oarecare timp ne-au mutat într-o sală imensă. Aici, de o parte şi de alta se înşiruiau câte două rânduri de paturi, suprapuse pe

trei nivele, iar pe mijloc, în dreptul uşii, era un culoar de doi metri lăţime. în acea multitudine şi varietate de oameni am putut cunoaşte aspecte noi, diversificate, ale vieţii de deţinut. M-am minunat de ingeniosul telefon fără fir pe care îl foloseau deţinuţii: cel ce transmitea, alipea de perete fundul unei căni de metal şi vorbea în gura cănii la perete şi cel care recepţiona ţinea gura cănii la perete şi fundul cănii la ureche, cu schimbul. Iar pentru celulele mai îndepărtate se foloseau semnalele Morse prin ţevile de calorifer. Astfel, oricât am fost noi de îngropaţi, şi despărţiţi de lumea de afară, prin deţinuţii nou-veniţi am putut primi în bună măsură informaţii folositoare.
în ce mă priveşte, m-am străduit să păstrez legătura strânsă cu Domnul, pentru ca vestea cea mai bună, a împărăţiei Sale, să ajungă în fiecare zi să întărească pe cineva, pe oricine cu putinţă! Nădejdea nu mi-o puteam păstra decât prin Acela care a zis: „împărăţia Mea nu este din lumea aceasta"! Era atâta nevoie de mărturie, într-o sală atât de mare, cu atâţia oameni, unde ordinea şi disciplina erau tot mai greu de ţinut. Nu odată gardienii erau nevoiţi să ordone: „Culcat!", iar noi toţi, întinşi cu faţa în jos pe cimentul rece, în toiul iernii, stăteam aşa ore în şir.
Foamea ne chinuia cumplit. Am ajuns să suferim de psihoza foamei, şi o invidie de cea mai joasă teapă ne stăpânea pe toţi. Ne uitam cu jind unul la altul, care are o bucată mai mare de pâine. Ca să evităm conflictele, ne-am gândit săîmpărţim pâinea cu rândul, cel care împarte să fie ultimul care-şi ia pâinea, fără să mai aibă ce alege. Ca să frâng în mine simţământul acesta oribil, m-am oferit să fiu eu permanent cel care împarte în grupa mea. Şi totuşi, eram obsedat tot timpul că bucata celuilalt era mai mare decât a mea şi întindeam mâna pe furiş să strâng fărâmăturile care rămâneau neobservate de alţii.

Vasile Turbatu

în situaţii ca acestea, de supraaglomerare de oameni tensionaţi şi nespus de diferiţi din multe

puncte de vedere, apăreau foarte des conflicte. Era între noi un deţinut român, pe nume Vasile Turbatu. Avea o faţă tipică de răufăcător, şi ochii îi scăpărau de perversitate. Era permanent angajat în vreo ceartă cu cineva, doar de mine nu s-a luat niciodată. De fapt, şi eu îl evitam cu grijă, în schimb căutam cu râvnă să fiu cât mai folositor celor ce însetau după Evanghelie.
într-o zi, înainte de amiază, ni s-a dat prin ferestruica uşii raţia de mămăligă pentru ziua aceea. Deţinutul de serviciu a luat-o în primire, a numărat bucăţile şi a constatat că erau cu una în plus. îndată a ciocănit în uşă (ceea ce însemna apel la gardian), vrând să restituie bucata.

- Ei, fiindcă ai fost cinstit, să fie a ta, a zis gardianul. Fericitul a mulţumit şi a pus-o pe patul său. Când a văzut Vasile Turbatu treaba aceasta, s-a repezit la felioara de mămăligă şi a înfulecat-o cu poftă.
- Ce faci mă?! E a mea! strigă disperat cel ce o câştigase.
- Da' de ce să fie a ta?! zise Turbatu, şi o înghiţi toată, fără şovăială. Când am văzut acest lucru, am zis revoltat în sinea mea: „Vai, ce
om groaznic!". Dar îndată a răspuns glasul Duhului în conştiinţă: „Şi tu îl acuzi? N-ai încerca mai bine să te rogi pentru el?!". De atunci, am început să mă rog susţinut pentru Turbatu.
Intr-o zi mă plimbam încetişor pe culoarul dintre paturi şi chiar mă rugam în gând, când vine către mine Vasile şi-mi zice:
- Părinte, îmi dai voie să-ţi spun ceva?
- Poftim! Ce doreşti?
- Acum câteva zile am auzit ce aţi spus într-un grup de cinci-şase oameni şi de aceea am venit la dumneavoastră.
- Da, despre ce este vorba? l-am întrebat eu.
- Ştiţi, eu sunt condamnat a patra oară; de trei ori am fost pentru furt şi acum am ajuns şi eu ca deţinut politic, între dumneavoastră, înainte de ultima arestare, m-am bătut într-o cârciumă cu doi oameni, care m-au lovit aşa încât am leşinat. Au crezut că am murit, m-au scos afară în ger, m-au dezbrăcat şi m-au lăsat în zăpadă. Când m-am trezit, m-am jurat cu blestem că nu mă voi lăsa până nu-i omor pe amândoi. Am căutat mult ocazia, dar nu mi-a reuşit planul, pentru că am fost arestat. încă şi acum, aici la puşcărie, arde în mine dorul de răzbunare şi abia aştept să mă eliberez, să-mi aduc planul la îndeplinire. Dar de o bună bucată de vreme, noapte de noapte nu pot dormi, căci mă împresoară nişte gânduri îngrozitoare! îmi vine să mă scol să omor pe oricare apuc dintre deţinuţi. Aş dori să scap de gândurile acestea, dar nu sunt în stare şi-mi creşte în minte numărul acelora pe care vreau să-i omor. Printre alţii m-am gândit şi la dumneavoastră. Când am mărturisit toate acestea unui prieten, el m-a sfătuit să vin la dumneavoastră. S-au mai rugat pentru mine nişte preoţi ortodocşi, dar n-am simţit nici o uşurare. De aceea am venit şi v-am spus, poate mă puteţi ajuta.
M-am bucurat şi-am mulţumit lui Dumnezeu în sinea mea pentru mărturisirea sinceră a acestui om, dar mai ales pentru prietenul său care-1 trimisese la mine. Respectivul era un comunist convins, care ajunsese la puşcărie pentru că-şi criticase partidul mai mult decât era permis, dar care susţinea sus şi tare că el este şi va rămâne comunist. Odată, în timp ce eu vorbeam unor deţinuţi despre Domnul **Isus,** auzind şi el, declarase:
— îl urăsc pe preotul ăsta, căci nu ştie să vorbească altceva decât despre Isus!

Atunci, eu şi cei cu care vorbeam ne-am retras din preajma lui, dar iată că acum tocmai el a văzut în Isus şansa de salvare pentru prietenul său Turbatu, şi 1-a trimis la mine. Bucuros, i-am răspuns lui Vasile aşa:
- Ai făcut bine că ai venit la mine. Eu îl cunosc pe Domnul Isus, Eliberatorul, care te poate scăpa de sub puterea Satanei! El este mai mare şi mai puternic decât Satana, care vrea să te piardă. Eu mă voi ruga cu tine, dar să ştii că şi tu trebuie să-ţi predai inima Domnului Isus şi vei scăpa cu siguranţă.
Ne-am rugat, iar Vasile Turbatu s-a rugat simplu ca un copil şi a cerut Domnului să-1 primească. După ce ne-am rugat i-am spus:
- Să fii sigur că Isus te-a primit, pentru că El a spus: „Pe cel ce vine la Mine nu-1 voi izgoni

afară". Sunt convins că de acum te vei linişti, şi chiar dacă va mai încerca Satana să te tulbure, scoală-mă la orice oră şi vom continua să ne rugăm! Domnul Isus este Eliberatorul tău!
Dimineaţa a venit la mine cu faţa luminată de bucurie şi cu inima plină de pacea lui Dumnezeu. Mi-a spus că aşa o noapte cu somn liniştit n-a avut niciodată.
- Mă bucur mult de ce-mi spui, am zis, dar să ştii că Domnul Isus a spus că duhul necurat, când părăseşte un om, caută să se întoarcă înapoi, şi dacă vine şi găseşte casa goală şi măturată, se duce, mai ia cu el şapte duhuri, vine şi umple iarăşi locul, iar starea acelui om se face mai rea decât cea dinainte. De aceea lasă pe Domnul Isus să-ţi umple inima şi vino să ne îndeletnicim împreună cu Cuvântul lui Dumnezeu.
Câteva zile la rând aşa am făcut, dar, spre mâhnirea mea, din sala noastră şaptesprezece oameni au fost scoşi şi mutaţi în altă parte, şi printre aceştia şi Vasile. M-am necăjit şi m-am plâns Domnului, întrebându-L pentru ce a îngăduit una ca asta, acum când Vasile ar fi avut atâta nevoie să se întărească în credinţă şi în Cuvântul Său. Dar Duhul Său cel Sfânt glăsuia cu mustrarea Sa dulce în inima mea: „Necredinciosule, cine 1-a eliberat pe Vasile, tu sau Domnul? Este ceva cu neputinţă la El? Oriunde va ajunge Vasile, Domnul îi va purta de grijă, nu tu!". O, Doamne, iartă-mă pentru atâta necredinţă. N-a trecut mult timp şi câţiva din cei 17 au fost aduşi înapoi şi printre ei şi fratele meu Vasile Turbatu!
— Ce mai faci, Vasile? m-am grăbit să-1 întreb.
- Mi-e plină inima de pacea lui Cristos! mi-a răspuns el, cu o faţă radioasă.

Rândul meu la ispită

După o astfel de biruinţă, nu se putea să nu fiu şi eu atins de ispititorul. Stând cu faţa spre gratiile groase de la fereastra închisorii,
50
cugetam la soarta lui Ioan Botezătorul. Mi-am adus aminte că a trimis din temniţă pe doi din ucenicii săi, cu mesaj la Domnul Isus. Atunci mi-a venit ispita în gând:
- Vezi, soarta voastră e cu mult mai grea şi mai tristă! Sunteţi cu totul rupţi şi izolaţi de lumea de afară, nu puteţi lua nici o legătură cu nimeni, nu există nici o comunicare, pe când Ioan putea primi vizitatori, putea transmite mesaje şi primi răspuns.
La aceste plângeri ascunse, glasul Domnului răsună în inimă:
- Tu nu vezi că eşti mult mai favorizat decât Ioan?! El n-a putut să trimită mesaj decât prin intermediari şi să aştepte răspunsul, pe când tu comunici direct cu Mine, Eu însumi sunt cu voi aici, vă ascult şi vă răspund!
- O, Domnul meu, Te rog să mă ierţi că Te-am dezonorat şi am dat loc ispititorului în inima mea. Nu vreau să-i mai dau atenţie, ci să Te slăvesc pe Tine, tăria mea şi ajutorul meu!

Cristos Domnul este cu noi prin Dumnezeu-Duhul Sfânt

O, ce mângâiere scumpă a fost pentru mine, ca o revelaţie, conştienta prezenţei Domnului Isus, prin Duhul Sfânt! Această binecuvântată prezenţă este necurmată, oriunde, oricând, nu numai cu mine, dar şi cu cei dragi ai mei şi cu aceia pentru care mă rog! Cât aş fi de trist şi de sărac fără această credinţă! Cât timp a umblat pe pământ, în trup, Domnul Isus n-a putut fi prezent decât într-un singur loc, şi prea puţini au apucat favoarea să aibă parte de El.
Dar prin Duhul Său cel Sfânt, El este prezent în toţi şi în toate situaţiile! Pot fi sigur că îi pot cere binecuvântare, peste oricine şi orice, căci nimic nu este în zadar.
Atâta belşug de har şi de mângâiere mi-a adus în conştiinţă această dumnezeiască realitate, atunci, acolo, în închisoare, şi pentru totdeauna.

împreună cu credincioşii din Oastea Domnului

Mişcarea religioasă cunoscută sub numele de Oastea Domnului, din cadrul bisericii ortodoxe, a devenit pe parcursul anilor o mişcare de trezire spirituală foarte serioasă. Luând legătura cu mai mulţi credincioşi, am constatat cu bucurie că inimile ni se armonizează şi se unesc în acelaşi scop, să ne punem viaţa în slujba de mărturie a lui Cristos, ca să fie aduse la El cât mai multe suflete pentru o legătură personală vie şi o credinţă statornică.
Pe măsură ce zi de zi ne împărtăşeam din Cuvântul lui Dumnezeu şi ne rugam împreună, simţeam că suntem fraţi adevăraţi, suntem una

în Cristos, şi nu ne pot despărţi deosebirile de limbă sau religie. Toate barierele cad în faţa dragostei, aşa cum scrie apostolul Pavel la 1 Corinteni 13:8. Am gustat aroma celor profeţite la Efeseni 4:13: „Până vorn ajunge toţi la unirea credinţei şi a cunoştinţei Fiului lui Dumnezeu". Prin credinţă am primit arvuna acestei uniri şi trăim prin aceeaşi credinţă împlinirea plinătăţii pe care o avem în Domnul nostru Isus Cristos, în unitate şi dragoste, aşa cum a cerut-o El însuşi în rugăciunea Sa de Mare Preot (Ioan 17).

Două amintiri culese din alte memorii

Cred că până acum am reuşit să reconstitui multe experienţe din memorie, dar ştiu că unele s-au pierdut în uitare. Mi-a fost dat, însă, privilegiul să întâlnesc pe unii fraţi care au păstrat amintiri ce mie mi s-au şters.

La câtva timp după eliberare, am făcut o vizită fratelui Nicolae Moldoveanu, poet şi compozitor, credincios din Oastea Domnului. Pentru credinţa lui a suferit şi el condamnarea şi închisoarea, şi chiar ne-am întâlnit la Gherla, unde am petrecut împreună un timp în aceeaşi celulă. Când am ajuns la el acasă, m-a primit cu bucurie, şi a chemat-o îndată pe soţia sa, să mă prezinte, ca pe un om despre care îi vorbise mult.

- Dar ce i-aţi putut povesti aşa de mult? - l-am întrebat eu.

- Printre altele, i-am istorisit cum, într-o iarnă grea, stăteam mai mulţi în celulă aproape leşinaţi de foame, înţepeniţi de frig şi timoraţi de duritatea tratamentului. Deodată a intrat un ofiţer, s-a uitat pătrunzător la noi şi ne-a întrebat de ce suntem aşa abătuţi, şi pentru ce am fost condamnaţi.

- Pentru credinţă, am răspuns fiecare invariabil.

- Păi de aceea sunteţi aşa de posomorâţi şi nenorociţi, pentru că v-aţi lăsat închişi pentru o asemenea prostie! Precis că dacă aţi suferi pentru o altă cauză nu aţi arăta aşa! Ia uitaţi-vă la bătrânul acela de colo, zâmbeşte tot timpul, şi arată cu totul altfel decât voi! Şi arătând către fratele Szilăgyi, îl întrebă:

- Ia spune, bătrâne, pentru ce eşti aici?

Fratele a luat poziţia de drepţi şi a răspuns cu voce tare:

- Pentru Domnul Isus Cristos!

Ofiţerul nu a mai fost în stare să scoată o vorbă, şi, ca apucat de ameţeală, s-a grăbit să iasă din celulă.

Un alt frate din Oastea Domnului mi-a furnizat o altă amintire în legătură cu mine:

„în faţa barăcii de unde plecau mii de deţinuţi la muncă forţată -spunea fratele - stăteam aliniaţi, aşteptând ordinele. Apare ofiţerul şi ne spune pe ton înalt şi aspru:

- Făcând controlul în baracă, să văd dacă n-a rămas careva pe-acolo, am zărit pe unul umblând în cârje, şi l-am întrebat de ce n-a ieşit la lucru. Mi-a răspuns că-1 dor tare picioarele şi nu poate! «Minţi!» am strigat la el. La care el mi-a răspuns: «Vă rog, eu sufăr pentru Numele lui Isus Cristos şi nu mint!». Când am auzit asta, i-am smuls cârjele şi i-am dat eu Cristos!

Bucuria noastră a fost nespus de mare, că Numele lui Cristos a răsunat în auzul a mii de oameni, în condiţiile acelea de iad pe pământ, şi am fost siguri că numai de fratele Szilăgyi poate fi vorba!"

Acum, după 15 ani de la ieşirea din închisoare, privind în urmă la perioada aceea de suferinţă neînchipuită, muncă forţată şi tăcere forţată, nu pot să spun decât că a fost o mare binecuvântare pentru mine şi pentru mulţi. Din Numele lui Isus s-a revărsat har şi putere peste multe fiinţe umane chinuite, chiar şi peste aceia ce nu sufereau din pricina Lui, pentru că nu este sub cer nici un alt nume dat oamenilor în care să fie mântuiţi, mângâiaţi şi alinaţi, şi nici vreo altă speranţă.

Inima mea este plină de mulţumire şi recunoştinţă pentru că Domnul m-a smerit ca să mă poată folosi. Reamintindu-mi cuvintele ofiţerului: „I-am dat eu Cristos", îi dau dreptate! A profeţit precum Caiafa: „E mai bine să moară un singur om" (Ioan 11:50-51). Dacă Dumnezeu vrea, şi cei care-L omoară proorocesc!

Ori de câte ori am fost pălmuit, am simţit că L-am primit şi îl port în mine pe acel Cristos care

voia să trăiască în mine aşa cum a mai trăit odată pe acest pământ, şi cum doreşte să trăiască în toţi ai Lui! Aşa a scris şi apostolul Pavel: „Am fost răstignit împreună cu Cristos şi trăiesc, dar nu mai trăiesc eu, ci Cristos trăieşte în mine" (Galateni 2:20). Această realitate n-a cuprins numai răpirea în al treilea cer şi fericirea de nedescris, ci şi lanţurile, închisoarea, bătaia, foamea, umilinţa, şi tot ce a consemnat el în scrierile sale.
Un adevărat ucenic ştie că nu-1 aşteaptă numai bucurii, ci şi suferinţe şi încercări, care nu sunt uşoare. Are dreptate Charles Studd când spune: „Dacă Cristos este într-adevăr Dumnezeu şi a murit pentru mine, atunci nici o jertfă nu este prea mare pentru această cauză. A pune în joc totul pentru Cristos este cea mai bună investiţie din lume".
Scopul Domnului Isus pe pământ nu a fost viaţa, ci moartea. Oare ar fi demn din partea noastră să ducem o viaţă fără sacrificiu?! Dumnezeu şi-a dat unicul Său Fiu pentru păcatul lumii, iar eu nu pot să nu răspund cu dragoste la dragostea Sa. Calea Sa este singura cale

adevărată, şi oricât ne-ar costa aici, pe pământ, binecuvântările ei nu pot fi găsite pe alte căi.

Oameni şi concepţii

în afară de credincioşi, în rândurile mulţimii de oameni grămădiţi în închisori în cele mai inumane condiţii, se găseau destui revoltaţi care obiectau just, după felul lor natural de gândire: „De ce nu se comportă regimul cu noi, deţinuţii politici de azi, cel puţin aşa cum cei dinaintea lor s-au purtat cu ai lor, cu comuniştii ilegalişti de atunci?! Aceia aveau dreptul să scrie şi să primească scrisori, să fie vizitaţi de familie şi prieteni, să citească pe Marx, să doarmă în aşternut adus de acasă, să primească pachete, etc!".
- Noi nu suntem nebuni, să procedăm aşa cu voi! a zis odată unul din ofiţerii noştri.
în ce mă priveşte, am fost convins, după felul de gândire care nu se potriveşte cu ce e naturalul, dar care este în schimb după gândul lui Dumnezeu, că tocmai aceste condiţii înjositoare şi aspre au pregătit nespus de bine terenul prielnic pentru puterea Evangheliei lui Cristos, iar pentru cei credincioşi, călirea credinţei!

Trei voci, trei ispite

în viaţa deţinuţilor, visele au o mare însemnătate. Dimineaţa, se întreceau care mai de care să-şi spună visul şi apoi toţi împreună se străduiau să şi le tâlcuiască. Mare senzaţie era când vreun vis prevestea ceva bun!
Un credincios bătrân din Oastea Domnului mi-a spus odată că, potrivit celor scrise în cartea Iov, visele pot avea trei origini: o înştiinţare din partea lui Dumnezeu, ispitire din partea Satanei sau rezultatul preocupărilor sufletului. Ştiam şi eu aceste lucruri şi nu mă îndoiam de adevărul lor, dar preferam cu mult mai mult să aud glasul lui Dumnezeu prin Cuvântul Său. De aceea nu mă făceam părtaş la tălmăcirea viselor. Atunci, vrăjmaşul a devenit foarte iritat împotriva mea şi n-a mai suportat liniştea şi pacea sufletului meu. Şi, dacă nu m-a putut ispiti treaz, a dat asaltul prin trei vise consecutive, la intervale de timp diferite.
în primul vis se făcea că eram în cimitirul bisericii în care am slujisem, unde m-am întâlnit cu unul din prezbiteri şi, după ce am vorbit cu el una-alta, l-am întrebat: Dar de soţia mea ce ştii, ce mai face? El a tăcut îndelung, şi a strâns din buze să nu-mi răspundă. Eu l-am prins de umeri, l-am scuturat şi l-am constrâns să-mi răspundă fără să-mi ascundă

nimic! Atunci, cu un glas uscat mi-a spus că soţia mea a murit. Am căzut în genunchi şi în hohote de plâns m-am rugat multă vreme. La urmă, m-am ridicat şi i-am cerut să-mi arate mormântul ei, dar în clipa următoare m-am trezit.
- Doamne, ce să cred? am zis; este realitate sau e o ispită odioasă?! N-ar fi fost deloc surprinzător să fie aceasta realitatea, deoarece o lăsasem tare slăbită acasă, după cinci operaţii. Nu o dată i-am auzit pe medici spunând, pe vremea când ea era mai mult la spital decât acasă: Nu credeam că va mai trăi soţia dumitale!
- Doamne, am zis, eu nu pot să ştiu dacă am visat ceva ce e real, sau Satana a vrut să mă tulbure, dar una ştiu, că nu vreau să clădesc pe nimic altceva decât pe Cuvântul Tău! Pentru

cel a cărui viaţă este Cristos, moartea este un câştig atât de mare, încât eu nu pot fi atât de egoist să-Ţi cer să mi-o păstrezi pe soţia mea pentru mine! Facă-se voia Ta în toate lucrurile, şi aceasta îmi va fi de cel mai mare folos!
Aşa mi-a fost redată o pace deplină!
Aproximativ la o lună, am avut un alt vis tulburător. Mi se părea că mi-a căzut în mână o adeverinţă de înmormântare, pe care tremurând am început s-o citesc, constatând cu groază că numele decedatului era Szilâgyi Imre. „O, Doamne, dar acesta e fiul meu!" am strigat, şi strigând m-am trezit.
- Doamne Isuse, să fi murit fiul meu, atât de tânăr?! E drept că şi tinerii pot muri, dar oare ce să cred iarăşi?! Domnul meu, dacă în legătură cu mama lor Tu m-ai liniştit, tot la Tine vin! Şi pentru el Tu ai fost viaţa, şi el a avut de câştigat dacă a murit! Nu poate exista pe pământ o bucurie mai mare decât aceea pe care şi soţia mea şi fiul meu ar putea-o găsi la Tine, iar ei sunt ai mei chiar dacă au murit! Facă-se voia Ta!
O ultimă ispită a Satanei a fost prin cel de-al treilea vis. Am visat că fiul meu cel mic, Aii, avea amândouă picioarele tăiate de sus de tot, iar eu îl purtam în braţe într-o biserică unde fratele său mai mare urma să predice, ca să poată şi el lua parte la slujba Cuvântului lui Dumnezeu.
Gândurile mi s-au tulburat iarăşi, şi am început să mă muncesc cu tot felul de întrebări, din care m-am smuls ca din nişte hăţişuri, şi m-am rugat: „Doamne, poartă-1 pe fiul meu în braţele Tale, în locul meu! Nu-ţi cer viaţă aici pe pământ nici pentru el, dar Te rog să nu poată face nici un pas pe drumul păcatului, şi asta îmi va fi de ajuns!".
După toate acestea au mai trecut câţiva ani şi am primit dreptul la pachet, în urma muncii executate. în pachet erau şi două fotografii, pe care nu mi s-a permis să le privesc decât câteva clipe, iar apoi mi-au. fost luate şi adăugate la bunurile mele personale, pe care le-am luat în primire numai la eliberare. Dar am fost fericit să-i pot vedea pe toţi cei dragi ai mei în viaţă şi întregi!

55

Stoieneşti

în vara anului 1961, deţinuţii cu condamnare până la 15 ani au fost scoşi la muncă. Pe noi, cei cu 20 de ani, au considerat că nu ne pot trimite, dar nu peste mult s-a văzut că este mare nevoie de braţe de muncă - ieftine şi care n-aveau încotro - şi ne-au îmbarcat şi pe noi în vagoane de marfă. Ne-au încărcat câte 50 de oameni într-un vagon, şi ne-au dat ceva alimente pentru câteva zile, două butoaie cu apă şi un ciubăr pentru necesităţi. Ne-au spus să ne împărţim hrana cu mare grijă, căci până la destinaţie n-aveam să mai primim nimic.
Abia s-a urnit trenul, că au început neplăcerile. Apa din cele două butoaie hurducate în mers stropea în toate părţile, aşa că pe deţinuţii care stăteau pe podea în apropiere i-a udat leoarcă, şi i-a umezit bine şi pe cei care stăteau mai departe, după ce s-a scurs. Problema aceasta s-a rezolvat pe măsură ce apa a scăzut, fiind băută sau risipită cu zdruncinăturile. în schimb, situaţia a devenit penibilă din cauza ciubărului pentru necesităţi, care s-a umplut foarte repede, împroşcând în jur din conţinut. Atunci ne-am văzut siliţi să-1 golim prin crăpătura uşii vagonului, iar apoi am sacrificat din apa de băut, ca să spălăm cât de cât podeaua. Ne-am impus măsura generală ca ciubărul să nu mai fie folosit decât pentru nevoia mare.
După trei zile am ajuns la Stoieneşti, unde am fost cazaţi în saivane de oi, vechi şi părăsite, construite în semicerc. Paturile fiind suprapuse pe două nivele, intram 500 de oameni într-un saivan. Comandantul lagărului de muncă ne-a prevenit, destul de cumsecade, să ne adaptăm treptat la cerinţele lucrului, având în vedere că eram abia ieşiţi dintre zidurile închisorii, unde picioarele ni se dezobişnuiseră de umblat.
Aşa am început deci munca de construire a digului, iar eu, urmând sfatul primit, îmi umplusem roaba doar pe jumătate cu pământ. Dar m-a văzut un locotenent major şi mi-a dat ordin să mă întorc şi să umplu roaba. Obişnuit cu executarea ordinului fără discuţie, m-am conformat. Nici prin minte nu mi-a trecut să comentez, menţionând sfatul comandantului. Spre marea mea surpriză şi bucurie, am constatat că pot urca pe dig şi cu roaba plină. Dar Karczagi Sanyi nu putea! Atunci, l-am oprit la poalele digului şi am cărat sus şi roaba lui. Nici Dezsi Zoii nu era în stare să încarce roabele cu pământ cu repezeala necesară normei impuse, astfel că l-am ajutat şi pe el. I-am văzut că se uitau cu ochi rugători la mine, dar n-am

aşteptat să mă roage, ci i-am ajutat cu bucurie, din toată inima.
Ah, dar n-a durat mult şi ambele picioare mi-au cedat! Suprasolicitarea mi-a cauzat dureri groaznice. M-am văzut silit să rămân a doua zi în

colonie şi să nu ies la muncă - alături de câţiva alţi neputincioşi. Dar, abia au ieşit pe poarta de sârmă ghimpată brigăzile de muncă, şi un gardian a şi venit în control. Ne-a strâns pe toţi şi ne-a întrebat pe fiecare de ce n-am ieşit. Eu am răspuns că mă dor tare picioarele şi stau numai până mă refac. Drept răspuns mi-a tras o palmă şi m-a trimis pe urma celorlalţi. Am ajuns până dincolo de poartă, unde ceilalţi deţinuţi încă staţionau încolonaţi, dar de acolo nu m-am mai putut mişca.
Atunci m-au pus între doi deţinuţi tineri şi robuşti, care m-au apucat de braţe, iar un al treilea mă împingea de la spate, şi aşa am ajuns la punctul de lucru. Acolo m-am prăbuşit la pământ în chinuri, nefiind nicidecum în stare să muncesc.
- De ce ai ieşit în halul ăsta? m-a întrebat un gardian.
- Pentru că am fost luat la palme şi trimis.
Unul din deţinuţi, plin de compătimire, mi-a cioplit o cârjă şi, ajutându-mă cu ea, m-am putut duce la masă. Seara, la întoarcerea în colonie, colegii mei de suferinţă l-au rugat pe ofiţer, dacă nu se poate să fiu transportat cu camionul, să li se permită să mă aşeze într-o roabă şi să fiu dus aşa. Dar acesta n-a acceptat! Atunci m-au purtat pe braţe, cu schimbul, câte doi, şi aşa am ajuns la sălaşul nostru dintre gardurile de sârmă ghimpată! Mi-a fost atât de milă de cei ce m-au cărat, încât am zis că nu mai ies la muncă nici dacă mă omoară în bătaie. Dar nu m-au mai forţat să ies.
S-a întâmplat însă, peste câteva zile, că m-a văzut cu cârja ofiţerul care îmi poruncise să umplu roaba cu pământ: mi-a smuls-o din mâini şi mi-a ars cu ea câteva lovituri pe spate, apoi, furios, a aruncat-o peste gard. Frânt şi neputincios, am fost declarat bolnav şi internat la infirmerie.
Dar ceilalţi fraţi ai mei au rămas să se trudească în zadar să facă norma la dig şi să fie bătuţi fără milă. Karczagi Sanyi era cel mai slab dintre toţi, aşa încât bătaia 1-a doborât la pământ. încercând să se ridice, şi-a ridicat braţele subţiri şi uscate şi a strigat:
- De la braţe ca acestea aşteptaţi dumneavoastră norma?!
Datorită faptului că ne-am îmbolnăvit câteva sute de inşi, ne-au pus într-un saivan separat. M-am bucurat de asta, dar mi-a părut rău că am fost despărţit de fraţii mei scumpi, printre care şi de Nagy Jeno, care îşi purta crucea cu o credinţă adâncă. El era din alt lot, ca şi Szoke Laci, care a fost atât de iscusit, încât a reuşit să se strecoare neobservat şi m-a vizitat. Acele câteva minute cât am putut fi împreună au fost ca rupte din cer!
îmi aduc cu drag aminte că, înainte de a mă fi îmbolnăvit, am avut parte de câteva ori de o minunată părtăşie cu fraţii români Creştini

după Evanghelie, din Arad. Seara veneau şi ei, însetaţi după Cuvântul lui Dumnezeu, să ne bucurăm împreună în tihnă duhovnicească. Dar, din cauza îmbolnăvirilor mele frecvente, mereu eram separaţi.
Insă oricât de bolnav ar fi fost cineva, de la numărătoarea de dimineaţa şi seara nu putea lipsi. într-o seară, abia s-a sfârşit numărătoarea şi un deţinut a şi murit. După două ore a decedat un deţinut care avea acelaşi nume ca mine, aşa că s-a zvonit printre cunoscuţii mei că aş fi murit. Comandantul a auzit despre aceste decese, şi atunci ne-a trecut prin faţa unei comisii care ne-a împărţit: cei apţi pentru munci mai uşoare de-o parte, iar cei inapţi, printre care şi eu, au fost transportaţi cu bacul pe Dunăre, la Galaţi. Şi pe drum, şi în cele câteva zile cât am stat la Galaţi, au mai murit câţiva.

Galaţi

Ajunşi la Galaţi, şi aici ca peste tot, ne-au pus deoparte pe noi, bolnavii. Locul de detenţie fusese cândva o biserică ortodoxă. Pe locul unde fusese altarul, deasupra era pictată Sfânta Treime, iar dedesubt erau aşezate ciuberele pentru necesităţi. S-au înşelat cei ce scontau că prin astfel de mijloace vor putea smulge credinţa din sufletele oamenilor. Cu cât este mai batjocorit Numele lui Cristos, cu atât El se adânceşte mai mult în conştiinţa oamenilor.
Cei grav bolnavi au fost izolaţi. Noi, ceilalţi, am fost puşi în nişte celule foarte întunecoase,

care ne agravau situaţia. Din acest motiv, gardienii se purtau mai cumsecade cu noi, iar printre noi se şoptea că închisoarea din Galaţi are o faimă mai bună.
Eu mă gândeam că poate ar fi bine să rămân aici, dar Domnul a hotărât altfel, aşa că, după scurt timp, am ajuns înapoi la Gherla în aceleaşi vagoane oribile.

Din nou la Gherla, „în casa Tatălui meu"

îmi produce o vie satisfacţie să numesc aşa închisoarea din Gherla, după experienţa mea de la început. Aici am avut parte de un har deosebit în slujirea altora, cu inima necurmat umplută de bucuria Domnului Isus Cristos. De aceea nu pot decât să-L slăvesc, în genunchi şi cu lacrimi de mulţumire.
Ajuns din nou aici, am făcut cunoştinţă cu câţiva *stiliţi,* cu ale căror concepţii nu m-am putut identifica întru totul. Ceea ce mi-a folosit să învăţ de la ei, însă, a fost susţinerea neabătută a credinţei - aşa cum făceau ei.

Cine erau aceştia? Erau nişte credincioşi ortodocşi fanatici, alipiţi de ritul grec-oriental, până în cele mai mici amănunte. Ţineau calendarul vechi, care era cu 13 zile în urma celui gregorian. Refuzau categoric să-1 adopte pe acesta, chiar dacă şi biserica şi statul îl adoptaseră, şi ţineau sărbătorile după cel vechi. Când s-a instalat sistemul comunist, l-au considerat ca fiind Fiara din Apocalipsa, şi cum sub nici o formă nu voiau să primească semnul fiarei, n-au acceptat buletinul de identitate. Degeaba fuseseră pedepsiţi în repetate rânduri, plătiseră amenzi, făcuseră puşcărie, dar de lăsat, nu s-au lăsat. Nici bani nu ţineau asupra lor, căci ziceau că şi banul are tot chipul fiarei, ci îşi aranjau prin alţii impozitele, vânzările, cumpărările şi toate obligaţiile. După ce executau câte o pedeapsă, refuzau să primească hârtia cu actul de eliberare, rezultatul fiind că se întorceau înapoi în puşcărie pentru alte câteva săptămâni. Erau daţi afară pe porţile închisorii cu mâinile răsucite la spate şi cu foaia de eliberare băgată cu forţa în buzunar, dar ei o aruncau îndată ce puteau şi o luau spre casă cu autostopul. De două ori pe săptămână ţineau post, oricât de chinuitoare era foamea, iar la miezul nopţii se sculau şi se rugau îndelung. Pentru nimic în lume nu acceptau să facă baie duminica. Cunoşteau foarte bine Sfânta Scriptură şi erau în stare să-şi susţină argumentele în orice polemică.
Aşa cum au fost, i-am iubit şi i-am slujit, în pofida acestor deviaţii.

Printre „sâmbătari"

Cu timpul, am ajuns într-o celulă în care am întâlnit trei creştini „sâmbătari", adventişti de naţionalitate maghiară. Ştiam că şi ei sunt închişi tot pentru credinţa lor, astfel că, îndată ce ne-am cunoscut, le-am împărtăşit Cuvântul lui Dumnezeu care îmi vorbise în ziua aceea.
După ce au ascultat, cel mai în vârstă dintre ei a răspuns:
- Degeaba ne vorbeşti din Scripturi, tot vei pieri, pentru că nu ţii sâmbăta!
- Ştiu că dumneavoastră nici nu puteţi vorbi altfel, dar eu, în ce vă priveşte, nu susţin că veţi pieri, ci mai degrabă spun că oricine poate fi mântuit prin har, prin credinţa în Domnul Isus Cristos! — am răspuns eu. Şi am continuat neabătut să le împărtăşesc Cuvântul vieţii.
După legea lor, ei evitau orice urmă de carne de porc sau picătură de grăsime din mâncare. Preferau să facă orice schimb posibil între alimente, cu alţii. Dar zilele deveneau tot mai grele, şi noi toţi ceilalţi ne străduiam să strângem fiecare bucătură de mâncare. Pentru că nu eram decât 16 inşi în celula aceea, nu ne-am mai aranjat pe grupe la împărţeala pâinii cu marmelada de dimineaţă, ci o făceam cu rândul

Ca să învingem lăcomia şi egoismul animalic din noi, primeam fiecare porţia lui, aşa cum ne cădea, fără să mai alegem, şi la această metodă au aderat şi cei trei sâmbătari maghiari.
Dar, printre ceilalţi câţiva sâmbătari români care mai erau între noi, era şi un predicator din Regat care se bucura de o consideraţie deosebită. Odată, s-a întâmplat că unul din enoriaşii lui a greşit şi i-a luat-o înainte la luarea în primire a raţiei. Predicatorul s-a făcut foc, şi 1-a certat urât pe vinovat. Acesta şi-a cerut iertare, dar predicatorul n-a primit-o, dându-şi pe faţă firea egoistă.
- Ar trebui să-1 ajutaţi şi să-1 corectaţi pe mai-marele vostru, i-am sfătuit eu pe fraţi.
-Aşa ceva nu se poate, au răspuns ei, neavând curajul să-i vorbească.

Suferinţa, foamea, mizeria ne uneau tot mai mult. Fraţii mei sâmbătari au ajuns să se lumineze cu privire la mine. Odată stăteam în genunchi şi mă rugam, când deodată aud zicând pe cel mai vârstnic:
- Fraţilor, noi am învăţat că cine nu ţine sâmbăta va pieri, dar eu nu mai pot să spun că preotul acesta va fi osândit la pieire!
- Şi eu tot aşa gândesc, a adăugat celălalt.
- Eu de la început m-am gândit aşa despre omul acesta! a spus al treilea.
Pe unul dintre ei l-am ajutat într-o mare criză sufletească, pe care a suferit-o chiar cu prilejul eliberării. El s-a eliberat chiar cu o zi înaintea mea. Dar, în ultima seară de vineri, mi s-a plâns că urma să fie eliberat a doua zi, şi era foarte trist că acest lucru trebuia să aibă loc într-o zi de sâmbătă. Ceruse comandantului să-1 amâne pentru duminică sau luni, dar nu primise aprobarea. Astfel, toată bucuria eliberării i se schimbase în amărăciune.
- Ioane, i-am spus eu atunci. Cum zice porunca? „Să nu faci nici un lucru nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici robul tău, nici roaba ta, care sunt înlăuntrul casei tale"! Poţi dispune de rânduiala dinăuntrul casei tale, dar aici nu este înlăuntrul casei tale! Când te-au arestat, dacă ar fi fost sâmbătă, nici atunci n-ai fi avut ce să zici sau ce să faci, că era sâmbătă! Tot aşa stau lucrurile şi acum! Eşti eliberat în afara casei tale, ieşi şi pleacă!
S-a liniştit cu desăvârşire şi mi-a mulţumit că fusese luminat cu atâta claritate.
în tot acest timp, pe lângă adventişti, am avut în celulă şi câţiva fraţi din Oastea Domnului. La început am avut o părtăşie binecuvântată cu ei, dar într-o seară Satana a făcut o spărtură. S-a întâmplat că în seara aceea, când gardianul de serviciu ne-a adus hârdăul cu ciorbă, a fost strigat şi chemat urgent undeva, şi a lăsat împărţeala pe seama

noastră, bineînţeles contând c-o vom face corect. Fraţii din Oaste s-au repezit la hârdău şi au ales partea cea mai consistentă din ciorbă pentru ei. La acest gest, eu am obiectat spunând că aşa ceva nu e nici uman, nici frăţesc! De atunci, n-am mai fost văzut cu ochi buni printre ei, şi dezbinarea s-a produs! Curând după aceea, picioarele mi s-au vindecat şi am fost iarăşi scos la muncă. Am regretat mult că nu i-am mai întâlnit niciodată, ca să se fi putut repara totul, în lumina Cuvântului lui Dumnezeu şi sub puterea sângelui lui Cristos care spală orice păcat, pentru ca dragostea să nu rămână ruptă şi unitatea stricată!

Luciu-Giurgeni

Am fost duşi iarăşi într-o localitate de lângă Dunăre. De la Brăila spre sud se întindea o insulă îngustă şi lungă, cuprinsă între braţele Dunării. Aici trebuia să ridicăm diguri cu care să înconjurăm mii de hectare de pământ. Am fost stabiliţi pe rând în trei localităţi, prima fiind Luciu-Giurgeni.
Prima zi de muncă mi-a lăsat o amintire de neuitat. Ca de obicei, am fost transferat în hainele civile, iar la faţa locului am primit hainele de deţinut. Dar bocancii nu-mi intrau deloc în picioare. Se dăduse ordinul de plecare, care era indiscutabil, aşa că n-am avut altceva de făcut decât să plec desculţ. Mergeam pe un drum bătătorit de oi, denivelat şi brăzdat cu urme tăioase de noroi uscat, care îmi jenau cumplit tălpile. Fiecare pas era un chin. Abia aşteptam să ajungem la punctul de lucru, pentru ca, odată ajunşi, să mă gândesc cu groază la drumul înapoi, pe care l-am parcurs de altfel cu acelaşi chin. A doua zi am primit însă bocanci potriviţi şi mi-a fost mai uşor.

„întemniţatul lui Cristos"

O amintire deosebit de plăcută mi-a lăsat în suflet întâlnirea în închisoare cu Csiha Kâlmân, fost preot reformat în Arad-Gai. Cu câţiva ani înainte de arestare ne făcuse o vizită la parohia noastră din Pâncota, împreună cu soţia lui. La despărţire le-am împărtăşit Cuvântul care-mi vorbise mie în ziua aceea, din Efeseni 1:3.
—Ascultaţi numai puţin, le-am zis, ce spune apostolul Pavel! „Pavel, întemniţatul lui Isus Cristos"! El se considera pe sine întemniţatul lui Isus Cristos, şi nu al stăpânirii care-1 arestase şi-1 închisese. Aşa vede şi gândeşte credinţa! Am învăţat de la apostolul Pavel că, dacă voi fi arestat vreodată, să mă consider întemniţat şi rob al lui Isus Cristos! Numai o credinţă ca aceasta poate fi un izvor de putere ca să suporţi o astfel de

61

situaţie. Cine şi-a făcut orice gând rob ascultării de Cristos (2 Corinteni 10:5) va fi în stare să facă faţă celor mai grele împrejurări. E simplu să-L iubeşti pe Domnul, dacă ai înţeles că El ne-a iubit întâi! (1 Ioan 4:19)

După aceste cuvinte Csiha Kâlmân şi soţia au plecat de la noi. Mare mi-a fost surpriza când, după scurt timp, am auzit că a fost arestat. A ajuns şi el să fie prins într-o plasă, ca Pilat în crezul bisericesc. S-a întâmplat că un preot catolic s-a apucat să organizeze o mişcare politică fără căpătâi, în jurul persoanei episcopului de Alba-Iulia, Mârton Âron. Şi cum era în căutare de adepţi, 1-a căutat şi pe Csiha Kălmăn, care nu i-a răspuns la solicitare, dar nici nu 1-a denunţat. Pentru această „neglijenţă" a fost condamnat la 10 ani de închisoare. în momentul în care ne-am întâlnit, i s-a luminat faţa de bucurie şi mi-a spus:

- Nene Săndor, cuvântul pe care mi l-ai spus atunci m-a ţinut în viaţă! Gândul că sunt şi eu un întemniţat al lui Isus Cristos m-a întărit tot timpul!

Şi bucuria mea a fost mare şi am slăvit pe Domnul, pentru că mi-a dat atunci cuvântul potrivit pentru vremea potrivită, pe care 1-a şi confirmat!

„Pământul este al Domnului... "

Pe lângă construirea digurilor, am fost folosiţi şi la munci agricole. Ştiam din Cuvântul Sfintelor Scripturi (Psalmul 24) că „pământul este al Domnului" şi, conştienţi de faptul că lucram pe propietatea lui Dumnezeu, munca ne era mai uşoară şi o făceam cu tragere de inimă. Am împărţit această stare de har cu fratele Papp Anti, care era agricultor şi se simţea în elementul lui.

în timp ce lucram unul lângă altul în şirul deţinuţilor, cu mâinile prăşeam porumbul şi cu gura lăudam pe Domnul! îl binecuvântam pentru harul Său preţios şi ne rugam pentru cei dragi ai noştri, dar şi pentru soldaţii care ne păzeau.

Odată, unul dintre soldaţi, împotriva gravelor oprelişti ce li se impuneau şi lor, a intrat în vorbă cu noi. I-am spus deschis că tocmai ne rugam.

- Şi pentru mine? — a întrebat el curios.

Am văzut pe faţa lui că i-a căzut bine când i-am spus că da, şi pentru el! Cine ştie ce se petrecea în sufletul lor în timp ce erau obligaţi să ne păzească şi să se poarte cât mai neomenos cu noi. Am auzit despre unul că şi-a tras un glonte în cap, tot ce se poate, din conflict de conştiinţă. Altul ne-a spus, într-o bună zi:

62

- Tot aşa prizonieri suntem şi noi ca şi dumneavoastră, cu singura deosebire că dumneavoastră mânuiţi sapa şi noi arma.

Un asemenea suflet asculta cu plăcere câte un verset rostit din Cuvântul lui Dumnezeu şi era vădit că-i făcea bine.

în ploaie şi viscol, afară la muncă!

După regulament, iarna trebuia să fim lăsaţi în barăcile noastre, dar se găsea câte un ofiţer zelos, cu inimă de piatră, care ne scotea şi ne ţinea încolonaţi afară în ger, ca să ne facă educaţie. însă, nu odată, Dunărea ameninţa să se reverse, şi atunci, oricum ar fi fost vremea, trebuia să lucrăm de zor, să cărăm snopi de nuiele pe maluri. Ploile reci ne udau până la piele şi hainele de deţinuţi ni se încărcau de apă. Aşa ude le purtam multe zile, căci nu aveam condiţii să le uscam. Noroiul rece şi lipicios îmi intra prin cizmele găurite şi, când intram seara în baracă, frânt de oboseală, doar atât că-mi ştergeam picioarele murdare cu obielele ude, de spălat nu era cu putinţă.

A dat Dumnezeu să vină şi vremuri mai bune, când ni s-a permis să cerem de acasă pachete cu haine. Aşa am primit cizme de cauciuc, lenjerie de corp groasă, şi am putut înfrunta mai uşor intemperiile deosebit de aspre.

Semnele de pe haine

Săptămânal ni se strângeau hainele pentru spălat, atât cele din efectele închisorii cât şi cele proprietate personală. Ca să ni le recunoaştem când le primeam înapoi, fiecare a cusut pe setul lui de haine un semn distinctiv. Prima dată mi-am pus semnul „X", căci, îmi ziceam, nu sunt demn să folosesc semnul crucii Domnului Isus Cristos. Cei mai mulţi au folosit semnul „ţ" cu diferite combinaţii de nume, şi totuşi s-au ivit confuzii cu semnul meu.

în timpul acela mă preocupa cartea Geneza, şi-mi reconstituiam din memorie multe pasaje din ea. Mi-am adus aminte că după fiecare zi de creaţie „Dumnezeu a văzut că toate erau bune". Atunci m-am gândit să-mi însemn hainele adăugând la „X" cuvântul „bine". Inima mea era convinsă că Dumnezeu are dreptate în toate căile Sale şi că aşa e bine cum vede El că e bine. Toată fiinţa mea se bucura de tot ce spune El că e bine pentru mine, iar eu puteam spune cu siguranţă: „Viaţa este frumoasă oriunde, când Cristos trăieşte în ea!".

1

Codul semnăturilor

Deţinutul capabil de muncă, dar şi de îndeplinirea normei, primea dreptul să scrie familiei o carte poştală cu conţinut tip: Sunt bine, trimiteţi un pachet de 5 kg cu următoarele alimente:... Aceasta însemna foarte mult şi pentru cel închis, şi pentru familie.

Era singurul mijloc de a afla despre ceilalţi măcar cu privire la faptul că se găseau în viaţă. Era cu totul interzis ca familia să adauge la pachet un singur rând scris. Abia după patru ani, cei dragi ai mei au primit de la mine acest semn de viaţă şi au putut înţelege în ce parte de lume mă aflu. Am dorit foarte mult să folosesc acest prilej atât de binevenit ca să transmit şi valori spirituale, desigur în aşa fel ca să treacă de cenzura necruţătoare a asupritorilor noştri. Doar prima carte poştală am semnat-o Sândor, pe a doua am scris Emanuel - Dumnezeu este cu noi; altădată am semnat Siloam - sunt aici ca trimis al lui Dumnezeu şi, în sfârşit, am mai semnat loan - Dumnezeu este milostiv.

Am folosit şi adresa destinatarului ca să comunic câte o idee. La adresă am scris numele tuturor celor din familie, ca să-i fac să înţeleagă că mă gândesc neîncetat la fiecare dintre ei. Când am ştiut că fiul meu Aladar împlineşte 20 de ani, i-am scris numele „Alihiisz", (în maghiară înseamnă Alidouăzeci) în sensul că sunt cu ei, prezent în toate lucrurile ce ne leagă în dragoste.

Soţia mea dragă a înţeles şi ea că poate comunica ceva cu mine prin intermediul pachetului. A scris două scrisori la fel, le-a pliat până la mărimea unui timbru poştal, le-a învelit bine în plastic şi le-a vârât în câte un borcan în care pusese un amestec de miere cu cacao şi cu miez de nucă, în speranţa că măcar una din ele o voi găsi. într-adevăr, Domnul a purtat de grijă să le găsesc. Odată, tocmai pe când mâneam din deliciosul amestec, din care am împărţit şi unui frate, am simţit în gură un corp ciudat şi străin, pe care am vrut să-1 scuip. Dar fratele m-a oprit degrabă! — Să nu cumva să-1 arunci, uită-te bine, poate e o scrisoare! Spre marea mea bucurie, aşa şi era, şi de atunci am avut grijă! Lucrul s-a repetat de vreo două-trei ori şi aşa am aflat veşti scumpe despre familie, despre naşterea nepoţilor, pe care le-am confirmat adăugând numele lor la adresă sau la semnătura mea. Nimeni nu-şi poate închipui ce fericiţi am fost şi unii şi alţii!

Grădina

Aceasta este denumirea unei alte localităţi de pe malul Dunării, pe unde ne-am perindat în decursul anilor, prin lagărele sau coloniile de muncă forţată. Am învăţat să mă adaptez uşor la orice situaţie prin harul lui Dumnezeu, iar

legătura strânsă cu Domnul Isus Cristos m-a făcut să pot totul şi să slujesc cu bucurie oricărui suflet.

Pilda lui loan Botezătorul

într-o zi m-am concentrat în meditaţia mea asupra vieţii lui loan Botezătorul. într-adevăr, a fost un mare har pentru Zaharia şi Elisabeta să primească un fiu la bătrâneţe, iar numele lui să însemne „Domnul este îndurare". După zeci de ani de aşteptare şi sterilitate deprimantă, iată-i părinţi fericiţi şi recunoscători lui Dumnezeu. E posibil ca ei, fiind înaintaţi în vârstă când s-a născut copilul, să nu fi fost în viaţă când acesta a devenit un profet cu o influenţă covârşitoare. Dar, cum Dumnezeu nu este un Dumnezeu al celor morţi, ci al celor vii, cu siguranţă că şi ei s-au putut bucura acolo, în locul unde îi aşezase El, de slujba fiului lor, de Cuvântul puternic pe care îl propovăduia şi de faptul că pregătea conştiinţa oamenilor pentru Isus-Mesia. Cred că bucuria lor a culminat atunci când copilul care le-a fericit viaţa a murit decapitat, iar martiriul său a pecetluit frumuseţea slujbei sale.
Gândurile acestea mi-au fost o sublimă revelaţie, care mi-a îndulcit robia şi mi-a fortificat credinţa. Nu peste mult timp cineva s-a eliberat, şi am putut transmite soţiei mele un mesaj plin de bucurie: Dumnezeu este har pentru noi! A fost un har şi când eram împreună, dar harul nu este cu nimic mai prejos în martiriul nostru. Totul este darul harului: şi robia, şi suferinţa, şi izolarea într-o altă lume! Cu El împreună avem toate lucrurile! (Romani 8:32)

Păcatul de a da mâna

„Voi nu sunteţi oameni" ne spuneau gardienii noştri, ori de câte ori vreunul din noi îndrăznea să ceară vreun drept cât de neînsemnat, făcând apel la omenie. Ne considerau animale, şi aşa se şi purtau cu noi. Că acest fapt era o tristă realitate, ne-am convins şi mai mult atunci când au luat dintre noi pe un excepţional specialist în mecanică, pe care l-au dus să lucreze ceva într-un atelier în afara puşcăriei. Acolo, în mod natural, el a dat mâna cu muncitorii liberi, iar această „îndrăzneală" le-a stârnit gardienilor o reacţie groaznică. Sărmanul om nu mai ştia ce să facă de frica urmărilor acestui greu păcat.
Am mulţumit lui Dumnezeu şi pentru această adâncă degradare umană, şi mi-am adus aminte că am citit cândva că stelele pot fi văzute în plina lor strălucire ziua în amiaza mare, din adâncul unei fântâni. în ce abis al umilirii şi desconsideraţiei a trebuit să ajungem, ca să vedem

strălucind mai frumos ca oricând „Steaua care răsare din Iacov"! (Numeri 24:17). Lumina ei a făcut miez de zi din noaptea neagră şi lungă a robiei noastre!

De două ori la izolare

Am amintit ceva mai sus că, la închisoarea din Oradea, Dumnezeu m-a scăpat de două pedepse cu izolarea, dar El a îngăduit alte două, atunci când a găsit cu cale.
Primul caz a fost pentru că am vrut să fac un bine. Un deţinut mai bătrân şi neîndemânatic a primit sarcina să ne împartă raţiile de pâine într-una din zile. El rugase pe cei mai tineri să facă acest lucrul în locul lui, dar nici unul n-a vrut, în schimb i-au oferit un cuţit ţinut în mare secret, ca să se ajute cu el. Când am văzut amărăciunea bătrânului, i-am cerut cuţitul şi am început să împart pâinea în locul lui. Gardianul vigilent m-a văzut, a observat şi cuţitul la mine, s-a repezit, mi-a smuls cuţitul şi m-a notat pentru izolare.
Unul din deţinuţii care ascultau cu inimă deschisă mărturia mea din Cuvântul lui Dumnezeu mi-a spus că el crede că Dumnezeu nu va îngădui să execut pedeapsa, căci El ştie că am vrut sincer să fac un bine. Dar eu i-am explicat că Dumnezeu nu greşeşte când îi trece pe ai Săi prin încercări, şi pentru orice împrejurare rânduită de El este har. Domnul Isus însuşi a umblat pe pământ făcând numai bine, şi totuşi a ajuns la cruce! Privind la El, nici mie nu-mi este străin nici un lucru care decurge din răstignirea mea împreună cu El!
Al doilea caz s-a întâmplat, se pare, dintr-o neascultare de-a mea. Era strict interzis să avem ac de cusut asupra noastră, şi totuşi doream să am şi eu un ac, să-mi cârpesc hainele care se uzau foarte repede. Am sacrificat din raţia de mâncare şi cu preţul acela am cumpărat un ac, de la deţinuţii iscusiţi, care le confecţionau din bucăţele de sârmă. Cu ocazia unei percheziţii

au găsit acul înfipt destul de ascuns în haine.
Pentru această faptă am fost pedepsit cu patru zile de izolare, dar le-am executat numai noaptea, stând întins pe cimentul gol, iar ziua eram scos la lucru, căci nu se puteau lipsi de o pereche gratuită de braţe de muncă.
Am primit în inima mea judecata lui Dumnezeu şi am învăţat să ştiu să renunţ mai mult, chiar şi la un ac.

O istorie cu cartofi

Iarna, când nu eram scoşi la lucru, şi raţia de mâncare se micşora. Dacă nu lucram, nici la pachete nu aveam dreptul, aşa că flămânzeam

cumplit. Mare bucurie era când ne venea rândul să ajutăm la bucătărie la curăţatul cartofilor, căci între timp mai puteam mânca din ei, aşa cruzi cum erau. La început ne-a fost cam neplăcut, dar foamea ne-a învăţat şi cu cartofii cruzi.
într-o zi friguroasă de februarie ne-au scos să lucrăm la alegerea cartofilor, să-i separăm pe cei stricaţi. Chiar cu câteva zile înainte găsisem pe jos un os plat şi ascuţit. L-am băgat în buzunar şi acum, numai bine, îl puteam folosi la curăţatul cartofilor. Ba l-am putut împrumuta şi tovarăşilor mei, care până atunci îi mâncau cu coajă cu tot!
împrejurarea face din om hoţ, zice un proverb. Nu m-am mulţumit numai cu cartofii cruzi, văzând că soldaţii de pază şi-au făcut un foc şi-i coceau. Când ei s-au îndepărtat, m-am furişat şi am aruncat pe jăratec câţiva cartofi. Peste câteva minute m-am grăbit să-i iau şi am încercat să-i rad de coajă, ca să-i mănânc mai civilizat, aşa, pe jumătate copţi. Dar m-a văzut un soldat şi m-a raportat comandantului. Acesta m-a chemat la el şi mi-a tras cu o bâtă nenumărate lovituri la palme. Aşa am plătit o prea mare îndrăzneală şi o ascunsă nesupunere a inimii.

Evrei 10:32-39, mângâierea noastră

A fost o mare binecuvântare că învăţasem pe dinafară versetele menţionate mai sus, şi am putut medita mult asupra lor, spre îmbărbătarea mea şi a altora. Cu fratele meu scump Papp Anti am petrecut cel mai mult timp împreună, şi s-a bucurat şi el şi a găsit multă mângâiere în aceste cuvinte. Numai puterea Cuvântului lui Dumnezeu ne-a susţinut de-a lungul anilor grei de robie, chinuri, schingiuiri şi
umilinţe.
Eu nu fusesem bogat, şi cei mai mulţi dintre noi la fel, astfel că n-a fost mare lucru pentru noi confiscarea averii, conform articolului de lege după care am fost condamnaţi. Mie personal mi-au confiscat ceva haine, ceasul şi verigheta. Cei care au venit să aplice legea i-au oferit soţiei mele posibilitatea de a le răscumpăra, dar ea n-avea bani. Totuşi, unul dintre executori n-a avut inima să confişte verigheta, şi i-a dat-o înapoi soţiei mele, care a purtat-o până la venirea mea acasă.
Dar oricât de fără avere aş fi fost, acum când citesc aceste cuvinte: „într-adevăr aţi avut milă de cei din temniţă şi aţi primit cu bucurie răpirea averilor voastre, ca unii care ştiţi că aveţi în ceruri o avuţie mai bună, care dăinuieşte...", îi mulţumesc lui Dumnezeu că şi cu această favoare m-a binecuvântat! în acelaşi fel privesc şi spre viitor. Odinioară, când aş fi putut cumpăra o căsuţă, cedasem banii adunaţi, pentru alţii

mai nevoiaşi ca mine, aşa că n-au avut ce să-mi răpească. Acum, când mă gândesc unde voi găsi un loc pentru viaţa care mi-a mai rămas s-o trăiesc pe pământ după ce voi ieşi la pensie, sunt liniştit că Domnul va purta de grijă, până voi ajunge la locul ce mi 1-a pregătit El în casa Tatălui (Ioan 14:1-3). O locuinţă ce nu se poate descrie ne aşteaptă, şi aceasta este mângâierea mea fericită!

„In ziua Domnului eram în Duhul"

O, de câte ori mi-a înviorat inima acest cuvânt, acolo pe ostrovul unde se găsea locul nostru

de muncă forţată. Era ceva mai la sud de Brăila, în Balta Brăilei. Comandantul lagărului a ţinut să ne spună că suntem înconjuraţi din toate părţile de apele Dunării, aşa că n-avea nici un rost să încercăm să evadăm. De altfel, locuitorii ostrovului aveau ordin să anunţe imediat, dacă vedeau vreun fugar. Totuşi, doi deţinuţi din lagărul nostru au încercat să evadeze, au fost prinşi şi situaţia lor s-a agravat foarte mult.
în ce mă priveşte, nu mi-am dorit în nici un fel scăparea de acolo. Oricât ar părea de anormal, era cu totul normală conştiinţa harului care lucra în mine. Ioan scrie: „Mă aflam în ostrovul care se cheamă Patmos, din pricina Cuvântului lui Dumnezeu şi din pricina mărturiei lui Isus Cristos" (Apocalipsa 1:9). La o scară mult mai redusă, potrivită cu măsura pe care Domnul mi-a rânduit-o, acest har mi s-a dat şi mie! Şi eu am primit favoarea să fiu aruncat într-un ostrov, ca prizonier, pentru că am propovăduit Evanghelia dincolo de limitele impuse de potrivnicii Adevărului. N-am putut asculta de oameni mai mult decât de Dumnezeu! (Fapte 4:17-20)
M-am gândit: acolo în surghiun, Ioan a fost transpus în Duhul, a trăit prin puterile realităţilor cereşti, toată fiinţa lui a atârnat de Domnul şi n-a fost strivit de puterile pământului. Pentru că am primit din acelaşi har, am trăit şi eu în acelaşi fel, şi am putut întări şi îmbărbăta pe mulţi. Era nespus mai important pentru mine să nu pierd acest har preţios şi să nu mă poată separa nici un gând, nici o dorinţă, de Domnul meu iubit. Cu El, fiecare zi de robie a fost sfinţită! Prezenţa Sa a fost atât de vie, legătura cu El o realitate atât de dulce pe cât de puternică, încât dacă aş fi dorit eliberarea mea şi numai cu un ceas mai devreme decât a măsurat-o El, aş fi stricat totul.

Din nou bolnav cu picioarele

Am ajuns din nou la construirea digurilor. Săptămâni în şir am cărat pământ, şi aveam o normă foarte ridicată. Cuvântul care mă călăuzea şi mă întărea în timpul acestor lucrări a fost: „Orice faceţi, să faceţi din toată inima, ca pentru Domnul, nu ca pentru oameni". Potrivit acestui

cuvânt, cugetul mă învăţa să fiu sincer şi conştiincios în toate, dar asupritorii noştri practicau faţă de noi abuzul.
Multă vreme am reuşit să îndeplinesc bine norma, dar picioarele mi s-au nenorocit iarăşi şi am ajuns din nou la spital, acolo la Grădina. Am stat cât am stat în spital, fără să mă fi refăcut cum trebuie. Medicul, el însuşi deţinut, n-a putut să-mi mai prelungească spitalizarea, din cauză că nu se vedea nimic pe picioarele mele bolnave, iar în caz că n-ar fi ţinut cont de regulamentul medical şi-ar fi riscat propria poziţie. Astfel, am fost scos la muncă destul de inapt, şi repede am cedat iarăşi. Umblam chinuit de dureri şi căram pământul sus pe dig în chinuri mari, urmărit compătimirea colegilor mei. Un profesor universitar din Bucureşti mi-a spus la un moment dat:
- Părinte, nici Isus n-a suferit atât cât dumneata!
- Noi toţi nu suntem vrednici să punem suferinţele noastre alături de cele ale Domnului Isus Cristos, am protestat cu tărie, iar el a tăcut, domolit.

Agaua

Şi numele acestei localităţi mi-a rămas întipărit în minte pe vecie, legat de o experienţă deosebit de plăcută. Era un sătuleţ din apropierea coloniei noastre de muncă, şi i se vedea şi cimitirul.
Odată, în timp ce lucram cu sapa, vorbeam cuiva despre Domnul Isus. Gardianul a auzit şi a întrebat:
- Despre ce vorbeaţi aici?
- Despre Domnul Isus Cristos, am răspuns.
- Pentru ce ai fost condamnat?
- Pentru activitate religioasă!
- Şi atunci tot mai continui să vorbeşti?!
- Da, pentru că El este Cauza mea şi Scopul meu! îl iubesc şi nu pot să tac! Vorbesc despre El cu orice prilej!
- Ei, află atunci că n-o să te eliberezi de aici niciodată! Ai să putrezeşti acolo, în cimitirul

acela din Agaua!
- Nu face nimic! am răspuns. Şi de acolo mă va învia Domnul! în clipa următoare mi-a şi venit în minte că văzusem în cimitirul acela de la marginea satului un mormânt proaspăt şi fără nici un semn, care numai al unui deţinut putea fi. Nici eu nu mi-aş fi dorit vreunul mai arătos! în privinţa aceasta am putut fi în totul de acord cu Calvin, care n-a permis să i se însemne mormântul, chiar dacă tezele teologice nu i le-am citit niciodată, decât pe sărite. Poate, dacă voi ajunge vreodată la pensie, voi găsi timp şi pentru ele.

„Lagăr de exterminare"

Pe lîngă cele ce le-am spus până acum, trebuie să mai spun că, atunci când s-a putut simţi îndulcirea climatului politic în exterior, unul din gardieni a încercat să se poarte mai uman cu noi şi a spus:
- Să ştiţi că eu nu m-am purtat niciodată rău cu voi, deşi aşa ar fi trebuit, pentru că de fapt acest lagăr are un regim de exterminare.
Nu ne spunea ceva nou, deşi pentru prima dată exprima deschis acest lucru. L-am luat la cunoştinţă cu aceeaşi seninătate cu care spusesem la securitate, în timpul anchetelor:
- Dacă vă stăm atât de mult în cale şi ne consideraţi nişte instigatori periculoşi, cum de nu ne lichidaţi mai repede?!
-Avem noi alte procedee ca să terminăm cu voi! - a răspuns ofiţerul. Niciodată nu căutasem să înţeleg ce a vrut să spună. Ar fi fost prea oneşti să ne condamne la moarte şi să ne execute. Pentru mine Cristos este Omega, aşa cum mi-a fost şi Alfa! Pentru că „a trăi este Cristos şi a muri este un câştig", pe mine nu mă poate lichida nimeni, decât să-mi facă serviciul de a mă trimite acasă, „în casa Tatălui" şi cu voia Lui!
Cuvintele pe care Domnul Isus le-a spus lui Pilat aveau acum un răsunet nou pentru mine: „Mie nu-mi vorbeşti? Nu ştii că am putere să Te răstignesc şi am putere să-Ţi dau drumul?!". Dar Isus i-a răspuns: „N-ai avea nici o putere, dacă nu ţi s-ar fi dat de sus! Dar mai mare păcat are acela care Mă dă în mâinile tale!". Acelaşi Tată ceresc îngăduie şi asupra mea puterea omului, iar omul numai în acea măsură o poate folosi, cât este voia lui Dumnezeu. Şi tot aşa pot spune, că rămâne un mare păcat pe conştiinţa acelora care ne-au dat pe mâna lui Pilat, şi au lucrat la pieirea noastră! De ce? Pentru că pe de o parte au vrut să-şi făurească lor un viitor mai bun, strivind pe alţii sub picioarele lor, ca să se ridice mai sus. Pe de altă parte, au vrut să se facă prieteni cu Cezarul!
îi compătimesc mult, pentru că ei nu pot relata o istorie atât de frumoasă cu privire la noi, cum putem noi cu privire la ei. Ei nu-şi pot depăna liniştiţi şi fericiţi amintirile, aşa cum putem noi! De aceea de multe ori mă rog pentru ei, aşa cum am învăţat de la Cristos Cel Răstignit: „Tată, iartă-i, căci nu ştiu ce fac!".

Fotografii

Soţia mea scumpă a prins de veste că, dacă în pachete nu era permis să se pună scrisori, se puteau pune una-două (olografii, pe care nu ni le dădeau în mână, dar ne erau arătate preţ de câteva clipe. Nu mă aşteptasem la aşa ceva, aşa că bucuria mea a fosi nespus de mare să-i pot vedea pe cei dragi

ui mei, după atâţia ani! Am mai relatat ceva despre aceste lucruri, dar acum doresc să spun mai pe larg, pentru că nu oricine îşi poate închipui ce înseamnă, în condiţii ca ale noastre, să nu-i poţi vedea, să nu poţi vorbi ani în şir cu soţia, cu copiii.
între timp aflasem despre fiul meu cel mare că se căsătorise, şi în ce comună a primit parohie, printr-un deţinut care tocmai de acolo era proaspăt venit între noi. Dar acum, chiar şi cu aceste rare ocazii când aveam dreptul la pachet, în prima fotografie pe care am primit-o am văzut-o pe soţia mea ţinându-1 în braţe pe primul nostru nepot. Am fost atât de fericit să o văd în viaţă, dar nu mi-am putut da seama de copil, dacă e fetiţă sau băiat, şi nici ce nume poartă nu puteam şti. Mă gândeam ce bine ar fi fost să-i fi pus numele meu, Alexandru, ca să rămână amintirea numelui meu în familie, dacă nu voi mai ajunge acasă! Ulterior am aflat din scrisorile clandestine strecurate de soţia mea că este băiat şi l-au numit Sanyika (Sandei). Când am ajuns acasă, soţia mi-a povestit că şi ea îşi dorea la fel, dar n-a vrut să-i influenţeze pe tineri, ci doar s-a rugat pentru acest lucru. Ei chiar îi aleseseră alt nume, dar s-a petrecut ceva ciudat. Când tatăl copilului s-a dus să facă certificatul de naştere şi a fost întrebat ce nume îi pune, a uitat complet de cel hotărât, şi, emoţionat, a spus numele meu.
în cea de-a doua fotografie primită, l-am văzut pe Aii (Aladar), fiul meu cel mic, în smoching, şi aşa am înţeles că şi-a luat bacalaureatul. Aşa o emoţie puternică m-a cuprins, că am luat fotografia şi am sărutat-o. Gardianului i-au dat lacrimile, dar s-a grăbit să şi le ascundă, întorcându-se cu faţa în altă parte.
în a treia l-am văzut pe Imre, fiul cel mare, cu toată familia lui: soţia şi doi copii. Tot printr-o scrisoare

clandestină am aflat că al doilea copil este fetiţă, şi o cheamă Agnes (Agneta). Despre Sfânta Agneta am aflat de la un preot catolic că fusese o martiră. Când a fost dusă la eşafod, prezenţa ei era atât de copleşitoare, având o ţinută de o mare sfinţenie şi prestanţă, încât călăul a ezitat să-i taie capul. Ea s-a întors spre el şi i-a zis: „Nu întârzia! Eu am în cer un Mire care mă aşteaptă! Fă-ţi datoria!". în clipa următoare capul i-a căzut! M-am rugat pentru nepoţica mea, şi pentru noi toţi, să-L iubim pe Domnul până la moarte!

în sfârşit, în cea de-a patra fotografie şi ultima, am văzut pe soţia mea în mijloc cu nepoţii în braţe, şi-n jurul ei nora şi cei doi fii. Ce dulce odihnă a fost pentru sufletul meu să îi văd vii şi teferi şi să laud pe Domnul pentru ei!

Domnul Isus poate veni şi pe un drum ocolit

în tinereţe citisem o carte intitulată *Cristos pe drumurile Indiei.* Scria în ea despre Gandhi, marele om al Indiei, de care Dumnezeu s-a

folosit ca de o unealtă foarte bună în mâna Sa, ca să Se apropie de inima Indiei. Ori de câte ori poporul se strângea în jurul său, să-1 vadă şi să-1 asculte, Gandhi obişnuia să citeze din Biblie cuvântarea de pe Muntele Fericirilor (Matei 5). Fără să fie creştin sau predicator creştin, Gandhi îl aprecia pe Domnul Isus, iar Dumnezeu 1-a şi folosit pentru a deschide uşa pentru Evanghelie în India.

Dar eu nu-mi putusem închipui că Dumnezeu Se poate folosi de cei ce-L batjocoresc, pentru ca Sfintele Scripturi să ajungă la îndemâna sufletelor însetate. Printre alte cărţi ateiste pe care ne obligau să le citim, ca să ne reeducăm, se afla şi cartea *Biblia hazlie.* Autorul murdărea cu impertinenţă tot Cuvântul lui Dumnezeu, dar cartea aceasta a devenit cea mai citită, cu cel mai mare interes! în nici un caz pentru partea murdară din ea, ci pentru că era plină de citate biblice, care au înviorat şi-au întărit atâtea inimi dornice după Adevăr. în condiţiile noastre, n-a mai contat ambalajul în care ni se servea Cuvântul vieţii.

Dureros de regretabil a fost că autorităţile noastre au sesizat marea lor greşeală, şi au stopat citirea cărţii. Bucuria noastră mare a fost că, fie şi pe drum ocolit, Cristos Domnul venise şi umblase printre noi.

Domnul vine şi pe căi directe

Cum? In ce fel? Uneori, unora, prin revelaţia Cuvântului Său în adâncul sufletului, alteori prin fraţii mesageri ai mărturiei Sale. Poate voi fi interpretat drept bizar sau capricios,'dar tare îmi plăcea.să mă plimb în timp ce meditam, făcând paşi care să descrie o anumită literă! Era un timp când desenam litera „O" dela „Omega", unul din numele Domnului Isus. Alteori, alte litere cu care ştiam că încep anumite versete din Sfânta Scriptură.

Aşa, odată, mă îndeletniceam cu cuvântul de la Exod 3:7-8 „Am văzut asuprirea poporului Meu care este în Egipt... şi M-am pogorât ca să-1 izbăvesc". Aşteptam şi eu împlinirea acestui cuvânt, ca o promisiune scumpă a Celui ce poate izbăvi şi din închisoarea trupului şi a sufletului. Aşa cum am mărturisit până acum, robia trupească a fost mult mai uşor de suportat prin puterile harului Său, decât a fost povara păcatelor mele, atunci când mi-am recunoscut mizeria.

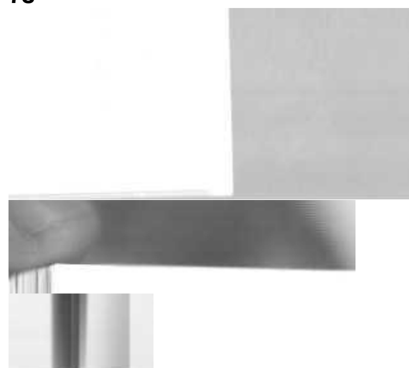
Pilda vieţii apostolului Pavel întotdeauna mi-a fost de folos: pentru el era o nespusă fericire că se putea declara robul lui Isus Cristos! Dar a avut şi încercări serioase: deşi avea darul tămăduirii, pe el însuşi nu s-a putut ajuta. De trei ori s-a rugat Domnului să-i ia ţepuşul din carne, care-1 chinuia şi-1 umilea, şi n-a fost ascultat, în schimb a învăţat să preţuiască „harul care îi este de ajuns" şi atunci a ajuns la o stare mult mai bună de eliberare şi bucurie (2 Corinteni 12:7-9).

în lupta cu păcatul, de care dorea arzător să scape, a ajuns să strige cu disperare: „O, nenorocitul de mine, cine mă va izbăvi de acest trup de moarte?!" (Romani 7:24). „Mulţumiri fie aduse" că a cunoscut şi izbăvirea, care este în puterea lui Cristos! Lupta aceasta am dus-o şi eu şi mă plimbam în temniţa mea, în dialog cu Mântuitorul meu scump, cu credinţa şi nădejdea în El la fiecare pas, la fiecare literă care o descriam pe podeaua suferinţei. După promisiunile Sale, prezenţa Sa necurmată cu noi este o realitate vie, El ne aude şi ni se face auzit. Despre Moise este scris că Domnul vorbea cu el faţă către faţă, cum vorbeşte un om cu prietenul său (Exod 33:11), iar despre Avraam este scris că a fost numit prietenul lui Dumnezeu (Iacov 2:23)!

Când eram liber, aveam Biblia, dimineaţa mă trezeam la ora 5 şi citeam şi, citind, îi ascultam glasul, iar când mă rugam îi vorbeam eu. Dar în timpul robiei mele a trebuit să mă reazem pe cuvintele: „Dar Mângâietorul, adică Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl în Numele Meu, vă va învăţa toate lucrurile şi vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu" (Ioan 14:26). Prin Cuvântul vieţii am trăit şi am hrănit şi pe alţii.

O aniversare plăcută

Providenţa cerească m-a pus în legătură cu un profesor condamnat pe 20 de ani, despre care auzisem că se adâncise mult în trăirea unei vieţi de credinţă şi că-L cunoştea pe Domnul. într-o zi, chiar în timpul meu de meditaţie, pe când mă plimbam descriind litera „L", cineva m-a întrerupt, ca să-mi spună că în ziua aceea profesorul împlinea 15 ani de detenţie, îndată mi-a venit gândul să mă duc să-1 felicit. L-am găsit într-o cameră cu bolnavi, privind tăcut prin fereastra dinspre curte. L-am întrebat:
-Astăzi împliniţi 15 ani de detenţie, domnule profesor?
- Da, aşa este.
- Atunci, eu nu vă urez, după obicei, „eliberare cât mai grabnică", ci vă fericesc cu cuvintele Măriei, cu care a răspuns îngerului care i-a adus vestea cea bună: „Facă-mi-se după Cuvântul tău"! Aşa să vă facă Domnul cum este mai bine, şi să vă ţină aici cât este voia Lui „cea bună, plăcută şi desăvârşită"!
- Vă mulţumesc din toată inima! - mi-a răspuns. Dumnezeu mi-a confirmat credinţa prin ceea ce mi-aţi spus. Exact cuvintele acestea mi-au dat tărie în cei 15 ani şi niciodată n-am fost necăjit, nici supărat că aceasta a fost voia lui Dumnezeu cu viata mea! Sunt convins că raţiunea lui Dumnezeu este superioară raţiunii mele şi El mă iubeşte îndeajuns ca să-mi vrea binele suprem!

Peste câtva timp, toii cei care-1 cunoşteam pe profesor ne-am bucurat să auzim că a fost scutii de muncă. Nu ne puteam gândi la altceva decât că îl vor elibera. Eu mi-ani luat rămas bun de la el cu cuvintele la care meditasem în acea zi: „Numai inima care se sprijină pe Cuvânt nu va suferi decepţii amare". Au fost nişte vorbe foarte potrivite, pentru că nu pentru eliberare fusese reţinut, ci ca să dea o nouă declaraţie. A mai rămas încă un an în detenţie, dar tot atât de senin şi liniştit!

Problema ţigărilor

Printre deţinuţi, ţigara era valuta forte. Cine avea ţigări, putea obţine orice de la tovarăşii săi care erau fumători. Aceştia făceau orice în schimbul ţigărilor: îşi cedau şi raţia de mâncare, prestau orice muncă sau făceau schimbul de pază de noapte.
Când mi s-a dictat cuprinsul cărţii poştale prin care aveam voie să cerem pachet, era prevăzut un număr de 400 de ţigări. Aşa, vrând-nevrând, am cerut şi eu ţigări şi am avut avantaje prin ele. Dar Dumnezeu a judecat în mine acest lucru, şi atunci m-am hotărât categoric să nu mai practic această exploatare asupra colegilor mei, mai înrobiţi de patimile lor decât de închisoare. Cu prima carte poştală am scris că nu doresc ţigări, dar familia s-a ţinut de linia oficială şi mi-a trimis. De aruncat nu le-am putut arunca, dar nici nu le-am folosit în schimbul serviciilor, iar familiei am scris apăsat să nu-mi mai pună ţigări în pachet.

Tu nu ştii să urăşti!

Odată, unii dintre tovarăşii mei de suferinţă mi-au spus:
- Ne eşti drag, dar un lucru nu suferim la tine: tu nu poţi să urăşti!

- Nici nu vreau, pentru că slujesc pe Dumnezeul care este Dragoste! am răspuns.
Ei ar fi vrut să am şi eu, ca şi ei, aceleaşi sentimente de ură şi răzbunare faţă de gardieni, conducerea închisorii, etc. Dar le-am atras atenţia că eu am învăţat de la Domnul Isus: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri". Ei, însă, n-au fost de acord cu acest principiu, dar nici eu nu mi l-am schimbat! Dumnezeul dragostei îmi hrănea sufletul cu dragoste! N-aş fi putut urî pe nimeni, nici măcar pe cei care ne dăduseră pe mâna asupritorilor! Cum să urăsc uneltele atât de bune pentru împlinirea unui plan atât de bun al lui Dumnezeu, pentru sfinţirea mea şi slujirea altora?!
Multe discuţii aprinse au avut loc între deţinuţi, multe contradicţii şi dileme. Mi-am adus aminte ce ingenios a rezolvat apostolul Pavel

posibilitatea de a se muta acasă la Domnul şi aceea de a rămânea cu fraţii pentru înaintarea lor în credinţă, a ales ceea ce a fost „mai de trebuinţă"!
în toate căile Sale, Dumnezeu ştie şi ne face parte exact de ceea ce este mai de trebuinţă pentru noi! Am fost considerat nebun printre deţinuţi, când am spus că n-aş accepta niciodată oferta eliberării cu preţul de a părăsi ţara. N-aş schimba, cu nici un chip, robia mea cu averea tuturor miliardarilor din America. Ceea ce am primit eu însutit pentru tot ce am lăsat pentru Cristos este un câştig de o valoare nepieritoare. Cu toate acestea, nu sunt nici ultra-patriot, nici fanatic religios! Sunt lucid, conştient şi fericit că singurul sens al vieţii mele este să-L iubesc şi să-L ascult pe Domnul! „Eu sunt Cel ce sunt" a spus El lui Moise, când i-a vorbit din rugul care ardea şi nu se mistuia, şi aceeaşi realitate vie, puternică, desăvârşită este şi pentru mine.
„Tată, să fie toţi una"...
Ştim că în rugăciunea Sa de Mare Preot, Domnul Isus Cristos a spus de cinci ori aceste cuvinte privitoare la unitatea urmaşilor Săi. Rugăciunea Sa atât de arzătoare n-a putut decât să fie ascultată, aşa că unitatea credincioşilor este împlinită de Dumnezeu şi suntem chemaţi la ea prin credinţă.
Odată, am ascultat la radio o pildă cu tâlc. într-o zi de iarnă geroasă, un creştin s-a întrebat de ce lasă Dumnezeu pe lume o vreme atât de cumplită. Drept răspuns, Domnul 1-a condus la fereastra unei case, să privească înăuntru. Acolo a văzut mulţi preoţi, de multe confesiuni şi din mai multe părţi, stând la masă şi conversând paşnic, pentru că viforul îi strânsese la un loc. Cam aşa am păţit şi noi.
A venit un prilej să aud cum se ruga un preot catolic: „Duhule al lui Cristos sfinţeşte-mă, sânge al lui Cristos curăţeşte-mă, Mântuitorule Cristos fii cu mine în ceasul morţii şi mă ia la Tine!".
- Ce fel de rugăciune este aceasta? - am întrebat.
- Este rugăciunea lui Ignaţiu de Loyola.
- Frumoasă rugăciune v-a învăţat Ignaţiu de Loyola, întemeietorul ordinului călugăresc iezuit. Ei, aflaţi că l-am iertat că a prigonit atât de crunt pe reformaţii noştri. îl înţeleg, pentru că el, fiind convins că reformaţii merg în iad, a vrut să-i întoarcă în rai chiar şi cu forţa! Dacă îl voi întâlni în rai, am să-1 îmbrăţişez!
Preoţii catolici m-au ascultat zâmbind şi s-au oferit cu toată bunăvoinţa să mă înveţe şi rugăciunea lui Tom£ d'Aquino: „Doamne,

vreau ceea ce vrei Tu, vreau pentru că vrei Tu, vreau aşa cum vrei Tu, vreau până când vrei Tu!". M-au agreat şi mai mult când le-am cerut să-mi vorbească din istoria sfinţilor martiri veneraţi de ei, dar care mie îmi întărea credinţa şi-mi delecta sufletul.
De atunci s-au apropiat de mine şi ascultau Cuvântul din Sfânta Scriptură care-mi vorbea mie în ziua respectivă. Li s-a părut că eu cunosc mai bine Biblia decât rugăciunile sfinţilor şi le plăcea să le citez versete pline de lumina Adevărului, să-mi ceară explicaţii şi să asculte uimiţi. O fraternitate veritabilă s-a făcut între noi, de asemenea şi cu călugării lor, dar mai ales cu călugării ortodocşi, care dovedeau multă seriozitate în râvna Evangheliei. Cu baptiştii şi cu Creştinii după Evanghelie ne-am putut uni în totul. Oricine purta cu adevărat chipul lui Cristos şi din El îşi făcuse ţinta, a ajuns să cunoască puterea unităţii, renunţând la diviziuni şi

dezbinări. Efeseni 4:13 ne-a fost o călăuză ideală: „Până vom ajunge toţi la unirea credinţei şi a cunoştinţei Fiului lui Dumnezeu". Numai cu iehoviştii n-am realizat nimic, pentru că ei nu aveau nimic cu nimeni!

Reducerea pedepsei iehoviştilor

într-o zi ne-am trezit cu iehoviştii nespus de fericiţi, pentru că pedepsele lor până la 10 ani fuseseră reduse la 6 ani. Această veste 1-a descumpănit şi 1-a tulburat pe Papp Anti, care a venit şi mi-a spus:

- Hai să scriem şi noi o cerere de reducere a pedepsei, căci dacă mi s-ar reduce şi mie măcar la 10 ani, aş putea spera la un decret de graţiere. Şi chiar dacă ar trebui să-i executăm, aş fi mai liniştit să ştiu că am în faţă numai 10 ani. în schimb, cu cei 20 de ani ai noştri nu vom benefi-cia vreodată nici de graţiere, nici nu vom rezista până la capăt, şi asta mă doboară!

Atunci mi-a venit în minte Cuvântul: „Nimic nu împiedică pe Domnul să dea izbăvire printr-un mic număr ca şi printr-un mare număr" (1 Sam. 14:6), şi i l-am spus, adăugând:

-Tu fă cerere dacă vrei, eu nu fac! Eu aştept de la Domnul eliberarea şi n-am de cerut nimic de la cei care ne-au condamnat.

N-a făcut fratele meu Papp Anti nici o cerere, după aceste cuvinte, iar când a venit clipa eliberării noastre, mi-a spus:

- Dumnezeu a onorat credinţa ta! O, de-aş fi crezut şi eu ca tine!

Un fost colonel se întâlneşte cu Domnul

Chiar ne pregăteam să plecăm la lucru, când un fost colonel din brigada noastră îmi spune:

76

- Ştiţi ce v-aş ruga? Acum nu mai avem printre noi nici un preot ortodox la care să apelez, de aceea vă rog pe dumneavoastră să-mi vorbiţi despre evenimentele din Săptămâna Mare, căci, iată, se apropie

Pastele!

- Cu dragă inimă, domnule colonel! Să ieşim împreună la muncă şi pe drum vom putea vorbi, şi la dus şi la întors.

Aşa s-a şi întâmplat. I-am relatat amănunţit toate lucrurile din Săptămâna Patimilor, dar împreună cu sensul lor spiritual, şi cu folosul lor spre mântuirea noastră. Deodată, colonelul îmi spuse:

- Domnule, mie încă nu mi-a vorbit nimeni aşa! Am ştiut doar că mi se spunea o istorie. Dar acum, în timp ce vă ascult, se mişcă ceva în sufletul meu şi tot lăuntrul meu spune: acesta este adevărul! Oh, cât am mai batjocorit-o pe soţia mea când o vedeam rugându-se sau plecând la biserică! Acum înţeleg pentru ce a trebuit să ajung aici, ca să-L cunosc şi eu pe Domnul Isus Cristos!

- Dacă numai pentru ca să aud ce-mi spuneţi a trebuit să fiu condamnat pe 20 de ani şi să sufăr ce-am suferit, a meritat, dar slăvit să fie Domnul că şi alţii au mai spus aşa! - am răspuns fericit.

Un prigonitor neîmblânzit

Odată, când ne duceau la muncă, ne târâm paşii cu foamea din noi, în coloană, iar eu mergeam în ultimul rând, alături de un frate bătrân din Oastea Domnului.

-Aşa se poartă cu noi, ca faraon cu evreii în Egipt, am zis eu fratelui. Dar comandantul nostru, care călărea pe cal fără zgomot în urma noastră, a auzit şi s-a înfuriat aşa de tare, încât era gata să treacă cu calul peste mine. Abia am putut să sar într-o parte, când am simţit suflarea calului deasupra capului meu.

- Ce-i cu faraonul? - mă întrebă furios.

- Adevărat, aşa am spus, că vă purtaţi cu noi ca faraon cu poporul evreu în Egipt şi ne bateţi ca să facem norma! i-am răspuns.

N-a zis nimic, a plecat mai departe, dar îmi pregătea riposta. A prins ocazia şi a găsit modul să mă umilească după cum i-a plăcut lui mai mult. A intrat printre rânduri între deţinuţi, m-a prins zdravăn de ureche, şi aşa m-a scos cu capul meu cărunt afară dintre ceilalţi, răstindu-se la mine:

- De ce nu pui mâna mă, să-i ajuţi pe cei ce vă cară mâncarea?! Nu vezi că abia pot să treacă peste canalul de irigaţie?!

- Nu fac parte din grupa de serviciu astăzi! am răspuns liniştit. Şi-n inima mea eram plin de bucurie că am putut să suport smerirea cu

smerenie, după chipul Domnului meu! El nici n-a lăsat fără rod durerea mea! Un tânăr deţinut mi-a mărturisit, ulterior, că atitudinea mea i-a pregătit drumul spre Cristos. Atât de bine am fost învrednicit să-L pot reprezenta pe El, încât tânărul s-a convins că tot ce vorbisem din Cuvânt era adevărat! Şi de atunci asculta cu şi mai mare sete şi se adâncea în harul lui Dumnezeu!

Cu altă ocazie, acelaşi comandant mă urmărea la culesul porumbului şi venea tot pe rândul meu. A fost deosebit de satisfăcut că a găsit câţiva ştiuleţi în urma mea şi m-a pedepsit cu izolarea. Dar n-am stat acolo decât 2-3 zile, pentru că era mai mare nevoie de braţe de muncă decât de pedeapsă la izolator.

Ultima dată am schimbat o vorbă cu el înainte cu câteva săptămâni de a mă elibera. Din turela de observaţie a strigat batjocoritor la mine:

- Mă, tot popă eşti?
- Până la moarte voi fi preot şi voi fi şi după moarte! (Aceasta am spus-o pe baza cuvântului din Apocalipsa 7:14-15.)

A tăcut faţă de mine pentru totdeauna, dar eu voi lăuda şi voi sluji pe Domnul cât voi trăi. Dumnezeu să se îndure de sufletul lui şi să-i dea în dar credinţa şi pacea mea!

Un altul care se îmblânzeşte

Afară de pedeapsa cu izolarea, una din regulile cele mai de temut ale lagărelor de muncă forţată era bătaia la poartă. Deţinuţii care erau notaţi în cursul zilei de lucru că nu şi-au îndeplinit norma erau opriţi seara la intrarea pe poartă. Acolo, erau dezbrăcaţi la pielea goală, culcaţi pe burtă, acoperiţi pe partea dorsală cu un cearşaf ud, ca să nu plesnească pielea, şi erau bătuţi cu bastonul de cauciuc. Printre executorii acestei barbarii era vestit un plutonier major, care mai că nu se sufoca în zelul său de a bate cât mai crunt.

O dată, într-o zi de iarnă, am fost scoşi să tăiem cu fierăstrăul nişte salcâmi. Tocmai acest plutonier-major apăru în preajma mea, mă ţintui cu privirea şi, din curiozitate, mă întrebă:

- Ce condamnare ai?
- Douăzeci de ani, am răspuns.
- Pentru ce?
- întrebaţi-mă, mai bine, pentru Cine? Pentru că eu sunt aici pentru Isus Cristos, Mântuitorul lumii!
- Cine este Cristos şi ce e aia Mântuitor?
- Este Acela care te poate ferici pentru viaţa de acum şi pentru cea viitoare. Eu L-am propovăduit pe El şi de aceea am pierdut tot ce am

avut: libertate, cămin, familie, dar nu mi L-a putut lua nimeni pe El! El a rămas şi este aici cu mine, şi mă face atât de fericit, încât paguba mea este dobândă şi bucuria mea o fântână nesecată. El îmi ocroteşte şi familia, şi siguranţa pe care o am în El nu mi-o poate nici da, nici lua
nimeni!

Am continuat să-i vorbesc despre Domnul şi despre experienţele mele cu El, iar el asculta uluit. A uitat de timp, a uitat că păzeşte nişte robi chinuiţi, a uitat că trebuie să fie rău! Eu însumi, captivat de ceea ce spuneam, am lăsat din mână fierăstrăul, orele treceau cu iuţeală, şi bieţii deţinuţi, scăpaţi din vedere, s-au tolănit pe jos ca nişte gâşte bolnave, profitând de acest dulce răgaz neaşteptat!

De atunci, omul acela s-a purtat cu mine cu respect, şi când se întâmpla să ajung la percheziţie sub ochii lui, bineînţeles, dezbrăcat până la piele, nu se atingea de mine, ci îmi făcea semn să

trec mai departe. Numai Domnul Isus a putut să îmblânzească această fiară sălbatică, prin mărturia Numelui Său!
Şi acum în libertate când retrăiesc aceste lucruri, mă simt atât de plin de o sfântă satisfacţie, încât parcă aş dori să mă duc înapoi la închisoare. Sunt încredinţat că, dacă Domnul mi-ar cere asta, aş fi gata, prin puterea harului Său cel preţios! Rugăciunea mea este ca oriunde, fie rob, fie slobod, să slujesc de laudă slavei Sale fără sfârşit!

„Văd patru bărbaţi umblând slobozi..." (Daniel 3:25)

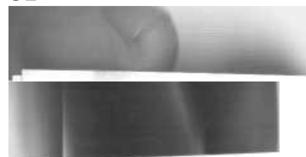
S-a întâmplat că, într-o vreme de răgaz, trei deţinuţi, inclusiv eu, ne plimbam prin curtea coloniei de muncă, chiar în dreptul porţii de sârmă ghimpată. Le împărtăşeam ceva din Cuvântul Sfintelor Scripturi, iar ei ascultau cu inimi deschise şi ne simţeam bine.
- Vedeţi, le-am spus, dacă paznicii noştri de pe turn ar avea acum ochi buni, privind la noi ar putea spune ca împăratul Nebucadneţar, că nu se văd trei oameni umblând, ci patru, pentru că Domnul Isus este cu noi.
Au prins bine sensul şi ei, şi s-au bucurat. Adevărul ne făcea slobozi şi trăiam mai fericiţi decât cei ce ne închiseseră şi ne păzeau.

3-9 ianuarie 1964

Neuitată şi binecuvântată îmi va fi amintirea acestor zile!
Dar iată mai întâi antecedentele: în toamna anului 1963 au adus în lagărul nostru de la Grădina 100 de deţinuţi noi. Pe cât de noi erau la Grădina, pe atât de învechiţi erau ca deţinuţi. Erau oameni cu ani grei

de detenţie, slabi, istoviţi, incapabili de muncă. Ne uitam la ei ca la nişte umbre şi îi admiram cât de mult se solidarizaseră. Nu erau în stare să manifeste vreo rezistenţă, singurul lor act de împotrivire, pe drept, era că nu acceptau să lucreze.
Aflaseră ei că, în raport cu condiţiile politice de afară, se mai îndulcise cât de cât tratamentul din închisoare şi ca atare nu se mai aplica bătaia ca metodă de constrângere la muncă. Adevărul era că nici nu puteau ţine sapa în mâini, iar când erau scoşi la aer, la plimbarea de jumătate de oră, şi se ordona pas alergător, ei porneau din loc cu paşi înceţi şi nesiguri. La orice întrebare toţi răspundeau în acelaşi fel, refrenul lor era: „Nu pot". De aceea li s-a aplicat regim de închisoare şi nu de lagăr. I-au închis într-o baracă aparte, strict păzită, iar orice comunicare cu ei era interzisă. Până şi la WC erau duşi la alte ore, ca să fie cât mai izolaţi. în schimb, noi ceilalţi, care eram „capabili" de muncă, în puţinul timp liber ne puteam mişca şi vizita unii pe alţii, de la o baracă la alta. Baraca lor era vecină cu cabinetul sanitar. Aşa a răsărit peste noi Anul Nou 1964. Cu prilejul acesta de sărbătoare, doi preoţi catolici au dorit neapărat să se furişeze la baraca interzisă să-i ureze de bine unui coleg de-al lor. Au fost observaţi şi au primit cinci zile de izolare.
în dimineaţa zilei de 3 ianuarie m-am rugat fierbinte Domnului şi am zis: „Doamne, ce Cuvânt îmi dai pentru astăzi?". Atunci mi-a răsunat în conştiinţă textul următor: „Şi acum, iată că, împins de Duhul, mă duc la Ierusalim, fără să ştiu ce mi se va întâmpla acolo. Numai Duhul Sfânt mă înştiinţează din cetate în cetate că mă aşteaptă lanţuri şi necazuri. Dar eu nu ţin numaidecât la viaţa mea, ca şi cum mi-ar fi scumpă, ci vreau numai să sfârşesc cu bucurie calea şi slujba pe care am primit-o de la Domnul Isus, ca să vestesc Evanghelia harului lui Dumnezeu" (Fapte 20:22-24).
Aceste cuvinte mi-au umplut inima de bucurie şi m-am hotărât să transmit acest mesaj sfânt fratelui meu Karczagi Sanyi, care şi el se afla în baraca interzisă, a celor mai slabi ca noi. Eu nu voi merge să fac o urare tradiţională, ci să întăresc pe fratele meu prin Cuvântul lui Dumnezeu! M-am uitat prin curte, şi în lumina încă slabă a dimineţii mi s-a părut că nu văd nici un gardian. Aşa am pornit spre baracă şi am ciocănit uşor la fereastră chemându-1 pe fratele. Am reuşit să-i spun Cuvântul şi câteva vorbe de îmbărbătare, când un deţinut îmi făcu semn că vin „caraleii".
Atunci am luat-o din loc încetişor, îndreptându-mă spre cabinetul sanitar, cu gândul că-i pot deruta cumva, ca şi cum, de fapt, acolo voiam să ajung. Abia am făcut câţiva paşi şi am auzit în urma mea pe gardian spunându-i ofiţerului de serviciu:

- A pornit.
- Lasă-1, a răspuns ofiţerul calm.
Ei, mă gândeam, acum ori am scăpat, ori se joacă cu mine ca pisica cu şoarecele! în clipa următoare am auzit:
- Stai!
Am luat poziţia de drepţi şi am aşteptat. Când au ajuns lângă mine, gardianul mă întrebă:
- Ce-ai vorbit acolo? Că vin americanii?
- Nu! Am spus fratelui meu ce am primit astăzi de la Dumnezeu!
- Ce e aia că ai primit şi ce ai primit?
Atunci, numai bine, i-am spus cuvânt cu cuvânt textul Sfintei Scripturi şi tot ce a mai fost pentru întărirea credinţei!
- Vino cu noi!
Acum mă duceau ei la cabinetul medical, ca să fiu testat dacă rezist la frig mai multe zile de izolare, căci nu erau interesaţi să piardă o mână de lucru.
La cabinet, medicul sanitar m-a chestionat după regulă:
- Ce-ai făcut?
I-am spus şi lui totul, întocmai ca şi gardienilor.
- Pentru ce ai fost condamnat?
- Pentru activitate religioasă.
- Atunci de ce continui să faci acelaşi lucru?! Nu te gândeşti că referatul pe care ţi-1 fac acum ţi se ataşează la dosar şi nu poţi decât să-ţi îngreunezi situaţia?!
- Eu mă gândesc altfel, pentru că ştiu că „toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce-L iubesc pe Dumnezeu"! Şi dacă va fi aşa cum ziceţi dumneavoastră, înseamnă că asta îmi va fi de folos!
(Romani 8:28)
Acest răspuns 1-a enervat rău şi a semnat furios foaia de trimitere la izolare. Am mai spus în cele de mai înainte ce însemna izolarea, ce groază şi spaimă era pentru deţinuţi: două zile fără mâncare, doar o jumătate de cană de apă cu sare, a treia zi o raţie mică de mâncare, şi în ordinea aceasta se repetau lucrurile; apoi, încăperea era mică, rece, umedă, complet fără lumină, n-aveai voie să stai jos, iar pentru noapte primeai o rogojină subţire şi o pătură. Drept pernă la căpătâi, eu îmi puneam bocancii. M-au pedepsit la şase zile!
De la cabinetul medical m-au dus şi m-au predat ofiţerului răspunzător cu camera de izolare. Acolo iarăşi mi s-au luat datele personale şi am fost întrebat ce am făcut. Mă bucuram în sinea mea că, repetându-le istoria, Cuvântul lui Dumnezeu răsuna în urechile lor. în final, mi-a întins o foaie albă, care ziceau că este procesul verbal, s-o

semnez. Am rămas uluit şi am şovăit să semnez, dar ofiţerul mi-a impus, cu promisiunea că va fi scris conform celor petrecute. N-avea rost să mă opun, am semnat. Nu ştiu nici astăzi ce-au scris acolo, dar Dumnezeu ştie! Apoi gardianul m-a luat în primire, ca să mă conducă la izolare. Dar nu se mai putea spune că aceea era izolare, căci era plină cu încă alţi cinci pedepsiţi. înainte de a închide uşa după mine, gardianul mă întrebă maliţios:
- Şi acuma te bucuri?
- Da, mă bucur pentru că aşa este scris: „Bucuraţi-vă în Domnul"!
- Sunt curios să văd ce domn ai tu!
- îl veţi vedea şi dumneavoastră!
-Auziţi ce zice popa ăsta, că mi-L arată pe Cristos!
- Eu n-am spus că vi-L arăt, ci spun că-L veţi vedea în faţa scaunului Său de judecată, înaintea

căruia toţi vor ajunge!
Odată uşa închisă, toţi ceilalţi au fost curioşi să ştie cu ce m-am făcut vinovat. Alt prilej bun şi plăcut să vestesc Evanghelia, cu har şi cu bucurie! Seara au mai scos doi dintre noi şi am rămas doar în compania celor doi preoţi catolici, dar eram bucuros că în ziua următoare rămân singur şi pot petrece şi medita în voie, cu Domnul! într-adevăr, El mi-a făcut parte de un mănunchi bogat şi variat de gânduri, care m-au zidit: am cugetat asupra magilor din Răsărit, asupra lui Ioan Botezătorul şi la urmă în legătură cu nunta din Cana Galileii.
Mi-am adus aminte de vremurile dinainte de arestare, cum, ori de câte ori mă întâlneam cu fraţi trişti şi abătuţi, îmi părea rău şi mereu le spuneam:
- Dacă noi am crede cu adevărat, am trăi ca într-o necurmată nuntă! N-a spus Domnul nostru: „Pot posti nuntaşii câtă vreme Mirele este cu ei"? N-a promis El: „Şi iată că Eu sunt cu voi în toate zilele"?! După învierea Sa, înălţarea Sa şi coborârea Duhului Sfânt, experienţa bucuriei ar trebui să fie o realitate în viaţa fiecărui credincios!
Dar în noaptea care urma acestei prime zile de însingurare la fiecare izolare, nu puteam să dorm. Parcă patul de ciment cu rogojina se dovedea a fi prea tare, iar perna de bocanci nu era deloc comfortabilă. M-am întors de pe o parte pe alta, până când mi-am adus aminte că Domnul are să-mi spună ceva! Câte nopţi a petrecut Domnul Isus în rugăciune şi câte binecuvântări au curs din aceasta! Umple-mi inima, Doamne, şi vorbeşte, căci robul Tău ascultă!
Atunci, glasul Duhului s-a făcut auzit în cugetul meu: „Tu te-ai socotit doar nuntaş, atât ai înţeles până acum? Tu eşti din casa lui Dumnezeu, tu eşti mădular în Trupul lui Cristos, tu eşti Mireasa Mirelui veşnic! Poate fi viaţa cu El mai puţin decât o nuntă fericită?! Şi dacă
82
acum nunta se petrece pe pământ, la casa Miresei, vine vremea să-Şi ia Mireasa la casa Tatălui, şi acolo nu va avea sfârşit!".
Când am înţeles revelaţia, am început să plâng de fericire şi, cum stăteam culcat pe piatra rece, pe spate, lacrimile mi-au inundat faţa. Nu există cuvinte care să poată spune ceva cât de puţin din trăirea aceea în lumina prezenţei slavei lui Dumnezeu!
Dimineaţa, după deşteptare, fratele Papp Anti a reuşit să se furişeze până la uşa camerei de izolare şi cu sufletul la gură mă întrebă:
- Cum te simţi, Sănducule dragă?
— Ştii cum, Anti, ca o mireasă fericită alături de Mirele ei, la praznicul
de nuntă!
Dar Anti a şi dispărut, să nu care cumva să ajungă şi el cu mine în odaia de nuntă! Iar eu am petrecut cu bine şase zile de pedeapsă şi m-am putut întoarce cu zâmbetul neşters între tovarăşii mei de robie, care mă compătimeau, pentru că aşa multe zile nu stătuse încă nimeni la izolare! Ba încă am putut să confirm tuturor adevărul neclintit al cuvintelor apostolului Pavel: „Pot totul în Cristos, care mă întăreşte"! Dumnezeu a făcut pentru mine, din izolare, care era spaima spaimelor, izvor minunat al puterii lui Cristos Cel Viu! II slăvesc pe El şi binecuvântez pe cei ce m-au băgat acolo!
Cei credincioşi s-au întărit în credinţă prin cele petrecute, iar cei necredincioşi tăceau şi se minunau. Nu mai puţin m-am minunat eu însumi, de binecuvântările ascunse în Cristos Domnul!

Una cu hoţul

într-o dimineaţă m-am trezit în gălăgia unor discuţii aprinse, stârnite de faptul că un deţinut furase din alimentele altui deţinut! Hoţul pusese mâna pe o bucată de slănină din rezervele din pachetul cuiva, şi a fost observat pe când o tăia felii şi o mânca. Toţi comentau revoltaţi şi-1 dispreţuiau pe vinovat, pe care-1 ajunsese părerea de rău şi stătea în tot acest timp pe patul său, ruşinat şi zdrobit.
Şi deodată, aşa cum stăteam şi-1 priveam, aud glasul Duhului în cuget: „Şi tu eşti de vină că omul acesta a ajuns să fure. Dacă i-ai fi dat din mâncarea ta, poate n-ar fi tânjit atât de mult să-şi potolească foamea înjosindu-se în felul acesta. Ai uitat şi tu, ca şi ceilalţi, că zilele trecute i s-a furat tot pachetul cu mâncare, în timp ce era la lucru?! Atunci toţi l-aţi compătimit, acum îl judecaţi!".
Sub povara acestei drepte acuzaţii, am luat o bucată de slănină şi câteva prăjiturele din

pachetul meu, m-am aşezat lângă el şi i le-am întins. S-a uitat bănuitor la mine şi s-a ferit într-o parte. Dar când i-am
83
mărturisit judecata lui Dumnezeu ce se petrecuse în inima mea, bănuielile i s-au spulberat şi a început să plângă. Printre lacrimi mi-a spus:
- Până acum ţi-am ascultat cuvintele cu multă neîncredere, dar acum m-am convins că spui şi trăieşti adevărul! îţi mulţumesc că m-ai făcut să simt dragostea!
Când au aflat ceilalţi ce am făcut, unii m-au judecat că m-am alăturat unui hoţ încurajându-1, alţii că am profitat de un moment de slăbiciune ca să convertesc un om. Cei credincioşi au înţeles şi au fost puşi pe gânduri cu privire la ei înşişi, iar eu las pe seama lui Dumnezeu să califice această faptă la judecată, căci El este şi dreptate şi dragoste! El nu-şi întoarce faţa de la un păcătos care se pocăieşte! „Căci n-am venit să chem la pocăinţă pe cei neprihăniţi, ci pe cei păcătoşi" (Matei 9:13).

Şi eu am furat odată!

Era să uit că şi eu am furat odată! Foamea care stăpânea peste noi era aşa de chinuitoare, încât mâneam orice găseam, oricât de crud, oricât de murdar!
Odată, am fost duşi pe întinsul unor hectare întregi, la cules de mazăre verde. Acolo înfulecam din greu mazăre crudă şi reuşeam să ne simţim sătui. Oricâte tone am fi cules, noi deţinuţii nu vedeam iarna decât câteva boabe uscate plutind în ciorbă.
într-o noapte m-am sculat să ies la WC, şi, cum am coborât din patul de sus, am zărit opt-zece boabe de mazăre uscată, pe jos, lângă hainele unui deţinut. M-am repezit la ele şi le-am băgat în gură, aşa murdare de pământ cum erau. Nici prin minte nu mi-a trecut că ar fi fost cinstit să le dau înapoi celui ce le pierduse din buzunar, mai ales că îmi dăduse şi mie din ele, cu o zi înainte.
Aşa că a fost foarte nedrept că am luat boabele de jos, dar n-am avut tăria să mă confesez şi nici n-am fost prins asupra faptului. Am plâns înaintea Domnului şi am cerut iertare, dar acum regret mult că nu mai pot repara aici pe pământ acest gest. Am putut să mă conving cât este de adevărat Cuvântul: „Nu este nici o deosebire" (Romani 3:22-23). Nu sunt mai bun decât alţii! Port şi eu în mine rădăcina tuturor păcatelor, numai harul lui Dumnezeu a făcut ca această rădăcină să nu se dezvolte, prin puterea crucii lui Cristos!

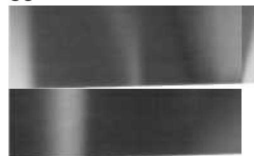
Bate vânt de libertate

în sufletul unui rob trăieşte fără încetare dorul după eliberare. Orice izvor îi este o sursă din care să-şi făurească speranţe noi, chiar dacă e
84
atras din miraj în miraj. în ce mă priveşte, nu m-am angajat nicidecum în cursa aceasta şi am fost ferit de amarul deziluziilor şi de suferinţele
depresiilor.
Dar în primăvara lui 1964, deţinuţii care lucrau în ateliere speciale în afara coloniilor noastre de muncă forţată, împreună cu muncitorii civili, ne-au adus ziare primite de la aceştia, în care se putea citi clar că până la 23 august toţi deţinuţii politici vor fi eliberaţi. Acum şi eu m-am lăsat convins, căci era negru pe alb.
în schimb, toţi supraveghetorii noştri, de la mic la mare, încercau să ţină secret acest lucru. Şi, cum bătaia era deja de o bună bucată de vreme interzisă, vântul eliberării a influenţat mult indisciplina unora, precum şi scăderea simţitoare a ritmului muncii. Ne-au promis de toate, numai să lucrăm cu sârg: pachete lunare, nu numai de 5 kg ca până acum, pe care multe din ele nici nu le primisem, căci le returnau din orice motiv, ci chiar de 10 kg.
Aceasta însă a stârnit reacţii între oameni, care ştiau prea bine cât de greu o duceau cei de acasă şi că multe familii n-ar fi fost în stare să
trimită pachete de 10 kg.
- Nu de pachete să ne vorbiţi, domnule comandant, ci de eliberare!
au ridicat glasul unii deţinuţi.
- Despre aşa ceva nici vorbă! a fost răspunsul. De unde vă vin
ideile astea?!
- Vreţi să vă arătăm ziarul?! au strigat oamenii.

- Eu nu pot să vorbesc decât despre ceea ce am ordin! — a mai zis
ofiţerul, şi a plecat.
Au mai trecut câteva săptămâni bune până când, în sfârşit, o dată am fost adunaţi, în timp ce lucram pe câmp, toţi deţinuţii din colonie şi ni s-a comunicat oficial că până la 23 august orice deţinut va fi eliberat, indiferent pentru ce şi pentru cât timp a fost condamnat! Chiar dacă ştiam acest lucru, ne-am bucurat nespus de mult să auzim confirmarea
oficială.
De acum, lunile care ne mai rămăseseră le-am parcurs într-o fericită speranţă reală şi o aşteptare sigură! în curând vom fi, totuşi, oameni liberi! Fratele Papp Anti a prins prilejul să-mi spună:
- Frate Sândor, Dumnezeu ţi-a onorat credinţa şi a dovedit că poate lucra cu multul ca şi cu puţinul!

Planuri şi dorinţe

Gândul eliberării a început să-mi acapareze mintea şi, vrând-nevrând, am întrezărit tot felul de preocupări viitoare. De fapt,

Domnul este Suveran, iar eu nu ştiu ce plan va avea cu mine... După inima mea, aş fi dorit să ajung într-o localitate cunoscută, unde să găsesc un popor însetat după Evanghelie. A fost un vis, un dor, pe care Dumnezeu mi 1-a împlinit.
Apoi, mi-am revizuit inima în legătură cu dărnicia şi mi-am propus ca, ajuns din deţinut om liber, să nu fiu niciodată robul banului, ci să dau cât mai mult din ce voi avea. Acest har se alătură celui care mi s-a dat, nu numai să cred în Cristos, ci să şi sufăr pentru El (Filipeni 1:29). Luther a spus că este un mare har când cineva moare cu credinţa în Cristos, dar este şi mai mare har când cineva moare pentru credinţa în Cristos! Pe temeiul acestui adevăr, puteam să spun şi eu că voi avea un mare har să fiu liber, dar a fost un har şi mai mare că am fost rob! Pentru mine ar fi fost o pedeapsă mai grea să fi fost exclus din rândul fraţilor condamnaţi la suferinţă! Datorez mulţumire şi slavă lui Dumnezeu pentru cei 20 de ani de condamnare, din care am executat şase într-un fel, iar restul continuu să-i execut în alt fel. Căci, fără să fiu la închisoare (acum când scriu), sunt lipsit de drepturile mele, lăsat la marginea societăţii, n-am primit nici un post de paroh plin, ci doar de suplinitor, şi acest lucra îl recunoaşte şi căpetenia oficială a confesiunii noastre. L-a început m-am necăjit, dar n-am rămas subjugat de starea aceasta, ci am slăvit pe Dumnezeu pentru toate, şi aşa vreau să mor! Charles Studd a avut dreptate când a zis: „Dacă Isus Cristos este Dumnezeu şi El a murit pentru mine, nu există nici o jertfă din partea mea care să fie prea mare pentru El"!
Fratele meu iubit Visky Feri, care mă cunoaşte cel mai bine, mi-a spus odată: „Sanyi (Sandule), tu eşti omul care şi în rai vei avea regretul că nu poţi să suferi pentru Domnul!". Oricât sună de fin ironia nevinovată a fratelui meu, eu ştiu ce influenţă copleşitoare a avut întotdeauna asupra mea martiriul primilor creştini. De exemplu, am auzit istoria care s-a petrecut, nu ştiu în vremea cărui cezar roman prigonitor, care a turnat ulei pe suprafaţa unui lac, i-a dat foc, şi a poruncit să fie aduşi creştinii condamnaţi la moarte, să intre în lacul aprins, înconjurat de soldaţi. Creştinii au pornit cântând spre flăcări, dar odată cu ei şi mulţimea care îi privea! Atunci cezarul îngrozit a dat ordin soldaţilor să-i oprească! Sângele martirilor creştini a zidit biserica, şi numai o astfel de stare de spirit duce la victoria ei asupra porţilor iadului!
Am citit undeva că, în oraşul Bruxelles, un câine a trezit cu lătratul său pe propietarul unei case şi familia sa, cuprinşi de incendiu. Astfel, toţi au scăpat teferi, iar ironia soartei era că proprietarul era de meserie hingher. Ştiu că mulţi hingheri prigonesc pe copiii lui Dumnezeu, dar eu mă rog, vorbesc şi scriu ca să-i trezesc şi ca să pot spune ca apostolul Pavel: „Eu sunt curat de sângele tuturor" (Fapte 20:26).

Eliberarea

Era de înţeles că nu ne puteau elibera pe toţi deodată, ci pe rând, mai ales având în vedere verificarea „reeducării" noastre în timpul cumplitei detenţii. Astfel, fratele Papp Anti s-a eliberat cu câteva săptămâni înaintea mea. Chiar dacă el a avut momente de slăbiciune, totuşi n-a pierdut nimic din credincioşia faţă de Domnul şi a păstrat mărturia adevărului. Odată cu el s-a eliberat şi fratele Bako Pali din Târgu-Mureş, care, din păcate, s-a clătinat în credinţă şi s-a depărtat de noi în timpul detenţiei. In preajma eliberării sale am putut să-i spun:

- Pali, să ştii că mă preocupă un gând din epistola lui Iacov: „Astăzi sau mâine ne vom duce în cutare cetate, vom sta acolo un an, vom face negustorie şi vom câştiga" (4:13). Oamenii despre care este vorba aici au cugetat în felul lor, noi ar trebui să cugetăm în felul nostru şi să ne facem bine socotelile! Poate că şi despre noi am putea spune că plecăm de aici, dar oricând am putea să ne întoarcem înapoi!

- Vai, a zis el, eu abia aştept să ajung acasă şi să uit tot ce a fost aici, iar tu încă nici nu ai ieşit şi te gândeşti să te întorci!

— Da, pentru că eu vreau „să câştig şi să mă îmbogăţesc", am răspuns. Sunt şi eu cum au fost copilaşii mei, când mă jucam cu ei şi îi aruncam în sus, la început se speriau, dar când au văzut ce plăcut era când îi prindeam, râdeau de bucurie şi-mi ziceau: „încă o dată, încă o dată"! Oare nu ne ţine Dumnezeu mai sigur pe noi în mâinile Sale?! Oare să nu mă încred în El mai mult decât copilaşii mei în mine?! El nu poate decât să mă crească în chip desăvârşit ca pe un copil al Său!

Prologul eliberării mele

în zorii zilei de 29 iulie 1964 un sentiment puternic de teamă a început să-mi chinuie sufletul în momentul când m-am trezit - ştiam că în seara acelei zile trebuia să mă prezint la un interogatoriu înainte de eliberare. Papp Anti îmi spusese că pe el l-au pus să semneze o declaraţie prin care se obliga să respecte legile statului. N-aveam nimic împotriva acestui lucru. Dar mi-a rnai spus că i-au pus în vedere că va trebui să se prezinte împreună cu soţia, la primirea buletinului de identitate, la securitate. Cum vor să le intimideze şi să le sperie şi pe soţiile noastre! am zis în gândul meu. De aceea, în tot timpul zilei m-am rugat fierbinte:

„Doamne, cu nici un chip nu vreau să ies de aici făgăduind Numele Tău! întăreşte-mă şi îmbărbătează-mă! Ţine-mă strâns lipit de Tine! Spune-mi, Te rog, ce cuvânt îmi dai pentru o zi ca astăzi?".

Atunci mi s-a luminat în minte ceea ce i-a spus Domnul Isus Martei: „Unul Singur este necesar"... Da, Doamne, şi Acela eşti Tu! Tu eşti Partea mea cea Bună, care nu mi se va lua! (Luca 10:42). O pace dulce şi minunată mi-a umplut inima şi mi-a fost de ajuns!

După ce a sunat deşteptarea, ne-am sculat şi am ieşit în curte, şi am împărtăşit cu bucurie acelora cu care m-am întâlnit cuvântul pe care-1 primisem. Printre aceştia era şi un lector universitar, pe care l-am întrebat:

- Ai fost la interogatoriu?

- Da, am fost aseară, mi-a răspuns. Dar tu când te duci?

- Deseară, am răspuns.
Atunci mi-a făcut cu degetul în semn de grav avertisment şi mi-a zis:
- Fii atent, nene Sandule, te cunosc prea bine şi ştiu că nu poţi să taci! Dacă şi acum le vei vorbi acestora despre Isus, te joci cu libertatea ta!
- Ştii ce mi-a spus Domnul Isus astăzi şi de ce mă ţin eu? „De Unul Singur e nevoie". Acela este El, iar El nu poate fi luat de la cel credincios! Dacă n-aş putea să fiu eliberat decât fără El, nu-mi trebuie libertatea aceea!
A dat din mâini nervos, s-a supărat şi a plecat de acolo.
Toată ziua am lucrat la prăşit, iar seara, în sfârşit, ne-a venit rândul la interogatoriu. Am fost chemaţi 25 de inşi, şi puşi să aşteptăm: intram unul câte unul. Am lăsat pe alţii înaintea mea şi m-am tras mai la o parte, să mă pot ruga. După o bună bucată de vreme m-am întors şi am văzut că mai erau numai trei oameni. Atunci iarăşi m-a năpădit teama şi-mi bătea inima cu putere. O, Doamne, cât sunt de laş, fricos şi slab, dar cred în Tine, Tăria mea, şi-n acelaşi Cuvânt al Tău cu care m-ai asigurat! Pacea s-a aşternut deplin şi definitiv în sufletul meu, când am văzut că încă unul din cei trei a ieşit şi am rămas doi: un călugăr catolic şi eu.
Foarte binevoitor, l-am poftit pe călugăr să intre înaintea mea.
- Nu, mulţumesc, nene Sândor, eşti mai în vârstă, intră, te rog! Atunci am intrat. La masă stătea un ofiţer, care mi-a oferit să iau
loc în faţa lui şi a început dialogul:
- Cum te numeşti?
- Szilâgyi Sândor.
- La cât ai fost condamnat?
88
- Douăzeci.
- Cât ai executat?
- Şase şi un sfert.
- Pentru ce ai fost condamnat?
- Activitate religioasă.
- Şi acum cum stai cu religia, mai crezi?
- Cred din toată inima!
- Vezi, vezi! Ai grijă! Noi te eliberăm acum, dar oricând te putem
aduce înapoi!
-Aveţi dreptate, domnule comandant! Şi până acum aţi făcut exact la fel! M-aţi arestat, mi-aţi luat libertatea, bunurile, serviciul, familia, numai pe Unul Singur nu mi L-aţi putut lua: pe Isus. El mi-a umplut fiecare zi de robie cu cea mai minunată pace şi bucurie! Nu cred că aţi putea găsi un singur om printre cei liberi, care, fără Cristos, să fie atât de fericit, cum am fost eu în aceşti mai mult de şase ani petrecuţi împreună cu El în închisoare! Pe acest Cristos eu nu-L voi părăsi niciodată, iar dumneavoastră nu mi-L puteţi lua. Sunt gata să dau Cezarului ce este al Cezarului, aşa cum spune Biblia, dar numai atât. Dacă Cezarul va cere partea lui Dumnezeu, aceasta nu i-o voi da
niciodată!
- Du-te şi-ţi vezi de treabă! a zis ofiţerul
M-am ridicat în picioare şi am aşteptat celelalte formalităţi: semnarea declaraţiei şi, eventual, a altor hârtii. Dar n-a mai urmat nimic altceva.
- Ce mai stai aici?
- Nu mai am nimic de făcut?
- Nu! Poţi să pleci!
Am ieşit cu o bucurie nemăsurată în suflet şi L-am slăvit pe Domnul că m-a învrednicit cu atâta har, încât să mărturisesc Numele Lui potrivnicilor Săi şi tot adevărul. Cu mine au terminat în trei-patru minute.
Trecuse deja de miezul nopţii şi nu puteam dormi de fericire, dar între timp aşteptam pe colegul meu, călugărul catolic, care îşi avea patul alături de al meu. Acesta tot zăbovea şi a trecut destul de multă vreme până s-a întors. Când. în sfârşit, a apărut, l-am întrebat:
- Dar ce s-a întâmplat de-ai stat atâta?
- Oh, lasă-mă, nene Sandule, de-ai şti cât m-au sucit! Abia am putut scăpa de el! Dar, să-mi

spui ce-ai vorbit dumneata cu el?!
- Dar cum, a amintit ceva de mine? - am întrebat eu.
- Nu prea mult, dar m-a întrebat dacă te cunosc, şi eu am zis că prea puţin, pentru că doar de câteva zile am ajuns împreună. A insistat să-i spun părerea mea despre dumneata. I-am spus ceea ce am auzit de

la ceilalţi preoţi catolici, că eşti un om cu adevărat credincios. „Asta da!" a zis atunci ofiţerul, îngândurat! Am simţit, - continuă călugărul -că era sub influenţa puternică a cuvintelor dumitale! Ce i-ai spus atât de covârşitor?!
— Slavă lui Dumnezeu! îmi aduci aminte exact ce m-am rugat, căci am cerut Domnului să rămână urme cât mai adânci în conştiinţa acestui om, din cuvintele pe care i le-am spus, pentru tot restul vieţii lui!
Şi, ca să-1 fac pe călugăr să înţeleagă totul, i-am spus tot ce s-a petrecut cu mine, din zorii zilei ce trecuse, începând cu teama mea şi sfârşind cu biruinţa lui Dumnezeu.
Amintirea acestui episod mă umple şi acum de bucurie şi-L laud pe Domnul, Care este Calea, Adevărul şi Viaţa!!
A sosit clipa eliberării
După cel din urmă interogatoriu, a mai trebuit să stăm în aşteptare încă trei zile, până când, în sfârşit, ceasul eliberării noastre a venit. Era în ziua de 2 august. Cei care nu-L cunoşteau pe Domnul au suferit mai greu trecerea acestor trei zile decât tot restul anilor celor grei, şi aşteptarea li s-a părut o veşnicie. Harul pentru cei credincioşi a fost ca timpul acesta să-1 petreacă în rugăciune, fiind conştienţi că libertatea îşi va avea implicaţiile şi problemele ei.
între timp ni s-au împărţit hainele noastre civile, care ne urmaseră peste tot pe unde fusesem transferaţi, şi care se ponosiseră de atâta vreme, dar totuşi purtau amprenta vieţii noastre libere de odinioară. în hainele de deţinuţi toţi păream la fel, însă acum hainele civile ne deosebeau, aşa că abia ne recunoşteam unii pe alţii şi pe noi înşine.
Zilnic plecau grupuri de deţinuţi eliberaţi, de la Salcia. Toţi am fost trecuţi pe la Ostrov, care era centrul coloniilor de muncă forţată, şi aici ni s-au dat foile de eliberare, ceva bani de drum şi hrană rece pentru două zile. Când am ieşit dincolo de gardul şi de poarta de sârmă ghimpată, mi-am adus aminte de cuvintele Domnului Isus: „Lăsaţi pe aceştia să se ducă" (Ioan 18:8).
în ultimele zile eu cerusem în scris de acasă ceva bani, care au sosit prompt, 50 de lei. Când, acolo la Ostrov, mi-am cerut dreptul să primesc aceşti bani, mi s-a spus că au fost calculaţi în cheltuielile mele de drum. De fapt, normal era să primesc toată cheltuiala de drum de la ei, cu totul aparte de ceea ce mi-a trimis familia. Dar aceste „cheltuieli" au fost calculate atât de exact, ca pentru cel mai scurt drum posibil, încât banii ce i-am primit nu mi-au ajuns pentru biletul de tren decât de la Brăila până la Oradea, iar eu aveam de mers până la Baia-Mare.

în tren, le-am povestit călătorilor din compartiment ceva din istoria aceasta neobişnuită a vieţii mele. M-am trezit izbucnind în plâns, şi eu însumi m-am mirat de mine. Nu vărsasem o lacrimă de când fusesem rupt de toţi şi de toate, până acum, decât de bucurie! N-am plâns că am fost judecat pe nedrept, n-am plâns de dor şi nici în cele mai amare suferinţe. Şi-acum, pe drum spre cei dragi, pe măsură ce mă simţeam tot mai aproape de ei, am devenit slab. Ba încă le-am mărturisit celor care mă ascultau că şi ajungerea mea acasă va întârzia, pentru că nu-mi primisem dreptul bănesc.
Aceasta i-a sensibilizat pe călători, şi unul din ei, un credincios penticostal, mi-a întins 20 de lei. Dar mi-au prins tare bine 10 lei pe care i-am primit de la o pereche tânără. Am observat că începuseră să şoptească între ei, soţul a scos din portofel 10 lei, i-a dat soţiei, şi apoi a ieşit afară din compartiment. Ea mi i-a dat mie. Dar apoi am aflat că era securist, şi m-am bucurat nespus de mult, nu pentru că mi-a dat 10 lei, ci pentru că nici inima lui n-a putut rămâne impasibilă la destinul unui om ca mine, care şi-a dat pe faţă slăbiciunea, dar a proslăvit Numele cel minunat şi puterea lui Isus Cristos Domnul, care a lucrat necurmat atâţia ani şi s-a dovedit neînfrântă!
M-am întrebat, oare chiar la capăt mi-arn pierdut credinţa de am izbucnit în plâns?! Dar mi-am adus aminte că Domnul Isus a plâns la mormântul lui Lazăr, „pentru că îl iubea" (Ioan

11:35-36). Şi eu, din dragoste pentru ai mei am mers plângând spre casă!

întâlnirea cu ai mei

Călătoria mea s-a întrerupt la Cluj, iar de aici doar peste câteva ore bune aveam legătură cu alt tren spre Oradea, unde îmi şi expira biletul.
La Cluj aveam nişte rudenii, cumnaţi, spre care m-am şi îndreptat să-i caut. Ei au fost primii care mi-au văzut faţa slăbită şi plină de riduri, iar eu am fost acela care le-a putut spune prima dată lor ce a însemnat pentru mine Domnul Isus în viaţa mea de deţinut. Am aflat, însă, de la ei şi primele informaţii despre familia mea.
Am coborât la Oradea şi l-am căutat pe fiul meu cel mic, Aii, pe care l-am strâns fericit la pieptul meu. Timpul a fost mai scurt aici, totuşi i-am putut împărtăşi mai multe experienţe binecuvântate, de care şi el s-a bucurat mult, şi apoi am plecat grăbit, să prind primul tren spre Baia-Mare.
Ştiam acum că soţia mea lucra la un atelier fotografic şi, când am ajuns în oraş, m-am interesat cum să ajung în centru, în apropierea căruia era atelierul. Dar cum, la închisoare, mi se atrofiase simţul

orientării, m-ara rătăcit şi am ajuns cu totul în altă parte. Neavând altceva de făcut, am intrat în primul atelier foto pe care l-am găsit în cale şi am întrebat dacă ştie cineva unde lucrează Klâra Szilâgyi, care măreşte fotografii.
- Şi noi executăm măriri de fotografii, mi-a spus un bărbat care lucra acolo, foarte politicos.
- Mulţumesc, am răspuns, dar eu nu asta doresc, ci o caut pe soţia mea. Sunt soţul Klărei Szilăgyi.
- Extraordinar! a exclamat mai mult decât surprins bărbatul. Eu chiar cu dânsa lucrez, îi repartizez comenzile pe care le face acasă. Nici la celălalt atelier n-aţi fi găsit-o. O, de când vă aşteaptă! Merg cu dumneavoastră şi vă conduc până acasă!
în sinea mea am mulţumit lui Dumnezeu că şi din rătăcirea mea scos o binecuvântare şi mi-a arătat purtarea Sa de grijă. El mi-a pregătit o călăuză foarte bună, care m-a condus la scumpa mea pereche. Pe drum ne-am sfătuit cum să procedăm, s-o pregătim pe soţia mea, ca să atenuăm emoţia întâlnirii. Am convenit ca însoţitorul meu să o ia înainte, astfel că eu, rămânând la uşă, am auzit următorul dialog:
- Bună ziua, doamnă preoteasă, încă n-a sosit soţul dumneavoastră?
- Nu, n-a sosit, dar îl aştept zi de zi, oră de oră!
- Vă întreb pentru că am auzit că tocmai a sosit un lot de deţinuţi eliberaţi, aici la Baia-Mare!
- Oh, încotro să mă duc, pe unde s-o iau, să ne întâlnim cât mai repede?!
Atunci am intrat zâmbind în casă, ne-am îmbrăţişat şi ne-am sărutat. Cuvinte care să spună bucuria şi fericirea noastră, n-am găsit.

Istoria soţiei mele după condamnarea mea

Tot ce a avut de suferit familia mea de pe urma condamnării mele alcătuieşte un capitol care nu poate fi omis din cuprinsul tuturor celor spuse.
Soţia mea scumpă mi-a relatat că cel dintâi lucru care s-a petrecut după plecarea mea a fost că a trebuit să părăsească locuinţa pe care o aveam la casa parohială. Ea fusese organista bisericii ani în şir, şi la început i s-a spus că va trebui să părăsească doar locuinţa, dar serviciul nu i se va lua. Nici pe departe n-a fost aşa. I s-a luat şi serviciul, şi locuinţa, şi dreptul de a mai sta în comuna în care trăisem şi slujisem împreună 22 de ani.
După ce fiul nostru cel mare a fost mutat cu serviciul din Arad în comuna Hirip, de pe lângă Satu-Mare, unde s-a şi căsătorit, soţia mea

s-a mutat la ei pentru un timp. Ar fi dorit să primească acolo postul de organista, dar n-a fost chip. Fiul nostru cel mic mai avea 4 ani până să termine liceul şi trebuia întreţinut la şcoală. Ca să nu fie o povară pentru tânăra pereche şi să-1 poată ajuta pe celălalt fiu, soţia mea s-a instruit în arta fotografică şi astfel lucra ca muncitoare calificată. La început, s-a stabilit la Satu-Mare, unde a primit serviciu, dar traiul i-a fost destul de anevoios. Greutăţile materiale,

munca intensă, purtarea de grijă pentru copilul de la şcoală au consumat-o destul de mult. în sfârşit, după patru ani, băiatul şi-a luat bacalaureatul, dar din pricina stigmatului meu politic de puşcăriaş n-a primit dreptul să se angajeze nici măcar ca muncitor necalificat, iar aceasta a dărâmat-o. S-a îmbolnăvit de inimă şi a fost internată în spital în mai multe rânduri...

După un an de zbucium în căutarea unui rost, fiul nostru a reuşit să se înscrie la o şcoală postliceală de electrotehnică. Şi, pentru că soţia mea a aflat că la Baia-Mare poate găsi un serviciu mai bine plătit, s-a mutat acolo. Dorea cu tot dinadinsul să muncească, să câştige ca să-1 întreţină pe copil la noua şcoală, iar mie să-mi poată trimite pachete cât mai consistente.

Am preţuit la maxim lupta ei onestă pentru supravieţuire, inima jertfitoare de mamă, dar cel mai scump lucru mi-a fost fidelitatea ei ca soţie faţă de mine, un deţinut. Mulţi au sfătuit-o ca în interesul şi spre binele copiilor noştri, şi al uşurării situaţiei sale personale, să divorţeze, înşişi fraţii mei au asigurat-o că ei vor garanta în faţa mea pentru ea că făcuse doar o simplă formalitate oficială, exclusiv în vederea unui bine foarte necesar. Autorităţile aşteptau acest lucru, şi l-au şi obţinut din partea multor soţii ale deţinuţilor politici. Dar ea n-a acceptat cu nici un chip!

- Soţul meu suferă pentru cauza lui Dumnezeu, a spus ea, şi eu sufăr împreună cu el. îmi este cu neputinţă să-1 las singur în această slujbă!

Am fost martor, în închisoare, la tragedia multor deţinuţi care au primit înştiinţare oficială că soţiile lor au divorţat. Vorbeam cu Papp Anti că am fi suferit mai uşor chiar şi vreo posibilă alunecare din partea soţiilor noastre, în vreun fel sau altul, dar nu divorţul, fie şi numai formal. Ştiam că nu s-ar fi putut întâmpla una ca asta, dar dacă s-ar fi întâmplat nu ştiu dacă, odată eliberat, ne-am fi recăsătorit. Dar aşa, credincioşia şi ataşamentul unic ne-au făcut căsnicia şi dragostea mai frumoasă ca-n vremea tinereţii.

Calvarul fiului meu Aii

De-a lungul anilor care-i mai rămăseseră după plecarea mea până la absolvirea cu bine a şcolii medii, s-au ivit multe probleme şi greutăţi. Profesorii, însă, îl simpatizau în mod deosebit şi căutau să-1 susţină şi să-1 ajute în orice chip care le era cu putinţă.

Am aflat, când m-am întors, că în timpul acelor ani, de nenumărate ori fusese luat de pe drum şi dus la securitate, fie când se ducea, fie când se întorcea de la şcoală, ca să fie anchetat, cu scopul de a afla de la el ceva informaţii acuzatoare pentru mine. Dar copilul s-a purtat cu demnitate, şi şi-a păstrat dreaptă coloana vertebrală.

- Eu îl cunosc pe tata mai bine ca dumneavoastră, le-a spus cu un prilej.

Altă dată şi-au arătat neomenia de Gestapo, şi l-au pălmuit peste faţă, iar când el a căzut la podea au dat cu picioarele în el.

în cursul examenului de bacalaureat, ziariştii prezenţi în comisie, care îi auzeau răspunsurile, i-au spus:

-Tinere, toate şansele de viitor îţi sunt deschise!

Dar au amuţit toţi când au aflat că tatăl său este deţinut politic.

Hotărât că la orice examen de admitere în vreo facultate s-ar fi prezentat — şi l-ar fi luat cu succes — nu s-ar fi găsit loc pentru el. Nu 1-a angajat nimeni nici la munca de încărcător. în această situaţie fără perspective, cu o mamă greu bolnavă, pe care el ar fi dorit atât de mult s-o cruţe de muncă în loc să-i fie povară, umilit, ca unul fără pâine în mână, i-au cedat nervii.

în zorii unei zile a fost găsit leşinat, întins în faţa uşii de la intrare de la casa parohială a fratelui său. Când şi-a revenit nu-şi amintea nimic, ci doar bâiguia spunând că i-a fost dor de un refugiu dintre oameni şi a auzit cum îl cheamă pădurea. Acolo rătăcise toată noaptea.

A fost internat pentru un timp în spital, la secţia de boli nervoase, iar medicii i-au recomandat schimbarea mediului. Dar mult mai mult 1-a ajutat căldura dragostei mamei sale credincioase, care 1-a îngrijit cu har de la Dumnezeu.

în golul anilor de pregătire s-a îndeletnicit cu studii particulare, şi totuşi, nu peste mult, printr-o minune a reuşit să intre într-o şcoală postliceală de electrotehnică, la Câmpina, pe care a absolvit-o pe locul întâi. Aşa a devenit muncitor la uzina electrică, în Oradea.
Când climatul politic s-a mai destins, a izbutit să termine o facultate de filosofie şi să obţină diplomă de profesor. Pasiunea lui era însă literatura, dar, pentru că urmele trecutului tatălui său nu s-au şters niciodată, n-a putut face carieră literară. Am înţeles că dragul meu copil

n-a fost îndeajuns de în stare să suporte prin credinţă toate aceste încercări, dar mie îmi rămâne cuvântul de la loan 4:50, „Du-te, fiul tău
trăieşte!".
Ceea ce a mai fost frumos în viaţa şi în caracterul lui Aii, pe lângă încercările prea grele de la securitate, pentru vârsta lui fragedă, a fost felul cum a reacţionat la una din cele mai subtile tentaţii. Atunci când toate perspectivele păreau închise pentru tinereţea lui, i s-a recomandat să accepte să fie adoptat de către alţi părinţi, în vederea schimbării numelui stigmatizat al tatălui său, aceasta însemnând deschiderea şanselor de studii şi muncă, dar el a răspuns:
- Toată plăcerea mea ar fi să învăţ, dar nu cu preţul acesta! Nu mi-e ruşine de numele tatălui meu! Şi cum voi putea să stau faţă în faţă cu el, când se va întoarce vreodată?!
Acum şi el este căsătorit şi tatăl fericit a două fetiţe. Pentru noi, părinţii, a rămas un fiu tandru şi iubitor.

Evoluţia lucrurilor din viaţa lui Imre

El este acela despre care am spus că, în timpul anchetelor de la securitate, îi periclitasem soarta, declarând despre el că şi el îl iubeşte pe Domnul Isus la fel ca mine. După condamnarea mea l-au transferat în alt judeţ, unde şi-a făcut slujba într-o comunitate mică mulţi ani de-a rândul. Pentru el Dumnezeu a hărăzit altceva: slujba sa făcută cu credincioşie faţă de Domnul şi familia sa tot mai numeroasă i-au determinat pe capii politico-religioşi să nu-i împiedice înaintarea. în prezent este păstorul unei biserici de 2000 de membri, şi tată a opt copii. Amândoi, şi soţia lui şi el, trăiesc din ce în ce mai mult prin credinţă.

Partea mea, după eliberare

Având în vedere că soţia mea lucra la Baia-Mare, mi-am cerut numirea într-o localitate cât mai apropiată. Dar nu s-a găsit post pentru mine decât la 45 de km distanţă, şi aceasta ar fi fost în comuna Benesat.
Am început, însă, să-mi schimb gândurile pe măsură ce se apropia deciderea numirii mele. Starea sănătăţii soţiei mele se agrava, iar organismul ei şubred nu mai suporta încordarea muncii. De aceea m-am adresat episcopului să nu se mai obiecteze asupra cererii mele anterioare şi să fiu numit în altă parte.
în timp ce se desfăşurau tratativele în legătură cu toţi preoţii eliberaţi din închisoare, secretarul episcopiei a anunţat că în comuna X enoriaşii n-au acceptat preotul care le fusese repartizat. Auzind aceasta, le-am zis că sunt gata să merg acolo, căci îmi era un loc cunoscut şi plăcut!
- E în ordine, a spus episcopul. Dacă alegi „prin credinţă", vei primi. Dar să ştii că e o parohie cu probleme şi nu-ţi va fi uşor.
Eu însă mă bucuram de primire, deoarece chiar din închisoare visasem acest loc. Dar nu m-a ţinut mult bucuria când am aflat că Visky Feri, cu şapte copii, primise o comunitate mult mai mică. Mi s-a cam tăiat elanul.
în schimb, am găsit cu cale să previn cât de cât spiritele, şi înainte de a-mi lua postul în primire am scris o scrisoare sfatului de prezbiteri din localitate, spunând că, dacă din orice punct de vedere mă voi dovedi necorespunzător, nu voi rămâne acolo. Am adăugat cinstit şi că eram recent eliberat din închisoare. Aceasta a fost spre paguba mea, căci autorităţile religioase au văzut în scrisoarea mea „propagandă", şi mi-au schimbat repede numirea. Astfel, tot la Benesat, prima mea ofertă, am ajuns.
Atunci am înţeles că trebuie să las totul la bunul plac lui Dumnezeu, şi cu atât mai mult hotărârea locului unde aveam să slujesc! Nu trebuie să-mi iau soarta în mâini şi să aleg ce-mi

place! Chiar în dimineaţa zilei când a sosit hârtia cu numirea mea, Cuvântul mi-a vorbit în liniştea prezenţei lui Dumnezeu şi m-a prelucrat potrivit cu voia Sa. Citisem la 1 Regi 12:24 despre planurile de război ale lui Roboam împotriva lui Ieroboam pentru că acesta îi luase partea cea mai mare din împărăţie. Dar Domnul 1-a înştiinţat să nu facă război împotriva fraţilor săi, „căci de la Mine vine lucrul acesta"! Am împărtăşit soţiei mele reflecţiile

mele asupra acestui cuvânt, şi tocmai când îi spuneam că am învăţat că aşa trebuie să iau lucrurile din mâna lui Dumnezeu, fără să mă întorc spre oameni şi nici împotriva lor, a sosit poşta cu scrisoarea de numire a mea la Benesat.
Astfel, în această comunitate mică mi-am ocupat postul de preot suplinitor, nici măcar de preot. Sfatul de prezbiteri s-a pronunţat că vrea să-mi definitiveze postul, dar aceasta nu s-a întâmplat nici până
astăzi!
Pe parcurs însă am înţeles, şi adesea vorbeam cu soţia, că şi pentru alte motive decât slujba de a vesti Cuvântul Evangheliei ne-a rânduit Dumnezeu acest loc. Până atunci, satul nu avusese nici un fel de asistenţă medicală, astfel că noi am oferit o bună parte din locuinţa noastră pentru cabinete medicale, cameră de tratamente şi camere pentru găzduirea medicilor care se deplasau din împrejurimi.
Desigur, am dorit să-mi cunosc cât mai îndeaproape enoriaşii, şi astfel am pornit, împreună cu soţia, să facem vizite de-a lungul satului. Pentru acest lucru am fost chemat la comitetul regional de supraveghere, să dau socoteală de ceea fac şi cu ce drept. Am spus că, potrivit cunoştinţelor mele, precum şi îndatoririlor legale bisericeşti, mă simt obligat să fac vizite membrilor comunităţii în care slujesc. M-au avertizat că pot ajunge din nou la închisoare! După aceea au lansat acuzaţia că reţin poporul de la muncă, pentru că vizita mea îi obligă să stea acasă să mă primească. Desigur că aşa ceva nu se întâmplase niciodată. Ba mai mult, au obiectat că împovăram pe cei vizitaţi, pe care îi puneam în situaţia să ne sature şi să ne adape, să ne întindă masa.
Când am văzut ce probleme apar, am luat măsura de a nu mai anunţa familia care venea la rând să fie vizitată, ci să continuu vizitele fără preaviz. Astfel, nimeni nu va mai avea motiv să se pregătească, iar eu dacă voi găsi pe cineva acasă, bine, dacă nu, iar bine, voi trece mai departe.
Cu toate acestea, atâtea zvonuri false despre mine au ajuns sus, încât episcopul Buthi Sândor m-a chemat la el, m-a acuzat că nu-mi respect „angajamentele" faţă de autorităţile de stat şi m-a ameninţat şi
el cu închisoarea.
- Toate informaţiile pe care le-aţi primit despre mine sunt false şi
tendenţioase! i-am spus eu episcopului.
- Nu sunt nici false, nici tendenţioase, a răspuns el.
- Repet şi accentuez că sunt! Cât priveşte ameninţarea cu închisoarea, nu mă puteţi speria! Am avut acolo experienţe atât de binecuvântate, încât locul acela e prea minunat ca să mă înspăimânte!

I-am relatat câteva dintre experienţe iar apoi m-am apucat să-i vorbesc despre viaţa lui Livingstone, despre care tocmai citisem. Am făcut o remarcă specială asupra felului armonios în care marele misionar al Africii a ştiut să-şi organizeze cele trei domenii de activitate: vestirea Evangheliei, cercetările ştiinţifice şi lupta socială de eliberare a sclavilor.
Când am încheiat, i-am spus:
- Mă gândesc la dumneavoastră, domnule episcop, că vă asemănaţi cu Livingstone: predicaţi Evanghelia, vă pregătiţi de doctorat, şi v-aţi angajat şi în munca socială de stat. Un singur lucru vă mai pot dori, să nu vă lipsească în asemănarea cu Livingstone: să muriţi, ca şi el, pe genunchi, în rugăciune.
Ascultând încurcat aceste lucruri, mă întrebă:
- Şi cum e cu tine acolo, la Benesat? Tot preot suplinitor ai rămas?
- Da, deşi prezbiterii au cerut de mult definitivarea mea.
- Foarte curând voi trimite acolo actul pentru încadrarea ta!

Dar actul n-a ajuns niciodată, pentru că el a murit în urma unui accident de automobil. Nădejdea mea, totuşi, este că el a găsit harul, pentru că am citit în scrierile sale că tare şi-a dorit mântuirea sufletului său. Astfel, până în ziua de astăzi slujesc ca preot asistent, dar nu port nici o amărăciune în inimă pentru aceasta, dimpotrivă, îl slăvesc pe Dumnezeu pentru că, prin harul câştigat prin Cristos, chiar şi aşa tot pe El îl slujesc. Aşa doresc să mor, ca ajutor de păstor, într-un sat mic şi neînsemnat, dar ca unul care îşi slujeşte Domnul cu fidelitate, iar sufletele care-i aparţin Lui, cu tot devotamentul!

Cuvânt de încheiere

Prin notarea amintirilor mele am avut ca scop să depun mărturie despre Mântuitorul nostru Isus Cristos, care în orice împrejurare poate face fericit pe cel credincios. Cu cât mai mult pătrund în cunoaşterea Sa, cu atât nici nu mă mai mir de tot ce am trăit în prezenţa Sa cu mine, pe parcursul robiei mele.

De când am înţeles că-L slujesc pe Dumnezeul cel veşnic, care L-a dat pe Singurul Său Fiu ca jertfă de răscumpărare, am socotit că nici pentru mine nu poate să existe o jertfă prea mare pentru El. Sunt conştient că ceea ce am scris poartă amprenta imperfecţiunii, dar şi noi oamenii ne bucurăm de ploile de mai nu pentru că fac noroi, ci pentru că aduc rodnicie îmbelşugată.

Aşa să citeşti memoriile mele, din robia mea fericită, şi tu, drag cititor!

Regret că şi graba a marcat calitatea însemnărilor mele, pentru că timpul disponibil pentru ele a fost puţin. Printre cei ce m-au grăbit, însuşi fiul meu Imre mi-a spus odată:

- Tată dragă, azi-mâine poţi să mori, grăbeşte-te să-ţi notezi memoriile.

Cei care m-au încurajat, m-au convins astfel să-mi rup din timp, şi am rupt atât cât am putut, de aceea se simte că am scris într-un ritm accelerat. Când am recitit manuscrisul, mi-am adus aminte de cuvintele profetului Amos: „Eu nu sunt nici prooroc, nici fiu de prooroc, ci sunt păstor şi strângător de smochine din Egipt" (7:14). Nici eu nu sunt scriitor, ci de abia am putut alcătui o mărturisire bâlbâită, care uneori spune lucruri prea sălbatice pentru unii.

Odată călătoream cu autobuzul, şi am observat un copilaş care, îndată ce a urcat, a fugit în faţă, s-a aşezat pe prima banchetă şi a strigat la tatăl său: „Te rog mult, tăticule, nu te aşeza aici, lasă-mă să văd!". O, m-am gândit, de-aş călători şi eu spre veşnicie în aşa fel încât să nu împiedic pe nimeni să vadă faţa lui Cristos! Şi dacă am făcut-o, sincer îmi cer iertare!

Doctor Victor Jânos scrie în cartea sa *Crezul reformat:* „Lumea în care El a venit în Numele Tatălui L-a lepădat în cel mai brutal mod. L-au prins ca pe un răufăcător, puterile religioase l-au luat drept vinovat pentru călcarea legilor sfinte, iar puterile politice l-au luat drept persoană periculoasă, care subminează legile sociale, şi l-au condamnat la moarte! La un loc cu El, cel părăsit, şi noi putem suferi în acelaşi fel!". Harul acesta l-am avut şi noi!

Doctorul Horvâth Jeno, profesor de teologie, pensionar, într-o discuţie cu episcopul Vâsârhelyi Jânos, a spus cu privire la noi: „Nu ei s-au separat de noi, noi i-am scos pe ei dintre noi, deşi cel mai bun lucru ar fi să-i amestecăm ca pe o plămădeală sfântă în biserică!". La aceasta episcopul a ripostat cu patimă:

- Dimpotrivă, este vremea să-i lichidăm o dată pentru totdeauna! De la acest episcop am ajuns o dată să cer o parohie undeva la munte, pentru că soţia mea se îmbolnăvise de plămâni. Când mi-a auzit numele s-a impacientat:

-Tu eşti Szilăgyi, nici vorbă nu poate fi să te las să pătrunzi undeva în circumscripţia mea.

- Cum crede de cuviinţă preacuvioşia dumneavoastră. Vă cer scuze că v-am deranjat! am răspuns eu liniştit şi m-am retras spre uşa.

- Mă voi interesa ce părere are despre tine episcopul de care aparţii! a mai spus, aparent stânjenit, dar n-a făcut-o niciodată. în schimb, episcopul meu mă stima şi mă iubea în mod deosebit. Când îl vizitam la locuinţa sa mă primea bine, mă săruta şi stătea de vorbă cu mine. Dar în faţa autorităţilor n-a fost în stare să ia o atitudine curajoasă cu privire la noi, cum a făcut superintendentul evanghelic Argay Gyorgy, care

ne-a numit fruntaşi pe noi betaniştii, şi a susţinut că ar trebui să fim răsplătiţi, nu pedepsiţi.
Deşi am ţinut să redau aceste date reale, mărturisesc că nu port nici o acuzaţie în inimă, nici faţă de autorităţile religioase, nici faţă de cele politice. Nu pot decât să slăvesc pe Dumnezeu pentru aceste instrumente de care S-a folosit ca să ne facă parte de harul despre care este scris în Filipeni 1:29. Despre acest har am citit în *Comentariul Jubiliar*. „Cristos pentru mine, eu pentru Cristos". Viaţa trăită în El atunci se adevereşte, când suferim pentru El. Harul dobândit în suferinţă depăşeşte harul dobândit prin credinţă. Suferinţa este expresia concretă a părtăşiei cu Cristos!
Dacă mama, într-un moment de rătăcire, ne-ar fi lovit peste obraz, tot am fi iubit-o. într-adevăr, puterile de stat s-au purtat cu cruzime faţă de noi, când ne-au judecat şi ne-au condamnat, dar Dumnezeu a exercitat un har nespus de mare în tot ce a decurs. Ne-au zăvorât faţă de lume, dar abia în felul acesta s-au deschis porţile ferecate ale închisorilor pentru ca Evanghelia să pătrundă şi în bezna lor. Şi aceasta, nu prin serviciile permise vreunor oameni liberi, cu câte o oră pe săptămână, ci prin prezenţa permanentă a robilor lui Dumnezeu, făcuţi robi între robi.
Binecuvântat să fie Domnul, că m-a învrednicit şi pe mine la această slujbă! Cea mai grea pedeapsă pentru mine ar fi fost să fi rămas în afara celor închişi. Ştiu că o astfel de concepţie asupra lucrurilor este un dar de la Dumnezeu, şi nu al inimii omeneşti. Cu cât mă cunosc mai mult pe mine însumi, cu atât mă minunez de măreţia lui Dumnezeu. Ca atare, am notat în Biblia mea, la data de 18 septembrie 1975: „Pe nimeni nu cunosc atât de bine ca pe mine însumi. De aceea despre mine am cea mai proastă părere. Sunt convins că este adevărat ceea ce a spus Domnul Isus şi este scris la Luca 14:26 şi Ezechiel 36:31. Mulţumesc lui Dumnezeu că aceasta este lucrarea profundă şi veritabilă a Duhului Sfânt în mine, ca să se arate mai minunată dragostea mântuitoare a Fiului Său. El nu S-a coborât ca să îmbunătăţească o natură stricată şi păcătoasă, ci a înlăturat-o cu desăvârşire: «Căci dacă este cineva în Cristos, este o făptură nouă»".
Sunt unii oameni care mă apreciază pentru că nu mă cunosc şi presupun multe lucruri bune cu privire la mine. Dar îngerii lui Dumnezeu mă cunosc bine, şi de aceea numai în Cristos se pot bucura de mine. Doresc mult ca oamenii să se minuneze şi să-L dorească pe Domnul prin mine şi, în ciuda slăbiciunilor mele, tot mai mult să se vadă El.
Cuvintele criticilor mei mă fac conştient că ei nu-mi cunosc păcatele decât parţial, dar mângâierea mea deplină este că Domnul Isus m-a cunoscut în întregime şi totuşi m-a iubit şi S-a jertfit pentru mântuirea

mea! Cu cât eram mai ticălos, cu atât mai mult râvneam să mărturisesc despre El: „Priviţi! Ce izvor de putere este Cristos!". Potrivnicii au vrut să ne dărâme credinţa înrobindu-ne şi, pentru moment, au reuşit să înspăimânte şi pe cei de afară şi pe cei din temniţă. Dar în cazul nostru s-a adeverit iarăşi adevărul cuvintelor: „Vreau să ştiţi, fraţilor, că împrejurările în care mă găsesc mai degrabă au lucrat la înaintarea Evangheliei... Şi cei mai mulţi din fraţi, îmbărbătaţi de lanţurile mele, au şi mai multă îndrăzneală să vestească fără teamă Cuvântul lui Dumnezeu!" (Filipeni 1:12 şi 14).
Realitatea aceasta mi s-a confirmat în două rânduri, la puţin timp după ieşirea din închisoare. Odată, la Oradea fiind, am întâlnit un fost elev de-al meu din gimnaziu, care între timp ajunsese în America şi acolo profesa avocatura.
- Unchiule Sandu, am fost tare fericit să citesc, în urmă cu câţiva ani, într-o revistă americană despre dumneata. Pe o pagină întreagă a apărut un articol amplu despre deţinuţii politici din România, mulţi dintre ei înşiruiţi pe nume. Printre ei erai şi dumneata, preot reformat din Pâncota, cu specificaţia că acolo, în închisoare, eşti în slujba credinţei şi-a susţinerii stării de spirit.
Am ascultat uimit aceste lucruri. Iată că a fost cu putinţă să se răspândească slava

Evangheliei, chiar dacă pe noi ne-au pus sub şapte lacăte şi ne-au izolat de lumea întreagă. Un frate preot mi-a declarat:
- Nici nu-ţi poţi închipui ce puternic am fost impresionaţi când, din ştirile strecurate din închisoare, am înţeles că staţi tari în Domnul! Multe s-ar mai fi putut scrie, despre ce a săvârşit Domnul ca să-Şi demonstreze harul şi puterea, despre Cuvântul Său care ne-a îmbărbătat şi despre tovarăşii mei de robie. Toate trăiesc vii şi adânci în mine, şi, dacă am scris mai puţin decât a fost, rămân cu siguranţa că am scris exact ceea ce am trăit. Trebuie să vă spun că m-am simţit dator să dau grai la ceea ce slăveşte pe Domnul şi zideşte pe alţii. Nădejdea mea este că, şi trăindu-le pe viu, şi scriindu-le, experienţele mele au slujit şi vor sluji la întoarcerea multor inimi spre Evanghelia Domnului nostru Isus Cristos, Singurul Mântuitor, vrednic să fie cunoscut în tot adevărul şi măreţia Sa.
Pentru aceasta, doresc să mai adaug o mică povestire. Undeva într-un oraş mare s-a anunţat vizita regelui. Orăşenii au pregătit o caleaşca minunată şi toţi meşterii pricepuţi au lucrat cu sârg la ea. Unui tânîr ucenic i s-a dat să lustruiască nişte ornamente de bronz care decorau caleaşca, la care el a lucrat cu tot sufletul şi priceperea sa. Când a sosit regele şi mulţimea îl aclamaîncântată, băiatul, printre rânduri, îşi şoptea

sieşi fericit: „Vai ce frumos strălucesc ornamentele!" El nu s-a uitat la rege, ci îşi admira propria lucrare.
Aş dori ca nici eu, nici cititorii mei să nu cădem în greşeala aceasta. Cât despre mine, pot să spun că nici măcar ucenic nu mă pot socoti, pentru că n-am făcut tot ce ar fi meritat Domnul meu, şi nici cartea nu este o caleaşca regală, ci o simplă căruţă. Ceea ce mă mângâie este că El a fost în stare să intre în Ierusalim pe spinarea unui măgar, de aceea uitaţi-vă la Rege, şi nu la vehicul! Regele regilor, Isus Cristos, vă poate face fericiţi în orice împrejurare, aşa cum umil pot să spun că m-a făcut şi pe mine, şi de aceea vă pot dori sincer şi adevărat bucuria cea reală şi nepieritoare pe care o dă El.
Domnul Isus a spus: „Şi viaţa veşnică este aceasta: să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Isus Cristos pe care L-ai trimis Tu!" (Ioan 17:3).
Aşadar, acesta va fi cuprinsul minunat al eternităţii: să fim cu El şi să-L cunoaştem! Amin.
1 iulie 1990, Chicago, D.I.

Postfaţă

Szilâgyi Sândor s-a născut în 1912, în comuna Diosig, România. Şcoala medie a încheiat-o la Oradea, iar teologia a absolvit-o la Cluj, în 1933. A fost un timp preot asistent la Sălard şi la Salonta, apoi între anii 1936 şi 1958 a slujit ca preot reformat la Pâncota. Aici a predat şi cursuri de religie în limba maternă maghiară, în cadrul şcolii confesionale, între anii 1940-1945. între anii aceştia s-au dat numeroase dispoziţii severe pentru restrângerea manifestării dreptului la viaţa liberă al evreilor, şi s-a interzis cu totul încercarea de a li se aplica botezul creştin. Preotul reformat Szilâgyi Sândor, care şi-a luat în serios vocaţia din partea lui Cristos, nu s-a supus acestor măsuri opresive şi n-a publicat aceste dispoziţii în revista oficială a cultului. Nu s-a dat înapoi din faţa greutăţilor, ci a continuat să ajute şi să lucreze spre salvarea evreilor. Cu prilejul înmormântării rabinului din Pâncota, Szilâgyi a ţinut un discurs filosemit şi s-a declarat solidar cu cei persecutaţi.
Un bătrân evreu i-a spus odată: „Numele dumitale va fi scris cu litere de aur în istoria poporului nostru". După Cel de-al Doilea Război Mondial a slujit intens la întărirea credinţei în sânul bisericii, dar, pentru această activitate, a fost arestat în primăvara anului 1958, iar la 6 septembrie a fost condamnat la 20 de ani muncă silnică. Printre capetele de acuzare împotriva sa şi a celorlalţi preoţi figura şi acela că au vrut sâ instige la declanşarea în România a unei revoluţii pentru libertate, asemenea celei din 1956, din Ungaria. A putut parcurge senin şi bucuros anii grei ai detenţiei sale pentru că a crezut nestrămutat în voia lui Dumnezeu şi în

nesfârşita Lui dragoste. Despre aceasta vorbeşte în cartea amintirilor sale.

103

48-49